

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน
กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
Health Impact Assessment: A Case Study of Community-based Tourism
in Ao Luek District, Krabi Province

ประวิช ขุนนิคม
Prawit Kunnikom

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Science in Health System Management
Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน
กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
Health Impact Assessment: A Case Study of Community-based Tourism
in Ao Luek District, Krabi Province

ประวิช ขุนนิคม
Prawit Kunnikom

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Science in Health System Management
Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา อำเภอ
อ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ผู้เขียน นายประวิช ชุนนิคม

สาขาวิชา การจัดการระบบสุขภาพ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(ดร.เพ็ญ สุขมาก)

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร)

.....กรรมการ
(ดร.วิสาข์ สุพรรณไพบุลย์)

.....กรรมการ
(ดร.เพ็ญ สุขมาก)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ .....

(ดร.เพ็ญ สุขมาก)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ .....

(นายประวิช ชุนนิคม)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ .....

(นายประวิช ชุมนาคม)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
ผู้เขียน	นายประวิช ชุนนิคม
สาขาวิชา	การจัดการระบบสุขภาพ
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ 4 ขั้นตอน คือ การกลั่นกรองโดยสาธารณะ การกำหนดขอบเขตการศึกษาโดยสาธารณะ การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ และการทบทวนร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ เป็นการประเมินผลกระทบระหว่างดำเนินการ (Concurrent) แบบระดับกลาง (Intermediate appraisal) เก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ประกอบด้วยผู้แทนจากคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ประชาชน ภาครัฐ เอกชนและกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่ จำนวน 50 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น รายได้ของกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มนำเที่ยว กลุ่มเรือหัวโทง กลุ่มอนุรักษ์ และเพาะพันธุ์กล้วยไม้พื้นถิ่น กลุ่มผ้าบาติกเพิ่มขึ้น และมีการกระจายรายได้ไปยังกลุ่มเชื่อมโยงอื่น ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ เช่น กลุ่มแปรรูปสัตว์น้ำอินทรีย์ กลุ่มกะปิกุ้งตัก มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ทั้ง 2 ชุมชน มีการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบการดำเนินการกิจการเอื้อสังคม คือ มีการแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สังคมหรือชุมชน ด้านสังคม วัฒนธรรมพบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดการรื้อฟื้นและอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมด้านอาหาร การแต่งกาย และการละเล่น เช่น วัฒนธรรมเปอรานากันจากแหลมมลายูตอนใต้ การแสดงรองเง็ง การทำผ้าปาเต๊ะพิมพ์ลายภาพเขียนสีโบราณ และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านประมงพื้นบ้าน ทั้ง 2 พื้นที่เกิดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อาหาร และสุขภาพมีความหลากหลายเช่นการปั่นจักรยาน การทำสปาโคลน เป็นต้น สำหรับด้านทรัพยากรธรรมชาติ พบว่าทั้งสองชุมชนมีรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน มีกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่าโกงกาง ป่าจาก ซึ่งทำให้สิ่งมีชีวิต พันธุ์ไม้มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะของทั้งสองพื้นที่เห็นว่า ควรมีมาตรการในการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่อ่อนไหว เช่น พื้นที่ที่เป็นแหล่งอนุบาลกล้วยไม้ป่า และกล้วยไม้รองเท้านารี มีข้อตกลงเพื่อการดูแลสัตว์น้ำในพื้นที่ การส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน มีการกำหนดนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่ส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม กฎ กติกา หรือมาตรการในการจัดการการท่องเที่ยว

โดยชุมชน ทั้งมาตรการในการรักษา ฟื้นฟู และพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน รวมถึงการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเครือข่ายเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดความยั่งยืนต่อไป

Thesis Title	Health Impact Assessment: A Case Study of Community-based Tourism in Ao Luek District, Krabi Province
Author	Mr.Prawit Kunnikom
Major Program	Health System Management
Academic Year	2018

Abstract

The objectives of this study were to assess health impact from community-based tourism in Ban Laem Sak Community and Ban Tham Suea Community in Ao Luek District, Krabi Province. Four steps of health impact assessment were employed: public screening, public scoping, assessing, and public review. This concurrent impact assessment was intermediate appraisal. Data were collected through in-depth interviews, focus group discussions, workshop and participant observation on fifty informants consisting of representatives of the Community Tourism Development, local people, informants from the government sector, private sector and other local organizations; content analysis was performed.

The study found that community tourism improved community economy. Incomes of many occupational groups increased such as community enterprises, guided tours, Hua Thong Long-tailed Boat groups, local orchid conservation and breeding groups, and batik groups. Income distribution was also found among other related occupational groups inside and outside the area such as organic aquatic animal processing groups, and natural shrimp past groups. The employment rates of the two communities were found to increase. Management of community tourism benefits was carried out in the form of social business where benefits were shared with society or community.

Socio-culturally, it was found that community tourism revived and conserved traditional culture in food, costume, and entertainment such as Peranakan culture of the Southern Malay Peninsula, Rong Ngeng dance, batik sarong printed with ancient painting patterns, and native fishing wisdom. In the two communities, there were tourist activities in culture, food, and various health activities such as biking, and mud spa, etc.

Regarding natural resources, it was found that the two communities had similar natural resources and environmental management. They had environmental conservation activities such as mangrove reforestation and nypa palm reforestation that enhance animal and plant fertility.

It is recommended for the two communities that there should be measures to control the number of tourists to sensitive tourist attractions such as nursery grounds for wild orchids and lady's slipper orchids. There should also be agreements on local aquatic animal care, mangrove reforestation, environmental management policy, community tourism activities that promote natural resources and environmental conservation, rules and regulations or measures for community tourism management including measures for conservation, revival, and development of natural resources in the community, including creating community tourism networks and networks for management of natural resources, traditions and culture to make community tourism sustainable.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบุคคลต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ อาจารย์ ดร.เพ็ญ สุขมาก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้ความกรุณาอย่างสูงในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา คอยให้กำลังใจ ให้ความรู้ในการทำวิจัย การตรวจทาน แก้ไข จนสามารถเขียนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์เทพ สุธีรวัฒน์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงอรุณ อิศระมาลัย นพ.สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ ดร.วิสาข์ สุพรรณไพบุลย์ ที่ได้ให้แนวคิด ข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เป็นประโยชน์ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ทำให้การทำวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปี 2561 และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณคณาจารย์ ผู้สอนเพื่อเติมเต็มความรู้และให้กำลังใจเป็นอย่างดี บุคลากรของสถาบันการจัดการระบบสุขภาพ ที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานในด้านการทำวิจัย และด้านต่าง ๆ ที่มีวิจัยระดับพื้นที่ คุณฐิติชญาณ์ บุญโสม คุณชาญฤทธิ์ เพิ่มทรัพย์ คุณนันทพงษ์ นาคฤทธิ์ และชุมชนบ้านแหลมสัก บ้านถ้ำเสือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณพ่อทองสุข ผดู่ผ่อง คุณแม่อรวรรณ อัมพวัน ที่อบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูอย่างดี และสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ คุณประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบแต่คุณพ่อ-แม่ คณาจารย์ ผู้มีพระคุณ และประเทศชาติต่อไป

ประวิช ขุนนิคม

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	(5)
Abstract	(7)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญ	(10)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(12)
รายงานผลงานที่ตีพิมพ์.....	(13)
สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยอมรับจากผู้พิมพ์ผลงาน	(14)
1. บทนำ	1
2. คำถามการวิจัย.....	3
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	3
5. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
6. นิยามศัพท์เฉพาะ	5
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
8. วิธีดำเนินการวิจัย	6
9. ผลการศึกษาและอภิปรายผล	14
10. สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	30
11. เอกสารอ้างอิง	34
12. ภาคผนวก	40
12.1 แบบสัมภาษณ์งานวิจัย.....	41
12.2.รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	53
12.3 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน	54
12.4 บทความวิจัยที่ตีพิมพ์.....	79
12.5 แผนที่ตามเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน	86
13. ประวัติผู้เขียน.....	89

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ขอบเขตตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	22
ตารางที่ 2	ข้อเสนอแนะในการจัดการผลกระทบ.....	27

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2 สรุปขั้นตอนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ.....	13
ภาพที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านฉ้าเสือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่	18

รายงานผลงานที่ตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ

1. ประวิช ชุนนิคม และเพ็ญ สุขมาก. 2562. การกำหนดขอบเขต และแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดกระบี่. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้* 3 (6): (กันยายน-ธันวาคม 2562).

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ผลงาน

วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและ
การสาธารณสุขภาคใต้
๒๔ ถนนรามวิถี อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง การตอบรับลงตีพิมพ์บทความวิจัย

เรียน คุณประวิช ชุนนิคม

ตามที่ ท่านได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง “การกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดกระบี่” โดยมี ผู้นิพนธ์บทความวิจัย คือ ๑) คุณประวิช ชุนนิคม และ ๒) คุณเพ็ญ สุขมาก เพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ในวารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ โดยเป็นวารสาร ที่ผ่าน Peer reviewers และผ่านการรับรองคุณภาพ ของ TCI อยู่บนฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ ๑ นั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการวารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ ได้พิจารณาแล้วยินดีรับบทความวิจัยดังกล่าว ลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๑)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.กิตติพร เนาว์สุวรรณ)

บรรณาธิการ

วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้

วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้

กลุ่มวิจัยและบริการวิชาการ

โทร. ๐ ๗๕๓๑ ๑๘๙๐ – ๑ ต่อ ๔๑๒

โทรสาร. ๐ ๗๕๓๑ ๒๕๖๒

www.bcnsk.ac.th

e-mail : sc.net.journal@gmail.com

หมายเหตุ: หนังสือรับรองฉบับนี้จะสมบูรณ์ต่อการรับรองของบทความวิชาการ/วิจัย จนกว่าบทความจะได้รับการแก้ไขตามขั้นตอนของวารสารและลงตีพิมพ์ในวารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้

1. บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่ชุมชนมีบทบาทหลักในการกำหนดทิศทาง การบริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน (พจนานุกรม, 2546) ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวยุโรป จากผลสำรวจพบว่านักท่องเที่ยว ร้อยละ 40 ชอบและมองหาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ถือเป็นการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจจากท้องถิ่น โดยในปี พ.ศ.2557 การท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 29 แห่งหลักของไทย สามารถสร้างรายได้ถึง 32,309,392 บาท จากจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 101,936 คน ซึ่งภาคเหนือมีรายได้สูงสุดจำนวน 21,018,442 บาท รองลงมา ภาคใต้จำนวน 5,286,015 บาท โดยแนวโน้มการขยายตัวของรายได้ จากข้อมูลข้างต้น คือภาคใต้ ซึ่งในปี พ.ศ. 2557 กลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามันมีรายได้จากการท่องเที่ยวทุกประเภท 364,167 ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2556 ร้อยละ 3.81 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นอันดับ 1 ของประเทศ และจำนวนนักท่องเที่ยวในภาคเหนือเท่ากับ 36,026 คน และจำนวนนักท่องเที่ยวในภาคใต้จำนวน 13,006 คน (ฐิติ ฐิติจำเริญพร และคณะ, 2558)

จากการสำรวจชุมชนที่ดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีการจัดการโดยกลุ่มชุมชนทั่วประเทศเมื่อต้นปี พ.ศ.2560 พบว่า มีชุมชนที่ดำเนินการทั้งสิ้นจำนวน 264 ชุมชนแยกเป็นภาคเหนือ 82 ชุมชน ภาคอีสาน 57 ชุมชน ภาคกลาง 62 ชุมชน และภาคใต้ 63 ชุมชน โดยจังหวัดที่ดำเนินการท่องเที่ยวชุมชนมากที่สุด คือ เชียงใหม่ 32 แห่ง รองลงมาคือ สตูล 14 แห่ง และอันดับ 3 คือ เชียงรายและชุมพรจำนวน 12 แห่งเท่ากัน (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดกระบี่ มีแนวโน้มการขยายตัวของการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีจำนวนชุมชนที่ดำเนินการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 19 ชุมชน (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2557) การดำเนินงานที่ผ่านมาจังหวัดกระบี่ใช้แนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานการดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน การสนับสนุนเศรษฐกิจของชุมชน การจ้างงานและการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม

อำเภออ่าวลึกเป็นพื้นที่แรก ๆ ที่เริ่มพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามแผนการท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งมีที่มิดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2 แห่งคือ ชุมชนบ้านถ้ำเสือ และชุมชนบ้านแหลมสัก ทั้ง 2 พื้นที่เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ และวิถีชุมชน มีพัฒนาการที่เกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชน โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนรวมทั้งกระบวนการตัดสินใจ เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมที่จะพึ่งตนเองได้ และมีการจัดการห่วงโซ่อุปทานทั้งกิจกรรมการผลิต และบริการที่เกี่ยวข้องกันโดยอาศัยปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่สะท้อนผลการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งทางบวก และทางลบที่เกิดขึ้นจากวิถีชีวิต และระบบนิเวศของชุมชน

ทิศทางการพัฒนาซึ่งได้รับอิทธิพลมาจาก แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามที่องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) ประกาศให้ พ.ศ.2560 เป็นปีสากลของการท่องเที่ยว

ที่ยั่งยืนเพื่อการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนทุกภาคส่วน 2) มีการจ้างงาน ลดความยากจน และเกิดการเกื้อกูลกันในสังคม 3) ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รักษาสิ่งแวดล้อม และลดปัญหาโลกร้อน 4) รักษาคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม และ 5) อยู่ร่วมกันอย่างสันตินั้น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นมิตินี้สำคัญที่ต้องดำเนินการอยู่ 3 มิติ คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคมวัฒนธรรม และมิติด้านทางนิเวศสิ่งแวดล้อม (Ross,1999; Choi & Sirakaya., 2005 ; Tsaur, Lin, & Lin, 2006; Simpson, 2007; White, 2010; World Tourism Organization (UNWTO), 2013; Shafaei, 2015; Latinopoulos, มปป; ธวิษ สุตสาคร, 2015) การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่ผ่านมา ได้ส่งผลดีทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบเชิงบวกมากมาย แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ส่งผลกระทบทางลบด้วยเช่นกัน เช่น ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งมักถูกรอบงำจากวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาพร้อมกับนักท่องเที่ยว (Omet, 1991; Frueh, 1986; Hall & Lew, 1998; Hidenger, 1996; Mowforth & Munt, 1998; Murphy, 1985; Singh, 1989; Choi & Sirakaya, 2005) นอกจากนี้ พบว่าจำนวนความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น (Choi & Sirakaya, 2005; ดวงรัชนี เต็งสกุล และคณะ, 2015) หากขาดการบริหารจัดการและการวางแผนที่ดี อาจส่งผลให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม เกิดการแข่งขัน เอารอดเอาเปรียบเพื่อประโยชน์ส่วนตัวกันมากขึ้น (บุษบา สิทธิการ และคณะ, 2549; Sin, & Minca, 2014)

การประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ผ่านมา พบว่าส่วนใหญ่เป็นการประเมินในภาพรวม รูปแบบหรือวิธีการประเมินที่ใช้จะเป็นการประเมินที่นักวิจัยหรือผู้ประเมินลงไปดำเนินการในพื้นที่ ขาดการมีส่วนร่วมของของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการประเมินและเป็นการประเมินผลกระทบเพียงบางมิติ เช่นการประเมินทางด้านเศรษฐกิจประเมินจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และรายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว เพื่อการส่งเสริมทางการตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับจุลภาคที่กระตุ้นเศรษฐกิจ และขาดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากภาคีทางการท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2559)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น หากจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถตอบโจทย์การพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพอนาคต และยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว จึงเป็นกิจกรรมสำคัญที่ควรดำเนินการประเมิน ซึ่งเครื่องมือในการประเมินผลกระทบนั้นมีหลายชนิด ในการศึกษาี้ เลือกใช้การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (Health Impact Assessment; HIA) หรือ เอช ไอ เอ เป็นเครื่องมือในการประเมิน เอชไอ เอ เป็นเครื่องมือในการพัฒนานโยบายสาธารณะที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลที่ได้จากการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ คือข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ (evidence based) ที่ใช้ประกอบการตัดสินใจและกำหนดทางเลือกในการพัฒนาในอนาคต นอกจากนี้ เอช ไอ เอ ยัง เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในพื้นที่ ทำให้เกิดการสร้างสุขภาพจากฐานราก โดยชุมชนเป็นผู้ร่วมกันสร้างและร่วมกันพัฒนานโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อสุขภาพ ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีทักษะในการดูแลสุขภาพ และพึ่งตนเองได้มากขึ้น (Gill, 1999; Putters, 2005; Mattig, 2015) และช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถเข้าถึงการพัฒนาอย่าง

ยั่งยืน สามารถใช้ข้อมูลเชิงหลักฐานในการจัดทำนโยบาย ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การร่วมให้คำปรึกษาเพื่อเข้าถึงการจัดทำ นโยบายช่วยแก้ไขปัญหาคอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม วัฒนธรรม และมิติด้านทาง นิเวศน์/สิ่งแวดล้อม ส่งผลสู่สุขภาพที่เป็นสุข เกิดความอยู่ดีกินดี และลดความไม่เท่าเทียม (Public Health Advisory Committee Wellington New Zealand, 2005) ซึ่งการประเมินผลกระทบทาง สุขภาพเป็นส่วนที่ช่วยคาดการณ์ ผลกระทบทางบวก และผลกระทบทางลบ ที่สนับสนุนผลการ ดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่กำลังดำเนินการอยู่ ให้เห็นถึงหลักประกันของการจัดการที่ยั่งยืนจาก การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมถึงแสดงให้เห็นถึงแนวทางการลดผลกระทบทางลบ และการเพิ่ม ผลกระทบทางบวก ที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาของประเทศซึ่งนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิง นโยบายเพื่อการสนับสนุนยุทธศาสตร์ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ต่อไป

2. คำถามการวิจัย

ผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เป็นอย่างไร

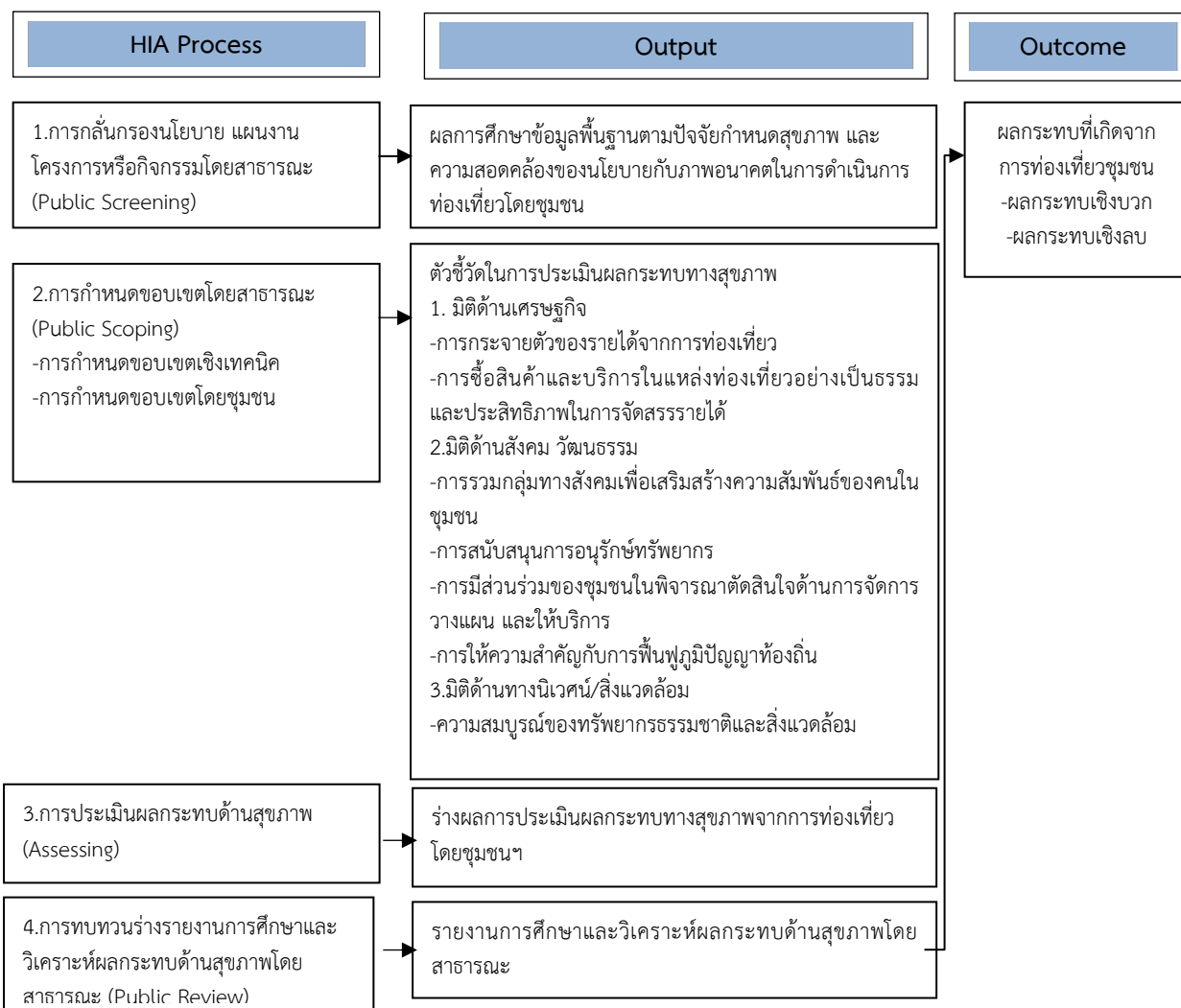
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

4. ขอบเขตของการวิจัย

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา อำเภอ อ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาริบทพื้นที่ สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวชุมชน ผลกระทบเชิงบวกและลบ ปัจจัยกำหนดสุขภาพของชุมชน ที่เชื่อมโยงกับปัจจัยด้านบุคคล ด้านสภาพ สิ่งแวดล้อม และด้านระบบกลไก เพื่อกำหนดตัวชี้วัดของปัจจัยกำหนดสุขภาพสำคัญในมิติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มิติด้านสังคม วัฒนธรรม และมิติด้านเศรษฐกิจ ในพื้นที่ชุมชน บ้านถ้ำเสือ และชุมชนบ้านแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ.2559 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ.2561 จำนวน 19 เดือน โดยศึกษาในผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มคณะกรรมการการ ท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดกระบี่และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัย การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดย ชุมชน กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาตามกรอบการประเมินผล กระทบทางสุขภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (HIA Guideline) ของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งอิงตามหลักเกณฑ์ฉบับปรับปรุงใหม่ของคณะกรรมการ สุขภาพแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2559 โดยได้ปรับปรุงเป็นขั้นตอนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพที่ใช้ใน การศึกษาครั้งนี้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การกลั่นกรอง นโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมโดยสาธารณะ (Public Screening) เพื่อศึกษา กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ และวิเคราะห์ ความสอดคล้องของนโยบาย แนวทางและวิธีการในการศึกษาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเก็บข้อมูล สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน ทูนของชุมชน แผนชุมชน และประชุมกลุ่มเพื่อทบทวน สถานการณ์การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. การกำหนดขอบเขตการศึกษา และแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) เพื่อกำหนดขอบเขต เนื้อหา พื้นที่ ระยะเวลา หรือประเด็นต่างๆในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเก็บข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยกำหนดสุขภาพที่สอดคล้องกันกับการจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชน พัฒนาเป็นตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน นำมาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำร่างรายงานการพัฒนาตัวชี้วัดดังกล่าว รับฟังข้อคิดเห็นจากชุมชน โดยการกำหนดขอบเขตโดยชุมชน (Community Scoping) และนำผลการพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อกำหนดขอบเขตเชิงเทคนิค (Technical Scoping) จนได้ร่างรายงานตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ

3. การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (Assessing) เพื่อประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือโดยเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือที่พัฒนาขึ้น

4. การทบทวนร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Review) เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนของข้อมูลและข้อสรุปในรายงานการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยนำเสนอผลการประเมินต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในชุมชน และผู้เชี่ยวชาญ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ หมายถึง การใช้กระบวนการ เครื่องมือ ที่หลากหลาย เพื่อประเมินผลกระทบและคาดการณ์ผลที่เกิดจากการดำเนินนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม ที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจัยกำหนดสุขภาพในระดับบุคคล สภาพสิ่งแวดล้อม และระบบกลไก ที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยตัดแปลงขั้นตอนการดำเนินการหลักของการประเมินผลกระทบในการศึกษา 4 ขั้นตอน คือ 1) การก่อกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมโดยสาธารณะ (Public Screening) 2) การกำหนดขอบเขตการศึกษาและ แนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) 3) การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (Assessing) และ 4) การทบทวนร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Review)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีความสามารถในการดำเนินการ กำหนดทิศทางของชุมชนร่วมกัน สามารถบริหารจัดการโดยชุมชนเองได้ โดยคำนึงถึงสมดุลระหว่างการรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ และการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมร่วมกันใน 2 ชุมชนที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวชุมชน คือ ชุมชนบ้านถ้ำเสือ และชุมชนบ้านแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้ทราบถึงผลกระทบจากการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจของชุมชน และสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ และนอกจากนี้ผลการประเมินทำให้ทราบปัจจัยกำหนดสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยว ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคน นำไปสู่การจัดการเพื่อเพิ่มผลกระทบทางบวก และลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

8. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่ชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยการศึกษาเป็นการประเมินระหว่างดำเนินการ (Concurrent) แบบระดับกลาง (Intermediate Appraisal) มีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

8.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ดำเนินการวิเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลหลักตามแนวทางของ Simpson (2004) และ World Tourism Organization (2013) และหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ ฉบับที่ 2 คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ประกอบด้วย

1. ผู้แทนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา โดยเน้นชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ จำนวน 2 คน
2. คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกระบี่ แกนนำชุมชนบ้านแหลมสัก แกนนำชุมชนบ้านถ้ำเสือ ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หัวหน้าสำนักงานกระบี่ นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเกาะลันตา จำนวน 6 คน
3. ผู้แทนหน่วยงานป่าชายเลน อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแหลมสัก โรงพยาบาลอ่าวลึก จำนวน 4 คน
4. กำนันผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านแหลมสัก ตัวแทนเทศบาลตำบลแหลมสัก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอ่าวลึกใต้ และแหลมสัก จำนวน 4 คน
5. ผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่น ๆ ในพื้นที่ เช่น กลุ่มเรือคายัค กลุ่มกระชังสำหรับกลุ่มเพาะพันธุ์กล้วยไม้ กลุ่มสมาคมโรงแรม รีสอร์ทในพื้นที่ เป็นต้น จำนวน 5 คน

6. ประชาชนผู้สนใจทั่วไป ได้แก่ ตัวแทนนักท่องเที่ยว/ผู้บริโภค นักวิชาการ จำนวน 2 คน

การเลือก ผู้ให้ข้อมูลหลัก ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบทบาทของเจ้าของกิจการ ผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือบทบาทของผู้ที่วางแผน แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับชุมชน

- เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านแหลมสัก ตำบลแหลมสัก และบ้านถ้ำเสือ ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เป็นระยะเวลาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป

- เป็นผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ หรือกลุ่มอาชีพในบริเวณที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

- เป็นผู้กำหนดนโยบาย หรือมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน

- มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการวิจัยในครั้งนี้

8.2 การเลือกพื้นที่ศึกษา

การเลือกพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ คัดเลือกจากชุมชนที่เข้าร่วมตามโมเดล “พีดูแลน่อง” เพื่อเป็น ต้นแบบในการพัฒนา ปี พ.ศ.2556-2559 จำนวน 15 ชุมชน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือเป็นพื้นที่ๆเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว เพื่อการสร้างความสุขภาวะที่ดี ปี พ.ศ.2559 จำนวน 4 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านถ้ำเสือ ชุมชนบ้านแหลมสัก ชุมชนบ้านนาตั้น และชุมชนบ้านทุ่งห้วยเพ็ง และดำเนินการเลือกพื้นที่ 2 ชุมชนที่อยู่ในอำเภอเดียวกัน และมีการขยายผลการดำเนินการจากโมเดล “พีดูแลน่อง”คือ ชุมชนบ้านถ้ำเสือ ชุมชนบ้านแหลมสัก

8.3 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยดำเนินการโดยใช้ กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ จำนวน 4 ขั้นตอน คือ 1. การกลั่นกรองนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมโดยสาธารณะ (Public Screening) 2. การกำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) 3. การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (Assessing) และ 4. การทบทวนร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Review) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

8.3.1 การกลั่นกรองนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมโดยสาธารณะ (Public Screening)

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยว ผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน และทบทวนความสอดคล้องของนโยบายการท่องเที่ยวชุมชน ตามแผนยุทธศาสตร์จังหวัดกระบี่

วิธีดำเนินการ

1. การทบทวน รวบรวมเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกระบี่ รายงานประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง ในกลุ่มคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ตัวแทนภาครัฐ และเอกชน ผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่น ๆ ในพื้นที่ โดยคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง คือ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบทบาทของเจ้าของกิจการ ผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือบทบาทของผู้ที่วางแผน แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับชุมชน จำนวน 15 คน

3. การจัดกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อสะท้อนคิด และคืนข้อมูลสาธารณะร่วมกันกับชุมชน จำนวน 2 ครั้ง และการจัดประชุมระดมสมอง โดยคุณลักษณะอย่างไร้ อย่างหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง คือ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบทบาทของเจ้าของกิจการ ผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือบทบาทของผู้ที่วางแผน แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับชุมชน เป็นผู้ที่มีอาชีพอยู่ในพื้นที่ เป็นระยะเวลาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป เป็นผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ หรือกลุ่มอาชีพในบริเวณที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นผู้กำหนดนโยบาย (Policy Maker) หรือมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้แทนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา 10 คน คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน 15 คน ตัวแทนภาครัฐ และเอกชน 10 คน ผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่น ๆ ในพื้นที่ 10 คน และ ประชาชนผู้สนใจทั่วไป 5 คน

8.3.2 การกำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping)

วัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดขอบเขต พื้นที่ ระยะเวลา ตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้มีความสมดุลระหว่างหลักฐานทางวิชาการของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น กับความกังวลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

วิธีการดำเนินการ

1. ศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Review) จากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยสืบค้นเอกสารทางวิชาการที่มีการศึกษาในประเด็นการจัดการท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี ค.ศ.1999 - 2015 โดยระบุประเด็นหลัก ชื่องานวิจัยที่ศึกษา มิติการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง และตัวชี้วัดสำคัญตามมิติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ดัชนี (Index) และตัวชี้วัดสำคัญ (Indicator)

2. ดำเนินการกำหนดขอบเขตโดยชุมชน (Community Scoping) โดยนำร่างรายงานการพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาประชุมกลุ่มย่อย และจัดทำเป็นร่างการประเมินผลกระทบ เพื่อนำมารับฟังความเห็นในกลุ่มใหญ่อีกครั้ง

3. กำหนดขอบเขตเชิงเทคนิค (Technical Scoping) โดยการนำร่างรายงานการพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ และการท่องเที่ยวโดยชุมชนอีกครั้ง โดยการประชุมกลุ่มย่อย

4. นำตัวชี้วัดที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ และชุมชน ตามรายละเอียดตัวชี้วัด มาพัฒนาเครื่องมือในการประเมินผล โดยกำหนดร่างตามประเด็นสำคัญ คือ ตัวชี้วัด คำนิยาม เกณฑ์เป้าหมาย ประชากร/กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย วิธีการจัดเก็บข้อมูล แหล่งข้อมูล ระยะเวลาการประเมิน รายละเอียดการประเมิน วิธีการประเมิน เป็นต้น

8.3.3 การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (Assessing)

วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ

วิธีการดำเนินการ โดยการใช้เครื่องมือที่พัฒนาไว้ในขั้นตอนการกำหนดขอบเขต มาเก็บข้อมูลของแต่ละตัวชี้วัดที่กำหนด ตามลักษณะและคุณลักษณะของเครื่องมือแต่ละตัวชี้วัด

1. ดำเนินการ อธิบายกระบวนการ วิธีการจัดเก็บข้อมูล แหล่งข้อมูล ระยะเวลาการประเมิน รายละเอียดการประเมิน วิธีการประเมิน แก่ตัวแทนแต่ละกลุ่มประชากรที่ศึกษา เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม โปรแกรม และนโยบายที่มีผลต่อการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 1 ครั้ง

2. ประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม โดย

2.1 รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากเทศบาลตำบลแหลมสัก และองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้

2.2 ดำเนินการสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตามประเด็นตัวชี้วัด ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม การสร้างโอกาสการจ้างงาน รายได้ของภาครัฐในพื้นที่ การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของชุมชน ด้านสังคม วัฒนธรรม ประกอบด้วย ความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยว มาตรฐานการครองชีพ คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตที่ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนไป การให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย คุณภาพของฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในตัวแทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. รวบรวมข้อมูลจากการศึกษา และตรวจสอบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

8.3.4 การทบทวนร่างรายงานการศึกษา และวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Review)

วัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนของข้อมูล และข้อสรุป ในรายงานการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนถ้าเสือ อำเภ่อ่าวลึก จังหวัดกระบี่

วิธีดำเนินการ

1. นำร่างรายงานผลการประเมินตามตัวชี้วัด มาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ (Expert Review) และพัฒนาร่างรายงานการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ
2. นำร่างรายงานผลการประเมินตามตัวชี้วัดนำเสนอต่อ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในชุมชน โดยการอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion)

8.4 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่ม ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใช้แนวคำถามเป็นหลัก พร้อมรับฟังข้อคิดเห็นจากการประชุมกลุ่มเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว ก่อนนำไปใช้ จะมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง และความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

แบบตารางบันทึกในการและวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ซึ่งเป็นการแสวงหาคำตอบ หรือการสร้างองค์ความรู้ด้วยการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) หลากหลายแหล่ง ทั้งในรูปของงานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ

8.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ทำการวิจัยได้แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) ผู้ทำการวิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านวิชาการจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง อาทิ บทความวิจัย คู่มือ วารสารทางวิชาการ และตรวจสอบความถูกต้องให้สอดคล้องกับที่เขียนไว้ในส่วนแรก และนำมาเปรียบเทียบความเหมือน ความต่างของแต่ละประเด็นที่ศึกษา รวมถึงดัชนี และตัวชี้วัดสำคัญในการพัฒนาร่างรายงานแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวชุมชน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

2.1 ผู้ทำการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบตัวต่อตัวเพื่อศึกษา แนวคิด และการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในประเด็นสำคัญด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม โดยเตรียมคำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยการกำหนดคำถามออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย ก่อนเริ่มทำการสัมภาษณ์ผู้ทำการวิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและ

บันทึกเสียง ระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้ทำการวิจัยได้สร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้เกิดอิสระทางความคิดที่แสดงออกมา การสัมภาษณ์แต่ละรายจะทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะไม่พบข้อสงสัย หรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น ที่เรียกว่า ข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) จึงหยุดการสัมภาษณ์ โดยดำเนินการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 30-60 นาที ระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ทำการวิจัยจะใช้การจดบันทึกสรุปสั้น ๆ เฉพาะประเด็นที่สำคัญ และเมื่อจบการสัมภาษณ์ จะทำการบันทึกข้อมูลอื่น ๆ ทันที เช่น ลักษณะท่าทาง ลักษณะน้ำเสียง ตามความเป็นจริงโดยไม่มีการตีความ หลังจากนั้น ข้อมูลจะถูกนำมาทำการบันทึก และถอดเทปพรายวัน เพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ครบถ้วน เพื่อนำไปศึกษาเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป และข้อมูลที่ได้มาผู้ทำการวิจัยจะนำมาถอดเทปคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค แล้วดำเนินการฟังเทปบันทึกเสียงซ้ำเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง

2.2 ผู้ทำการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Focus Group) ในขั้นตอนการกำหนดขอบเขต การประเมินผล และการทบทวนร่างรายงานการศึกษา จำนวน 3 ครั้ง

ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้นำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ดังนี้

1. ผู้สัมภาษณ์สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในตัวผู้ทำการวิจัยซึ่งจะมีผลต่อความถูกต้องและเป็นจริงของข้อมูล

2. การยืนยันความถูกต้องของข้อมูล (Member Checking) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ที่ได้จดบันทึกอย่างละเอียด และอธิบายอย่างชัดเจนนำกลับไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยืนยัน ความถูกต้องของข้อมูลว่าข้อมูลเป็นจริง ตรงกับความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์หรือไม่ตามขั้นตอน การทบทวนร่างรายงานการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวชุมชน

3. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Dependability) โดยการนำข้อมูลไปตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญ (Expert Review) เพื่อยืนยันความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

4. ความสามารถในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ (Transferability) โดยการเขียนระเบียบวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และบริบทที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือของการวิจัยในการที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน

5. การยืนยันผลการวิจัย (Conformability) โดยการที่ผู้ทำการวิจัยจะเก็บเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้เป็นอย่างดี พร้อมสำหรับการตรวจสอบ (Audit Trial) เพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่ได้ไม่มีความลำเอียงหรือเกิดจากการคิดขึ้นของผู้วิจัย

8.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ดำเนินการถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการศึกษา และการบันทึกมาทบทวน ตามความสอดคล้องของข้อมูล และประเด็นที่สำคัญ

2. นำข้อมูลมาทบทวนอีกครั้งโดยละเอียด และตีความ พร้อมทำการสกัดข้อความหรือประโยคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

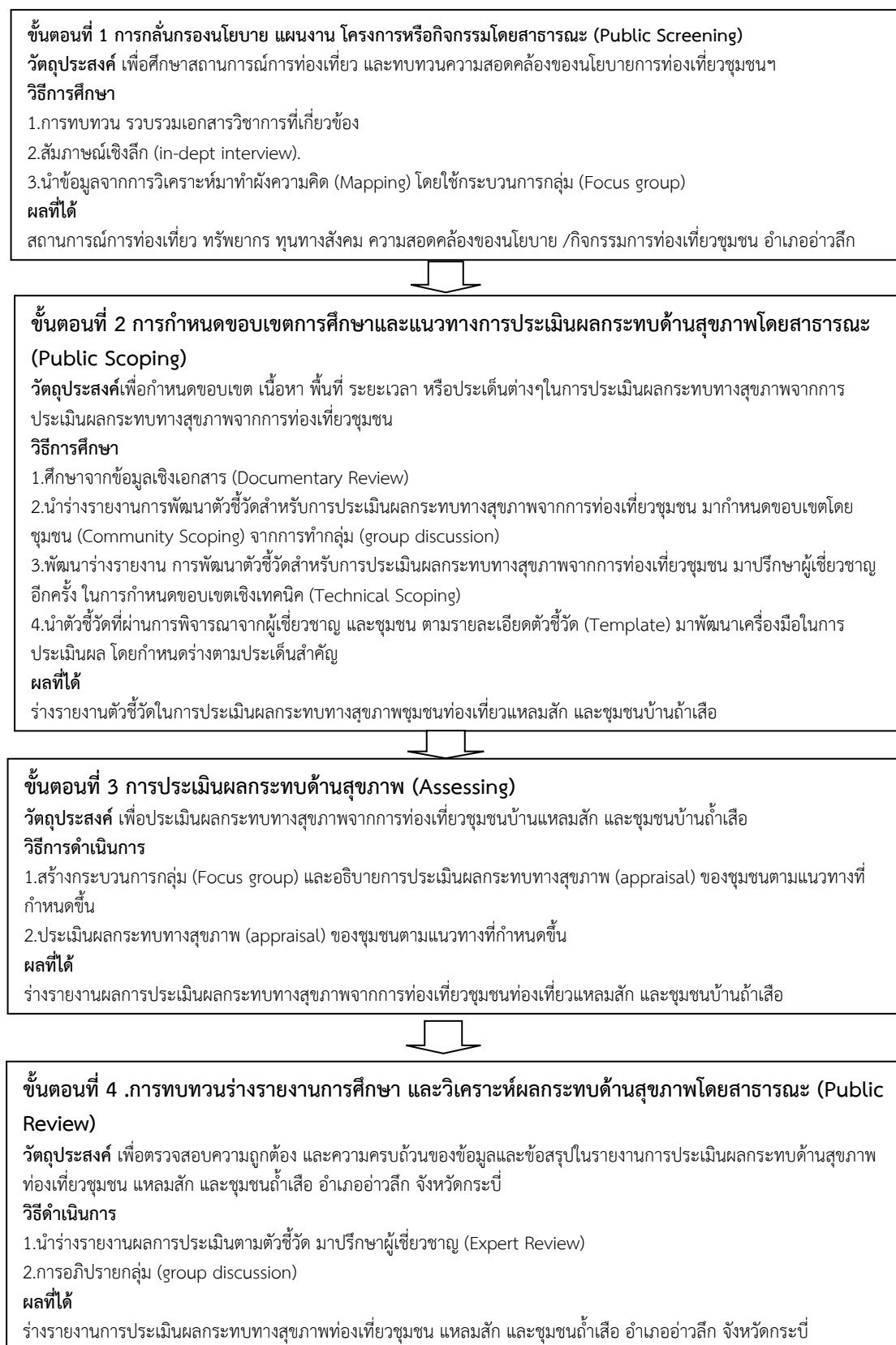
3. นำข้อมูลที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกันมาไว้กลุ่มเดียวกัน โดยมีรหัสข้อมูลกำกับทุกข้อความ แล้วจึงตั้งชื่อคำสำคัญ ซึ่งเป็น การสร้างหัวข้อสรุป และกลุ่มหัวข้อสรุปแนวคิดในตัวข้อมูล โดยดำเนินการจัดเป็นทั้งกลุ่มใหญ่ (Themes) และกลุ่มย่อย (Sub-theme) ที่อยู่ภายใต้ความหมายของกลุ่มใหญ่ จากการอ่านทบทวนข้อมูลปฐมภูมิที่อยู่ในรูปข้อความทางภาษา ซึ่งเก็บรวบรวมได้จากแหล่งต่าง ๆ ที่ศึกษา เสร็จแล้วจึงแบ่งแยกข้อมูลดังกล่าว ออกเป็นส่วนย่อย (Breaking Down) ตามหน่วยความหมาย (Meaning Unit) หรือหน่วยวิเคราะห์ (Analysis Unit) ในระดับเบื้องต้น จากนั้นดำเนินการกำหนดข้อความสั้น ๆ เพื่อใช้เป็นหัวข้อสรุปแนวคิดที่สะท้อนความหมายสำคัญ แล้วจึงนำหัวข้อสรุปแนวคิดที่มีความหมายคล้ายคลึง หรือแตกต่างกันมาจัดเป็นกลุ่มหัวข้อสรุป แนวคิด (Conceptual Categories) ต่าง ๆ

4. ดำเนินการเขียนอธิบายสิ่งที่ค้นพบ พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้ เพื่อแสดงความชัดเจนของปรากฏการณ์ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตามผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

8.7 จริยธรรมวิจัยและการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมด้านการวิจัยทางสังคม และการวิจัยเชิงทดลองในมนุษย์ ของสถาบันการจัดการระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่ EC 011/60 แล้ว ผู้วิจัยได้แนะนำตัวเอง บอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เปิดโอกาสให้ซักถามเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลมีความกังวลใจและมีความสงสัย และก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะขออนุญาต ผู้ให้ข้อมูลด้วยวาจาเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้มีโอกาสตัดสินใจที่จะให้ข้อมูล และผู้วิจัยต้องได้รับการตอบรับ/ยินยอม พร้อมใจในการให้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร (Informed-Consent) จึงจะสามารถเก็บได้ ตลอดจนจะไม่เปิดเผยชื่อ สกุลของผู้ให้ข้อมูลในผลการศึกษาคือจะใช้นามสมมุติแทน

8.8 สรุปขั้นตอนการวิจัย

ภาพที่ 2 สรุปขั้นตอนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ดัดแปลงจากหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ ฉบับที่ พ.ศ.2559

9. ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ผลการก่อกองโดยสาธารณชน ส่วนที่ 2 ผลการกำหนดขอบเขตการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนที่ 3 ผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะทางสาธารณสุขในการจัดการผลกระทบ และการอภิปรายผล ดังนี้

ส่วนที่ 1. ผลการก่อกองโดยสาธารณชน

ผลการก่อกองโดยสาธารณชน ประกอบด้วย ผลการศึกษาบริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชน ความสอดคล้องของนโยบายกับภาพอนาคตในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน และกิจกรรมตามเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ภาพอนาคตในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. บริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ

1.1 สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน

พื้นที่ชุมชนบ้านแหลมสัก ตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้ติดชายฝั่งทะเลอันดามัน มีทะเลล้อมรอบทั้ง 3 ด้าน มีพื้นที่บางส่วนยื่นไปในทะเลอันดามัน เดิมนั้นพื้นที่ของชุมชนบ้านแหลมสัก เป็นพื้นที่ที่ประกอบไปด้วย ป่าชายเลน และที่ราบสูงสลับกันและมีต้นสักขึ้นอยู่จำนวนมากบริเวณแหลมหินที่ยื่นลงสู่ทะเล ชาวบ้านจึงเรียกที่แห่งนี้เป็น แหลมสัก อดีตเคยเป็นเมืองท่าค้าขาย และประมงที่สำคัญของจังหวัดกระบี่ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ โดยประมาณปี พ.ศ.2500 ชุมชนบ้านแหลมสักมีความเจริญอย่างรวดเร็ว เพราะธุรกิจประมงเฟื่องฟู พื้นที่แหลมสักเป็นแพปลา รับและส่งปลาจากทะเลของชาวประมงไปขายทั่วประเทศ บางส่วนส่งออกต่างประเทศ ทำให้ประชาชนมาอาศัยอยู่หนาแน่นมากขึ้น

สภาพทางสังคมของชุมชนบ้านแหลมสัก สันนิษฐานว่ามีการการอพยพตั้งรกรากครั้งแรก ๆ เป็นกลุ่มชาวจีนและชาวมุสลิมมาจากบริเวณเกาะแก่งใกล้เคียงขึ้นมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมฝั่งทะเล กลุ่มชาวจีนมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำในตลาด ส่วนชาวมุสลิมก็มาตั้งบ้านเรือนอยู่กระจ่ายตามริมฝั่งอื่น ๆ จากการบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ พอประมาณได้ว่า มีการเข้ามาอยู่กันที่นี้กว่า 100 ปีมาแล้ว ในยุคแรก ๆ การเดินทางสัญจรยังไม่มีถนนเข้าถึงตำบลแหลมสักได้โดยตรง จากอำเภออ่าวลึกนั้นมีถนนมาถึงบ้านคลองโศก ตำบลอ่าวลึกใต้ จากบ้านคลองโศกไปยังตำบลแหลมสักนั้นยังเป็นเส้นทางเดินเท้าเล็ก ๆ การเดินทางส่วนใหญ่ใช้การเดินทางโดยทางเรือจากตำบลแหลมสักมาขึ้นฝั่งที่คลองกลาง ในเวลาต่อมาหน่วยงานราชการอำเภออ่าวลึก เห็นว่าตำบลแหลมสักเป็นตำบลที่ค่อนข้างกันดาร ห่างไกลจากอำเภอ การคมนาคมไม่สะดวก ราษฎรได้รับความเดือดร้อน จึงรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ในที่สุดจึงมีการก่อสร้างถนนสาย 4035 สายอ่าวลึก-แหลมสัก เริ่มสร้างครั้งแรกเดิมเป็นถนนลูกรัง ต่อมาได้มีการปรับปรุงเป็นถนนลาดยางแอสฟัลต์จนถึงปัจจุบัน

จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ทั้งทางสังคม และโบราณคดีทำให้ชุมชนบ้านแหลมสัก มีต้นทุนที่เอื้อต่อการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเริ่มต้นพัฒนาด้วยตนเองมาก่อน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มก่อตั้งเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก มีผู้นำ

คณะกรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนคนในชุมชน เป็นสมาชิก การดำเนินการในระยะแรกของ คณะกรรมการการท่องเที่ยวชุมชนแหลมสัก ร่วมกับเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึกมีการสำรวจ พื้นที่ และกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งพบแหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดี ตามเกาะแก่ง และถ้ำที่ ซึ่งประกอบด้วย ถ้ำชาวเล, อ่าวเหเนา, เขาเหล็กโคน, แหลมไฟไหม้, เสาหินบ่อนไซ, หาดทรายกลางน้ำ, หาดอ่าวชิงซัง, ถ้ำผ้าม่าน, ผาค้อม, ป่าเกาะ เกาะห้อง เหล่าปีแหละ เป็นเกาะ หรือเขาหินปูนกลาง ทะเลที่ซ้อนกันเรียงกันในทะเล และสร้างข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในชุมชนขึ้น ร่วมกับความเชื่อมโยง ของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เรื่องเล่าพื้นบ้าน ประกอบกับการพัฒนาด้านการตลาดและ ประชาสัมพันธ์

ขณะที่พื้นที่ชุมชนบ้านถ้ำเสือ ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลอันดามันด้านในสุดของอ่าวพังงา มี ลักษณะของชายฝั่งที่เว้าแหว่ง มีป่าโกงกางและมีคลองน้ำเค็มหลายสาย ชุมชนบ้านถ้ำเสือในอดีตนั้น ถือว่าสถานที่แห่งนี้ยากแก่การเข้าถึง เนื่องจากเป็นป่าดิบเขตร้อนซึ่งมีสัตว์ป่าชุกชุม ต่อมา ตาหมี ต้า หมี ได้เข้ามาเป็นผู้บุกเบิกเข้ามา พื้นที่ตั้งของชุมชนมีการสำรวจพบเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ยุคมนุษย์ โบราณ ซึ่งมีการเก็บข้อมูลที่สำคัญด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี “ตำนานมนุษย์ถ้ำอ่าวลึก” เชื่อมโยง ประวัติศาสตร์ และเรื่องเล่าพื้นบ้าน วิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นสังคมที่เน้นการเกษตรแบบพอเพียง มีประมงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ร้องแง้ง มโนราห์ ลิเกป่า มวยไทยไชยา

การเริ่มต้นดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตั้งแต่ปี 2554 ของผู้นำ คณะกรรมการ หมู่บ้าน คนในชุมชนร่วมกัน ดำเนินการพัฒนาชุมชนสะอาด เพื่อรองรับการเข้าสู่หมู่บ้านท่องเที่ยว จนได้รับรางวัลหมู่บ้านถนนสวย และการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ ประกอบด้วย การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ประกอบกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนแบบกิจการเพื่อ สังคม และกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกันนี้ยังมีการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนให้สามารถ รองรับการศึกษาดูงาน ด้านต่างๆ การท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ ค่ายกิจกรรม และวิทยากร กระบวนการ เข้ากับวิถีชีวิตภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชายฝั่งอันดามันเชื่อมโยงการทำงาน เป็นระบบเครือข่ายทุกระดับ

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาทั้งที่พักค้างคืน และไปกลับในพื้นที่ แบบบังเอิญ ส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้ออาหารทะเล สินค้าแปรรูปในท้องถิ่น ท่องเที่ยว พักผ่อน ศึกษาดูงาน และประชุม อบรม โดยเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวจากช่องทางอินเทอร์เน็ต และ บริษัททัวร์ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เลือกเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ จะมีพฤติกรรมชอบธรรมชาติ และบริบท ของพื้นที่ ทั้งวิถีชุมชน การกินอาหารท้องถิ่น การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ในขณะที่เดียวกัน พบ พฤติกรรมด้านลบของนักท่องเที่ยวจากการให้ข้อมูลของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ คือ นักท่องเที่ยวมี พฤติกรรมทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะ และการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ เช่น พื้นที่กล้วยไม้ป่า

1.2 ภาพอนาคตในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชน บ้านถ้ำเสือ

1.2.1 ด้านเศรษฐกิจ

ชุมชนบ้านแหลมสัก มีเป้าหมายในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวชุมชน ในกลุ่ม อาชีพต่าง ๆ จากนักท่องเที่ยวไทย/ต่างชาติ ทั้งทางบก ทางทะเล โดยการคาดการณ์ จำนวน นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนในพื้นที่ เพิ่มขึ้น จาก 20 คน/วัน เป็น 40 คน/วันและ 60 คน/วัน) ซึ่งจะมี

จำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 1,000 คน/เดือน ในระยะเวลา 1 ปี และการท่องเที่ยวชุมชนบ้านถ้ำเสือ มีเป้าหมายในการพัฒนา และแผนที่ต้องการส่งเสริมรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวเกี่ยวกับครัวเรือน และลดรายจ่ายโดยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นรูปธรรม ประกอบกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในเรื่องของทักษะในกลุ่มอาชีพในชุมชน และการสร้างคนรุ่นใหม่กลับมามีชีวิตอยู่กับครอบครัว ตนเอง ประกอบอาชีพในชุมชน มุ่งสู่ชุมชนแห่งความสุข และ เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

1.2.2 ด้านสังคม

การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงอัตลักษณ์ของชุมชนไว้ เกิดสมดุลทางอาชีพ และมีวัฒนธรรมที่ชัดเจน สามารถพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวระดับชั้นนำ (Premium) ในระยะเวลา 1-3 ปี ขณะที่ท่องเที่ยวชุมชนบ้านถ้ำเสือ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงนำโครงการหมู่บ้านศีล 5 ดังกล่าวมาพัฒนาเพื่อสร้างกลไก ปกป้องชุมชน สังคม พร้อมทั้งสร้างการเรียนรู้ร่วมบนวิถีความเชื่อทางศาสนาของผู้มาเยือน หรือนักท่องเที่ยว และการส่งเสริมสวัสดิการให้กับคนทุกกลุ่มอายุ เพื่อสร้างความยุติกันดี แก่คนในชุมชน มีกองทุนพัฒนาชุมชนตนเอง ขณะเดียวกันกลุ่มผู้นำในชุมชนได้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประเพณี วัฒนธรรม การแต่งกาย จากวิถีชีวิตดั้งเดิมให้แก่คนรุ่นสู่รุ่น เพื่อคงอัตลักษณ์ของชุมชนไว้ พร้อมทั้งส่งเสริมศักยภาพด้านภาษาต่างประเทศ

1.2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก สามารถใช้ และพัฒนาฐานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่สมดุล เกิดกลไกในการดูแลสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติภายใต้มาตรการและกฎกติกาที่กำหนดขึ้นของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือ มีการใช้ และพัฒนาฐานทรัพยากร สิ่งแวดล้อมที่สมดุลเช่นกัน และมีการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เพื่อสร้างคุณค่า และความตระหนักให้แก่เจ้าบ้าน และผู้มาเยือน รวมทั้งมีการฟื้นฟู ดูแลรักษา ด้วยกติกา และกลไกที่มีความเหมาะสม โดยดำเนินการผ่านการพัฒนาโครงการสำคัญต่าง ๆ เช่น โครงการบ้านนาอยู่ หมู่บ้านน้ามอง

1.3 ความสอดคล้องของนโยบายกับภาพอนาคตในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

1.3.1 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ มีเป้าหมายในการวางภาพอนาคตในการพัฒนาระบบการจัดการผลิตภัณฑ์ของชุมชนและตลาดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดในการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นรูปธรรม เพื่อสามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแผนการพัฒนากลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน (ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง) พ.ศ.2561-2564 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวสูงขึ้น และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ข้อที่ 1.ขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่

1.3.2 ด้านสังคม พบว่า ชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือมีเป้าหมายในการวางภาพอนาคต ที่ต้องการคงอัตลักษณ์ของชุมชนไว้ มีการสร้างกลไกปกป้องชุมชน สังคม พร้อมทั้งสร้างการเรียนรู้ร่วมกันบนวิถีความเชื่อที่หลากหลายร่วมกับนักท่องเที่ยว และการสร้างสมดุลทางอาชีพของคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนากองทุนของชุมชน ส่งเสริมสวัสดิการให้กับคนทุกกลุ่มอายุ เพื่อสร้างความอยู่ดีกินดี สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด พ.ศ. 2557-2560 ที่มีกลยุทธ์ ในการพัฒนา ปรับปรุง โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุนการท่องเที่ยว เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชุมชน ประวัติศาสตร์ และสุขภาพ พัฒนาระบบป้องกันจัดการภัยพิบัติและความปลอดภัย ให้ได้มาตรฐานสากล อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและสถาบันชุมชนท้องถิ่น เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ขณะที่นโยบายของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ข้อที่ 4 ลำดับที่ 4.8 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้สร้างความภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

1.3.3 ด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ มีเป้าหมายในการวางภาพอนาคตร่วมกันในการพัฒนากลไกในการดูแลสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน โดยการวางแผนคิดการสร้างคุณค่า และความตระหนักในความเป็นเจ้าของ มีการรักษา ฟื้นฟูอย่างสมดุล และเกิดแหล่งเรียนรู้ของทุกคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ข้อที่ 9 การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ลำดับที่ 9.1 เร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า ลำดับที่ 9.2 ส่งเสริมการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน คำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว สร้างโอกาสในการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความมั่นคงทางด้านอาหาร สุขอนามัย สนับสนุนวิถีชีวิตของชุมชน และการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งให้การคุ้มครองเพื่อให้เกิดความปลอดภัยทางชีวภาพ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ข้อ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน บรรลุการจัดการอย่างยั่งยืน และใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ในปี 2030 ทำให้มั่นใจว่าประชากรทุกที่มีข้อมูลและการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลกับธรรมชาติ และข้อ 14 อนุรักษ์และใช้มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอื่น ๆ อย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ป้องกันและลดมลพิษทางทะเลทุกชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมบนภาคพื้นดิน รวมทั้งมลพิษจากขยะ และธาตุอาหารทางทะเล จัดการและคุ้มครองระบบนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืน เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบสำคัญซึ่งเป็นอันตราย รวมทั้งสิ่งที่มีผลต่อการฟื้นคืนสู่ปกติ และการดำเนินการให้คืนกลับสภาพเดิม เพื่อบรรลุเป้าหมายมหาสมุทรที่มีสุขภาพดี และอุดมสมบูรณ์

ภายในปี 2020 และการเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่ กลุ่มประเทศที่เป็นเกาะ และประเทศพัฒนาน้อยที่สุด จากการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน รวมทั้งการจัดการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการท่องเที่ยว ที่ยั่งยืน และแผนการพัฒนา กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน (ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง) พ.ศ.2561-2564 มีกลยุทธ์ 1.3 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้อุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ กลยุทธ์ 3.3 การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานชุมชนการท่องเที่ยวที่มาตรฐานและคุณภาพระดับโลก การเพิ่มมูลค่าภาคการผลิต เกษตร ประมง และปศุสัตว์ ให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการที่ยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ภูมิสังคม ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม และความต้องการของท้องถิ่น

1.4 กิจกรรมการดำเนินการตามเส้นทางท่องเที่ยว

ภาพที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมลึก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ อำเภ่อ่าวลึก จังหวัดกระบี่

จากภาพที่ 3 กิจกรรมการดำเนินการตามเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือมีหลายเส้นทางตามกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น ซึ่งชุมชนท่องเที่ยวบ้านแหลมสักมี 4 เส้นทางหลักสำคัญ คือ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวิถีวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และกีฬา (เส้นทางจักรยาน) เส้นทางการท่องเที่ยวธรรมชาติเชิงนิเวศ และเส้นทางการท่องเที่ยว กิจกรรมเพื่อสังคม Corporate Social Responsibility (CSR) ดังนี้

1.4.1 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวิถีวัฒนธรรม

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวิถีวัฒนธรรม เริ่มต้นที่ทำการชุมชนท่องเที่ยวบ้านแหลมสัก ซึ่งตั้งอยู่ที่บุหลันอันดาบาบารีรีสอร์ท และเดินทางไปที่จุดแรกคือ พระบรมธาตุเจดีย์ ที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง ณ ยอดเขาวัดแหลมสัก ศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ ถือเป็นพระบรมธาตุเจดีย์แห่งแรกที่อยู่ติดชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งหลวงปู่เนตร จิรปุญโญ ศิษย์หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี และจุดที่สองคือมัสยิดบ้านหัวแหลมมัสยิดหลังเก่าจะทรุดโทรมจนต้องก่อสร้างหลังใหม่ขึ้นมาทดแทน แต่วิถีชีวิตของชาวมุสลิมก็ยังคงยึดหลักศาสนาอันเคร่งครัด ตามที่บรรพบุรุษสืบสานต่อ ๆ กันมาจุดที่สามเดินทางต่อมาที่ศาลเจ้าชกโป๊ะเอี้ย ที่หันหน้าออกสู่ทะเล เป็นที่ประดิษฐาน กิมชิน รูปเคารพที่บรรพบุรุษนำมาจากประเทศจีนเมื่อครั้งที่อพยพมา โดยมีพระโพธิสัตว์ชกโป๊ะเอี้ย รูปเคารพไม้แกะสลักขนาดย่อมที่ผ่านการแกะสลักอย่างประณีตบรรจงจากช่างฝีมือชั้นครู เป็นหนึ่งในหลักฐานที่ยืนยันระยะเวลาอันยาวนานในการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพมาจากเมืองซัวเถา เป็นองค์ประธาน เชื่อกันว่า มีความศักดิ์สิทธิ์ในด้านคุ้มครองผู้ที่นับถือให้มีความสุขความเจริญและจุดที่ 4 ชุมชนเมืองเก่าบาบ่า ย่าหย่าซึ่งเป็นกลุ่มชาวจีน หรือลูกครึ่งไทย-จีน โดยจากการศึกษาพบส่วนใหญ่มาจากมณฑลทางภาคใต้ ในเขตมณฑลฮกเกี้ยน และกวางตุ้ง ซึ่งมีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตนไว้อย่างชัดเจน เช่น การสร้าง “อ๋าม” (ศาลเจ้า) เพื่อเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในการพบปะพูดคุยและร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ และวิถีชีวิตของชาวจีนในชุมชนเมืองเก่าจะมีความคล้ายคลึงกับชาวจีนในเมืองปิ่นัง เช่น ประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรมทางภาษา อาหาร ความเชื่อ พิธีกรรม พิธีแต่งงาน และอัตลักษณ์การแต่งกาย

1.4.2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา (เส้นทางจักรยาน)

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา เริ่มต้นที่ทำการชุมชนท่องเที่ยวบ้านแหลมสัก ซึ่งตั้งอยู่ที่บุหลันอันดาบาบารีรีสอร์ท และเดินทางไปตามชุมชนทั้ง 4 ชุมชนในหมู่ที่ 3 บ้านแหลมสักคือ ชุมชนทับตะวัน ชุมชนทุ่งสีทอง ชุมชนทรายทอง ชุมชนแหลมทอง โดยจุดแรกสามารถเริ่มเดินทางไปที่ชุมชนทับตะวันซึ่งเป็นชุมชนซึ่งมีผู้อาศัยนับถือศาสนาอิสลามเกือบทั้งหมด ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก บ้านเรือนประชาชนตั้งอยู่อาศัยหนาแน่น ปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่ตั้งสะพานท่าเทียบเรือแหลมสัก และสามารถเดินทางต่อไปยังกลุ่มกล้วยไม้ กลุ่มกะปิ หมู่ที่ 2 บ้านอ่าวน้ำ ตาบลแหลมสัก ซึ่งเป็นแหล่งขยายพันธุ์กล้วยไม้หลายชนิด และมีการจัดตั้งกลุ่มกะปิ ดำเนินการโดยชุมชนเอง หรือจะเลือกเดินทางไปยังชุมชนต่าง ๆ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตในชุมชนต่อที่ชุมชนทุ่งสีทอง ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจาย เป็นชุมชนที่ประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 2 บ้านอ่าวน้ำ (บางส่วน) และหมู่ที่ 4 บ้านสมิหลัง ซึ่งเป็นชุมชนที่มีทั้งศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ อาศัยอยู่ด้วยกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกันและมีศักยภาพในด้านการเกษตรและปศุสัตว์ และเดินทางต่อมาที่ชุมชนทรายทอง เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่กันอย่างหนาแน่นตามแนวริมชายฝั่งทะเล ประชาชนส่วน

ใหญ่ประกอบอาชีพประมง รับจ้าง ค้าขายและอื่น ๆ เป็นชุมชนชาวมุสลิม เป็นแหล่งที่มีการผลิตและแปรรูปอาหารทะเล เช่น การทำกะปิ ปลาเค็ม ปลาแดดเดียว เป็นต้น และชุมชนแหลมทองเป็นที่ตั้งของชาวบ้านหัวแหลม มีสภาพพื้นที่เป็นแหลมหินยื่นออกไปในทะเล มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีเนื่องจากมีภูมิทัศน์ที่สวยงามร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน อีกทั้งเป็นแหล่งอาหารทะเลขึ้นชื่อโดยเฉพาะหอยแครงและหอยพงค์ซึ่งสามารถหาได้ตลอดทั้งปี บ้านเรือนประชาชนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเล ประชาชนประกอบอาชีพประมง รับจ้าง ค้าขาย

1.4.3 เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติเชิงนิเวศ

เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติเชิงนิเวศ เกิดจากการสำรวจของคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสักร่วมกับเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก เพื่อจัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในจุดท่องเที่ยวสำคัญของตำบลแหลมสัก คือ ถ้ำชาวเลแหลมชาวเล มีภาพเขียนสีโบราณอ่าวหนา เป็นจุดเรียนรู้วิถีชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน และแหล่งตกปลาของนักท่องเที่ยวอีกจุดหนึ่ง เขาเหล็กโคน จุดแวะชมธรรมชาติ และพายเรือคายัก แหลมไฟไหม้ เป็นเพียงผาหินปูนที่เว้าเข้าไปในหน้าผา มองจากในเรือจะพบภาพเขียนสีโบราณต่าง ๆ เสาคินบ่อนไซ จุดแวะชมธรรมชาติ หาดทรายกลางน้ำ ลักษณะคล้ายแผ่นที่ประเทศไทยกลับหัวหาดอ่าวชิงชัง เดินสำรวจธรรมชาติ จุดเล่นน้ำด้านหน้าเป็นหาดทราย ป่าชายหาด ด้านหลังเป็นเขาหินปูน ถ้ำฝ่าม่าน โถงถ้ำที่ถูกธรรมชาติป่าเขาซ้อนเร้นไว้อย่างแนบเนียน ผาค้อม พบซากฟอสซิลหอยตึกเป็นการพบร่องรอยของยุคน้ำท่วมสูงยุคไฮโลซิน และป่าเกาะ เกาะห้อง เหลาปีแหละ เป็นเกาะ หรือเขาหินปูนกลางทะเลที่ซ้อนกันเรียงกันในทะเล ประกอบด้วยผืนป่าชายเลน ป่าชายหาด ป่าภูเขาที่เขียวชอุ่มตลอดทั้งปี

1.4.4 เส้นทางท่องเที่ยวกิจกรรมเพื่อสังคม

เส้นทางท่องเที่ยวกิจกรรมเพื่อสังคม Corporate Social Responsibility (CSR) เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ผนวกกิจกรรมเพื่อสังคม โดยการจัดกิจกรรมบางส่วนที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การปลูกกล้วยไม้คืนสู่ป่า การปลูกต้นจาก ป่าชายเลน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกับชุมชน

กิจกรรมตามเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือ ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญคือ 1. เส้นทางปั่นจักรยาน ชมแหล่งท่องเที่ยวหน้าผูดปรบมือ 2. สป่าธรรมชาติ หาดทรายร้อน 3. พายเรือสู่ถ้ำผีหัวโต 4. กิจกรรมถอดรหัสภาพเขียนสีโบราณ ถ้ำผีหัวโต 5. โปรแกรม ปั่น - ปาย - พาย - เที่ยว 6. เส้นทางมหัศจรรย์แหล่งโบราณบ้านถ้ำเสือ 7. กิจกรรมท่องเที่ยวแดนมหัศจรรย์หุบเขาปีศาจ และ 8. กิจกรรมมหัศจรรย์ถ้ำโบราณบ้านถ้ำเสือนอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมสัมมนา กิจกรรมเข้าค่ายนักเรียนโดยใช้ไร่ปรีดาโฮมสเตย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ จะดำเนินการโดยผ่านท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก (CBT-N) ซึ่งเป็นศูนย์การประชาสัมพันธ์ทางการตลาด และข้อมูลทางการท่องเที่ยว โดยเส้นทางท่องเที่ยวกิจกรรมเพื่อสังคม มีดังนี้

1. เส้นทางปั่นจักรยาน ชมแหล่งท่องเที่ยวหน้าผูดปรบมือ เริ่มเดินทางจากสำนักงานท่องเที่ยวชุมชนบ้านถ้ำเสือ ปั่นจักรยานชมแหล่งท่องเที่ยวโบราณคดี ถ้ำเทพนิมิตร ถ้ำเสือน้อย ไร่ปรีดา ชมแหล่งถ้ำธรรมชาติที่ถ้ำนางฟ้า และน้ำผูดปรบมือ และเดินทางกลับ

2. เส้นทางสป่าธรรมชาติ หาดทรายร้อน เป็นการแช่น้ำร้อนสลับน้ำเย็นจากธรรมชาติบนหาดทรายร้อนเพื่อขยายรูขุมขน และกระตุ้นการสลับเซลล์ผิวของร่างกาย การนวดผ่อนคลายโดย

กลุ่มนวดแผนไทยจากชาวบ้านในชุมชน กดจุดบนฝ่าเท้าด้วยก้อนกรวด และหินบนหาดทรายร้อน พอกโคลน ขัดผิวด้วยทรายก่อนรับประทานอาหารเช้าแบบพื้นบ้านบนหาดทรายร้อน รับแสงแรกแห่งวันใหม่

3. พายเรือสู่อ่าผีหัวโต เริ่มเดินทางจากสำนักงานท่องเที่ยวชุมชนบ้านถ้ำเสือ พายเรือคายัคจากไร่ปรีดาไปสู่ถ้ำลอดเหนือ และถ้ำผีหัวโต ตลอดเส้นทางจะได้สัมผัสธรรมชาติกับป่าโกงกาง เขาหินปูน ที่อุดมสมบูรณ์และเดินทางกลับสู่ท่าเรือไร่ปรีดา

4. กิจกรรมถอดรหัสภาพเขียนสีโบราณ ถ้ำผีหัวโตโดยออกเดินทางถึงท่าเรือท่าต้นขาม นั่งเรือหางยาว สัมผัสธรรมชาติกับ ป่าโกงกาง เขาหินปูน ที่อุดมสมบูรณ์ ถึงถ้ำลอด นั่งเรือหางยาวลอดถ้ำชมหินงอก หินย้อยชมถ้ำผีหัวโต และภาพเขียนสีโบราณที่เก่าแก่แหล่งใหญ่ของภาคใต้เดินทางกลับท่าเรือถึงท่าเรือต้นขาม

5. เส้นทาง ปั่น - ปาย - พาย - เทียว เริ่มเดินทางจากสำนักงานท่องเที่ยวชุมชนบ้านถ้ำเสือ ปั่นจักรยานเที่ยวชม ถ้ำเสือน้อย น้ำผุดปรนมมือ และปั่นปายถ้ำนางฟ้าถึงท่าต้นขาม นั่งเรือหางยาวไปถ้ำลอดถึงถ้ำลอดใต้ รับประทานอาหารเที่ยงพายเรือคายัคชมถ้ำลอดเหนือ และถ้ำผีหัวโต ตลอดเส้นทางจะได้สัมผัสธรรมชาติกับป่าโกงกาง เขาหินปูนที่อุดมสมบูรณ์ นั่งเรือหางยาวกลับท่าต้นขาม

6. เส้นทางมหัศจรรย์แหล่งโบราณบ้านถ้ำเสือเข้าที่พัก เริ่มเดินทางจากไร่ปรีดาโฮมสเตย์ ปั่นจักรยานเที่ยวชมแหล่งโบราณ และแหล่งท่องเที่ยว ถ้ำเสือน้อย ถ้ำนางฟ้า และน้ำผุดปรนมมือ พายเรือคายัคจากท่าเรือไร่ปรีดาโฮมสเตย์ ไปถ้ำลอดเหนือ และถ้ำผีหัวโต และเดินทางไปชมธรรมชาติธารน้ำตกที่อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี เดินทางกลับไร่ปรีดาโฮมสเตย์ และหากพักค้างคืนสามารถเดินทางไปชมแหล่งสถาปัตยกรรมที่หาดทรายร้อนในช่วงเช้าด้วย

7. กิจกรรมท่องเที่ยวแดนมหัศจรรย์หุบเขาปีศาจ ออกเดินทางจากไร่ปรีดาโฮมสเตย์ เดินทางไปท่าเรือควนโอ ลงเรือหางยาวเที่ยวชมแหล่งภาพเขียนโบราณเขากาโรส เขาเขียน แหลมท้ายแรด ท่าต้นมะขาม สามารถเล่นน้ำ พักผ่อน และอาบแดดได้ที่นี้เดินทางไปอ่าวคลองกลาง พายเรือคายัคชมคลองลอดเขา ลากูน คลองสาย และหุบเขาปีศาจเดินทางกลับท่าเรือและเดินทางไปผ่อนคลายและสัมผัสกับธรรมชาติที่อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี ลงเล่นน้ำ หากพักค้างคืนสามารถชมมหัศจรรย์แห่งถ้ำ ณ อ.อ่าวลึก ที่ถ้ำเพชร ถ้ำคลังได้ในอีกวัน

8. กิจกรรมมหัศจรรย์ถ้ำโบราณบ้านถ้ำเสือ ออกเดินทางจากไร่ปรีดาโฮมสเตย์โดยปั่นจักรยานเที่ยวชมแหล่งโบราณ และแหล่งท่องเที่ยว ถ้ำเสือน้อย ถ้ำนางฟ้า น้ำผุดปรนมมือถ้ำเพชร และถ้ำคลัง เดินทางไปชมธรรมชาติธารน้ำตกที่ อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณีนั่งเรือหางยาวไปถ้ำลอดใต้ และพายเรือคายัคไปถ้ำลอดเหนือ และถ้ำผีหัวโต
ถ้ามีรูปเส้นทางการท่องเที่ยวจะทำให้เห็นภาพชัดขึ้น

ส่วนที่ 2 ผลการกำหนดขอบเขตการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลการกำหนดขอบเขตการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย ตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. ตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การกำหนดขอบเขตการประเมินทางเทคนิคโดยวิธีการทบทวนเอกสารทางวิชาการ (Ross, 1999; Tsaura, 2005; Choi, 2005; Simpson, 2007; White, 2010; World Tourism Organization (UNWTO), 2013; Shafaei, 2015; Latinopoulos, nd; Sudsakorn, 2015) สามารถจัดกลุ่มดัชนี และตัวชี้วัดสำคัญ 10 มิติ ประกอบด้วย 1) มิติด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยรายได้ การกระจาย-จัดสรรรายได้ การจ้างงาน), 2) มิติด้านสังคม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน วิถีชีวิต มาตรฐานการครองชีพ คุณภาพชีวิต), 3) มิติทางด้านวัฒนธรรมประกอบด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม, นิเวศน์/4) มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม (ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม), 5) มิติทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง สื่อสาร), 6) มิติด้านองค์กรชุมชน (การรวมกลุ่มอาชีพ), 7 มิติด้านการจัดการ (วิธีการจัดการ กฎ นโยบาย), 8) มิติด้านการเรียนรู้ (การเรียนรู้ของชุมชน), 9) มิติทางการเมือง (นโยบาย แผนชุมชน) และ 10) มิติทางด้านเทคโนโลยี (การจัดการข้อมูล การใช้เทคโนโลยี)

เมื่อนำร่างดัชนี และตัวชี้วัดทั้ง 10 มิติ มาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอในเวทีระดมสมองกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตัวแทนนักวิชาการในพื้นที่ เพื่อรับฟังความคิดเห็นโดยสาธารณะ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างหลักฐานทางวิชาการของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น กับความกังวลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งผู้เข้าร่วมเวทีได้ร่วมพิจารณา คัดเลือก กำหนดดัชนี และตัวชี้วัดที่ชุมชนให้ความสำคัญและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ จำนวน 3 มิติ คือ 1) มิติด้านเศรษฐกิจ พบว่าชุมชนให้ความสำคัญต่อการกระจายรายได้ และการจัดสรรรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) มิติด้านสังคม วัฒนธรรม พบว่าชุมชนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดการ วางแผน และตัดสินใจ และให้ความสำคัญต่อการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และ 3) มิติด้านนิเวศน์/สิ่งแวดล้อม พบว่าชุมชนให้ความสำคัญต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ขอบเขตตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดกระบี่

ดัชนี	ตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน
1. มิติด้านเศรษฐกิจ	การกระจายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม จากการซื้อสินค้าและบริการ ประสิทธิภาพในการจัดสรรรายได้
2. มิติด้านสังคม วัฒนธรรม	ความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ประกอบด้วยความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการจัดการและวางแผนในทรัพยากร การมีส่วนร่วมในบริการจากการพิจารณาตัดสินใจของชุมชน การให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นฟื้นฟู และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี ของชุมชนท้องถิ่น

ดัชนี	ตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. มิติด้านนิเวศน์/ สิ่งแวดล้อม	ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 ผลกระทบทางสุขภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ

ผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ โดยนักวิชาการร่วมกับชุมชน ตามมิติที่ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถแบ่งผลกระทบเป็น 3 มิติ ประกอบด้วย ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ

3.1 ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ สามารถแบ่งกลุ่มสิ่งมีชีวิตได้เป็น 3 กลุ่มคือ 1. สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ตามพื้นผิวดิน 2. สิ่งมีชีวิตที่อยู่ตามใต้ผิวดินรวมทั้งที่ขุดรูอยู่ และ 3. สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำ และความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ กล่าวคือ

1. สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ตามพื้นผิวดิน พบว่า สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ตามพื้นผิวดินในชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก ได้แก่ ปลาตีน ปูฉนวน มีจำนวนลดลง ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า

“ในกลุ่มที่เขาทำแมงกะพรุน ช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน เขาจะใช้ มีเกลื้อ สารส้ม โซดาไฟ พอเขาทำแถวหน้าบ้านเนี่ยต้นตาลอะไรเนี่ยตายหมดเลย” และก็บ่อกุ้งเมื่อก่อนมีเยอะ แต่ตอนนี้ไม่มีเยอะแล้ว พวก กากชาที่ใส่ไปในบ่อกุ้ง ทั้งสองถูกปล่อยลงทะเล”

ขณะที่ ปลาตีน นาคทะเล ปูดำ แมงดา หอยทะเล เช่น หอยตลับ หอยหวาน หอยน้ำพริก หอยตาแดง บริเวณชุมชนบ้านถ้ำเสือ มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า “พอลงไปทำเรือเราก็เห็นแล้ว”

2. สิ่งมีชีวิตที่อยู่ตามใต้ผิวดินรวมทั้งที่ขุดรูอยู่บริเวณตำบลแหลมสัก อาทิ ปูก้ามดาบ ยังคงอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิม ส่วนปูแสม มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ส่วนปูม้าพบว่ามีจำนวนลดลง

3. สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำ พบว่าปลาบางชนิดที่อาศัยในบริเวณตำบลแหลมสักมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม โดยสิ่งมีชีวิตที่พบเห็นได้ชัดบริเวณชายฝั่ง อาทิ ปลาทุ หอยแครง กุ้งมีจำนวนลดลง ชาวประมงต้องออกทะเลในระยะทางที่ไกลขึ้นจากเดิม ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า

“ปลาทุแหลมสักเมื่อก่อนบรรทุกเป็น 1000 โล ตอนนี้ไม่มีเลย มีก็ถ้าอวนกุ้งก็ได้สัก 3-4 ตู” และ

“ไม่มีอะไรคนเลแถวนี้เขาจะวางปลาทุอย่างเดียว กินกันจนเบื่ออะ หายไปประมาณ 7-8 ปีแล้ว คนทำเลทั้งหมดจะรู้สึกเหมือนกัน หลักๆคนทำเลแหลมสักจะทำเบ้ตราว อวนปลาทุ

ความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ของป่าชายเลนอยู่มาก ทั้งโกงกางใบเล็ก ใบใหญ่ และหัวส้ม โดยพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากคือ บริเวณตั้งแต่หมู่ 3 บ้านหัวแหลม (บ้านต้นบก)จนถึง หมู่

ที่ 2 บ้านอ่าวน้ำ ส่วนทรัพยากรธรรมชาติของท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือมีความอุดมสมบูรณ์ และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

จากผลกระทบภาพรวมด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้น จากการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือทำให้มีการส่งเสริมกิจกรรมการปลูกป่าทั้งป่าโกงกาง ป่าจาก และการจัดการของชุมชนที่คล้ายคลึงกัน ทั้งข้อตกลงเพื่อการดูแลสัตว์น้ำในพื้นที่ การส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน นโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่ส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม กฎ กติกาหรือ มาตรการในการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังคำกล่าวที่ว่า *ตรงนี้เป็นผลกระทบที่สำคัญ “เป็นอุดมการณ์ ที่ชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรเอง เสียหายมันไม่เยอะ สร้างกลไกในการปกป้องได้ง่าย กติกาที่ทำร่วมกันตอนนี้คือ ทุกคนต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”* ดังนี้

1. มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการดูแลสัตว์น้ำในพื้นที่ เช่น การหาหอย ให้ชาวบ้านหาหอยด้วยมือ และห้ามการใช้เรือลากและใช้ตะแกรงเหล็กลากหอย ครอบคลุมพื้นที่แหล่งน้ำทั้งสองฝั่ง คือ ฝั่งบ้านถ้ำเสือ และฝั่งโคกไคร้ จังหวัดพังงา

2. มีข้อตกลงร่วมกันของคนที่ประกอบอาชีพประมงต้องทำอย่างไรรับผิดชอบ คือใช้เครื่องมือในการประมงอย่างถูกกฎหมาย

3. การส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน ทั้งป่าโกงกาง ป่าจาก ทั้งที่เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านในพื้นที่ทำร่วมกัน และเป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การปลูกกล้วยไม้รองเท้านารีที่ ภูเขาช้างมอบ บ้านอ่าวน้ำ โดยชุมชนร่วมตรวจสอบสภาพของธรรมชาติ ร่วมกับสำนักงานป่าชายเลน ขณะที่ชุมชนบ้านถ้ำเสือพื้นที่ปลูกป่าส่วนหนึ่งเป็นบ่อกึ่งร้าง โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของพื้นที่ อีกส่วนหนึ่งปลูกในพื้นที่ป่าชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากราชการ มีการดำเนินการทำเรื่องขอพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อปลูกป่าจำนวน 100 กว่าไร่ มีคณะกรรมการป่าชุมชนของหมู่บ้านและชาวบ้านช่วยกันดูแลสำหรับต้นกล้าที่ใช้ปลูกป่า บางครั้งจะมีการประสานขอต้นกล้ากับหน่วยงานราชการ และชาวบ้านดูแลเพาะกล้าให้ นักท่องเที่ยวที่มาปลูกป่าจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อต้นไม้ แต่บางครั้งการปลูกป่าในบางแห่ง เช่น ที่วัด นักท่องเที่ยวก็ต้องซื้อต้นไม้บ้าง กิจกรรมการปลูกป่าทำให้พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นอย่างเช่นพื้นที่บริเวณถ้ำเสือนอกซึ่งเดิมเป็นป่าโล่ง นักท่องเที่ยวมาช่วยกันปลูกป่าจนปัจจุบันกลายเป็นป่าเต็ม

4. การจัดการขยะร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว ทุกครั้งที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวลงทะเล ขยะทุกชิ้นจะถูกเก็บกลับมาบนฝั่ง และนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมของ ใช้หลัก บ้าน วัด โรงเรียน ในการบริหารจัดการของหมู่บ้าน ของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการผ่านเด็ก การตัดหญ้า เก็บขยะข้างถนน หรือการจัดกิจกรรมแข่งเรือ ซึ่งเป็นเงื่อนไขทางอ้อมของชุมชนที่ไม่ให้มีสิ่งกีดขวางในคลองที่สัญจร และดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน

5. การรณรงค์ให้ชุมชนมีการดูแล และจัดการสิ่งแวดล้อมรอบบ้าน และชุมชน ร่วมกับองค์กรภาครัฐในพื้นที่ เช่น เทศบาลตำบลแหลมสัก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหลมสัก โรงเรียนวัดสถิตย์โพธาราม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแหลมสัก ได้แก่ การตัดหญ้า กิจกรรม Big cleaning โดย อสม.แต่ละเดือน

6. การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกติกาของการเข้าออกพื้นที่ระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ใช้บริการ อย่างเช่นแหล่งทะเลไม่เข้าไปมากเกินไป จำนวน 40-50 คนต่อวัน หรือเข้าถ้าก็ไม่เกิน 60 คนต่อวัน ไม่เกินขีดจำกัดในแหล่งที่อ่อนไหว เสียหายง่าย และจะไม่ให้มีการเก็บหินต่าง ๆ หรือโคลนในแหล่งท่องเที่ยวออกมา

3.2 ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมของการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านแหลม
 สัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ มีรูปแบบการบริหารจัดการร่วมโดยดำเนินการผ่านตัวแทนของแต่ละกลุ่มอาชีพ และกลุ่มผู้นำในพื้นที่ในรูปแบบของคณะกรรมการชุมชน โดยใช้โครงการหรือกิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อน โดยโครงการหรือกิจกรรมเหล่านี้จะต้องผ่านการพิจารณาจากเวทีประชาคมหมู่บ้าน การท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสักเริ่มดำเนินการได้ประมาณ ปี พ.ศ.2557 ซึ่งระยะของการพัฒนายังสั้นมาก ทำให้มาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนยังกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มที่ดำเนินการท่องเที่ยวชุมชนโดยตรง ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า

“การครองชีพเราต้องดีขึ้นค่ะ รายได้นักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาเยอะ เหมือนกันตอนนี้เราเป็นสุดยอดเส้นทางท่องเที่ยวว่าโครงการหลาย ๆ โครงการที่เข้ามาได้รับการพัฒนาศักยภาพพวกนี้ รายได้ในครอบครัวดีขึ้นครอบครัวก็น่าจะดีขึ้น”

ขณะที่การท่องเที่ยวชุมชนบ้านถ้ำเสือมีการขยายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ใกล้เคียง และมีการใช้แนวคิด บ ว ร หรือ บ้าน วัด โรงเรียน ในการเชื่อมโยงกิจกรรมในชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรมของคนในชุมชนตำบลแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ แต่ทำให้คนในชุมชนมีความหวงแหนวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ และช่วยให้ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า

“การพูดที่เคยพูดไม่ดีก็เริ่มเปลี่ยน การท่องเที่ยวชุมชนสอนให้รู้ว่าเวลาพูดต้องพูดบวก” และ “ใช้ด้วยภาษากายให้เป็นเจ้าบ้านดี ครอบครัวตั้งแต่การแต่งกาย การพูด ภาษา อารมณ์ทุกอย่างเลย”

ประกอบกับการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชน และการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นของคนในชุมชนทั้งในเรื่องของ การแสดงรองเง้ง ฟ้าป่าเต๊ะพิมพ์ลาย ภาพเขียนสีโบราณ เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า

“วัฒนธรรม คนบ้านเรายังเป็นหนึ่งเดียวกันดี ทำให้วิถียังโอเคร เพราะมองว่าเป็นเครือญาติเดียวกัน คนอิสลามกับคนจีนหน้าตลาดสามารถไปกินข้าวในแหลมสักได้ คนไทยพุทธสามารถไปกินบ้านต้นบก ชุมชนมุสลิมได้ แต่รุ่นหลัง ๆ อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ สามวัฒนธรรมตรงนี้อยู่กันได้”
 และ

“เราจะมีความรู้สึกว่าคนของเราเปลี่ยนพฤติกรรมไปจากเมื่อก่อนเล่นไฟกัน การพนันเป็นปัญหาหลักเลยนะในชุมชน การพนันเป็นปัญหามากกว่าสุรานะ หลายคนที่มาอยู่กับผม พวกที่เล่นการพนันทุกวันเหมือนกับลูกเลี้ยงในวงการพนัน ตอนนี้เขาเลิกหมด เขามาสร้างรายได้กลับไปบ้านเขาที่สำคัญที่สุด เขาจะรู้สึกตัวเองสำคัญ คนที่เข้ามาเขาจะเรียกพวกเขาว่าอาจารย์ จากการทำที่เคยสูบหรี่ก็ต้องแอบแหละ”

ชุมชนท่องเที่ยวแหลมสัก ได้การฟื้นฟูจากกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการนำวิถีชีวิต เช่น จากอาชีพของชาวประมงพื้นบ้าน หรือการนำเอาวัฒนธรรม ประเพณี และศิลปะการแสดงซึ่งมีแนวโน้มจะสูญหายไปตามช่วงเวลา และผู้เฒ่า ผู้แก่ที่อาศัยในพื้นที่ และนำมาสร้างการเรียนรู้ร่วมกับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเข้าใจและเห็นถึงคุณค่า และเกิดสำนึกร่วมในการรักษา ฟื้นฟู และคงไว้ซึ่งวิถีดั้งเดิม ขณะเดียวกันก็เผยแพร่วัฒนธรรม และประเพณีดังกล่าวให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึงคุณค่าของชุมชนด้วย ขณะที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือ ได้นำเอาศิลปวัฒนธรรมมาเป็นฐานในการดำเนินการท่องเที่ยว เช่น การแสดง “รองเง็ง” ซึ่งมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นสู่รุ่น การรื้อฟื้น “มโนราห์” ซึ่งเป็นการแสดงแบบดั้งเดิมของภาคใต้ และของชุมชนเอง ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญ และเกิดสำนึกในการรักษาวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า

“ลิเกปากอ้อมมีนะ แต่เริ่มสูญหายไปกันคนแก่ๆที่เสียชีวิตไปแล้ว แต่คนแก่ๆเขาจะเล่าให้ฟัง”

3.3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ พบว่า เศรษฐกิจของทั้งสองชุมชนดีขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มที่ทำท่องเที่ยวชุมชนโดยตรง ทั้งผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจขายของที่ระลึก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก และมีการกระจายรายได้ไปยังกลุ่มเชื่อมโยงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามความหลากหลายของรูปแบบกิจกรรมที่ชุมชนท่องเที่ยวจัดขึ้น เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“หลังจากตั้งกลุ่มแปรสัตว์น้ำอินทรีย์ ก็จะมีกลุ่มกะปิ 2 กลุ่ม ในหมู่ 2 กลุ่มผ้ามัดย้อมของจ๊ะไก่หมู่ 3 กลุ่มของโกเพียนปลาแดดเดียว ก็มีกลุ่มที่สร้างรายได้ให้ แรกๆอะนะ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุคนอายุมาก ๆ ไม่ใช่กลุ่มแต่มีการจ้างงานในชุมชนตนเอง จ๊ะก็เอาคนที่มาทำไม่กี่คน 3-4 คนเองพยายามดึงคนที่ว่าไม่มีงานทำ วัยรุ่นเด็ก ๆ ให้มาทำงานพยายามหมุนเวียนกันมีทุกกลุ่มคะเด็กแม่บ้านคนแก่ก็มี”

ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังกลุ่มต่าง ๆ ทางอ้อม เช่น ร้านขายของชำ ร้านอาหารของชุมชน เป็นต้น และเมื่อมีการรวมกลุ่มทางอาชีพที่ชัดเจน ก็ได้รับการกระตุ้นการพัฒนาจากภาครัฐ เช่น กลุ่มเกษตรกร มีตลาดรองรับผลผลิต พืช ผัก ผลไม้ ปลา สามารถนำมาขายได้ตามช่วงฤดูกาล และมีการพัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้ได้รับการยอมรับทั้งในเรื่องของผลิตภัณฑ์ การหีบห่อ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการขนส่งให้มีมาตรฐาน ส่วนในภาพรวมของชุมชนบางส่วนยังมีอาชีพ และรายได้จากการประกอบอาชีพเดิม เช่น ทำสวน เป็นอาชีพหลัก

สภาพเศรษฐกิจของทั้งสองชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งราคาในการอุปโภค และบริโภค และส่วนใหญ่ลักษณะของการประกอบอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ทำกันเอง ในครัวเรือน หรือเครือข่ายที่สร้างขึ้นนอกจากเป็นอาชีพหลักแล้วยังเป็นอาชีพเสริมที่เอื้อต่อกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาก็สามารถซื้อสินค้าของฝากในราคาของคนท้องถิ่นซึ่งเป็นงานฝีมือ และบริโภคอาหารพื้นบ้านที่มีความสด ใหม่ตามช่วงฤดูกาลในราคาย่อมเยา

ด้านการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือใช้แนวทางการจัดการกิจการเพื่อสังคม (social enterprises) โดยผู้ประกอบการทำธุรกิจท่องเที่ยวที่หวังผลกำไร ร่วมกับการแบ่งปันต่อสังคมหรือชุมชน โดยการแบ่ง

รายได้ส่วนหนึ่งเข้าสู่ชุมชนตามสัดส่วนที่ชุมชนร่วมกันกำหนด เช่น ชุมชนบ้านแหลมสักแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ร้อยละ 70 จ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่สมาชิกตามสัดส่วนการถือหุ้นซึ่งการถือหุ้น กำหนดสมาชิกขั้นต่ำอย่างน้อย 1 หุ้น (100 บาท) แต่ไม่เกิน 300 หุ้น (30,000 บาท)

ส่วนที่ 2 ร้อยละ 20 เก็บไว้เป็นทุนสำรองสำหรับพัฒนาองค์กรของชุมชน และ

ส่วนที่ 3 ร้อยละ 10 เก็บไว้เป็นกองทุนชุมชนสำหรับเป็นสวัสดิการให้แก่ชุมชน โดยคณะกรรมการตำบลร่วมพิจารณาตั้งจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า

“ค่าที่พัก เฉพาะบุหลันตัดให้หัวละ 10 บาทก็จะมีผู้ถือหุ้นจำนวนคนประมาณ 300 กว่าคน หุ้นละ 100 บาทไม่เกิน 30000 บาท ปีที่แล้วปันไปแล้วหุ้นละ 10 บาทโดยคนที่เข้าสมาชิก ต้องเป็นคนแหลมสัก หรือถ้าหากจะเป็นสมาชิกต้องย้ายมาตามสำเนาทะเบียนบ้านอย่างน้อย 2 ปี”

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการจัดการผลกระทบ

จากเวทีทบทวนผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ ในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องให้ข้อคิดเห็นต่อประเด็นที่ห่วงกังวล และต้องการให้มีการพัฒนาอย่างรอบด้าน จากผลกระทบที่ศึกษาทั้งทางบวก และทางลบร่วมกัน ดังนี้

ตาราง 2 ข้อเสนอแนะในการจัดการผลกระทบ

มิติ	ข้อเสนอ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1.สำนักงานจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านนิเวศวิทยา 2.ชุมชนควรมีแผนงานโครงการพัฒนา ฟื้นฟู รักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนท่องเที่ยว และโครงการพัฒนาเครือข่ายในการจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและวิถีวัฒนธรรมร่วมกัน 3.ชุมชนควรมีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดจำกัด โดยเฉพาะในแหล่งที่อ่อนไหว เสียหายง่าย
ด้านสังคมวัฒนธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1.ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนให้มีการคงไว้ของวัฒนธรรมดั้งเดิม และฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีที่กำลังจะสูญหาย 2.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการพัฒนาระบบโครงการพื้นฐาน อาทิ ระบบสาธารณสุข ปลอดภัย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับความพร้อมของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้มาตรฐาน
ด้านเศรษฐกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1.สำนักงานจังหวัด ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และสำนักงานพัฒนาชุมชน ควรส่งเสริมให้ชุมชนเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสม 2.ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ผลักดัน และส่งเสริมให้ชุมชนท่องเที่ยวได้ดำเนินการตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

มติ	ข้อเสนอ
	3.สำนักงานพัฒนาชุมชนควรสร้างรูปแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้เป็นแบรนด์ชุมชนที่ติดตลาด

จากตารางที่ 2 พบว่าทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจากเวทีสาธารณะให้ความสำคัญ ต่อระบบนิเวศวิทยาในสิ่งมีชีวิตที่สำคัญซึ่งสามารถพบได้ในบริเวณที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น นาคทะเลออกมาเล่นน้ำให้เห็นช่วงเวลาที่มีการนำนักท่องเที่ยวชมเกาะ แก่งรอบๆทะเลบริเวณตำบลแหลมสัก เชื่อมโยงตามเส้นทางคลองมะรุ่ยซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านถ้ำเสือ และการที่พื้นที่ชุมชนบ้านถ้ำเสือสามารถเป็นแหล่งผลิตหอยนางรมโดยอาศัยธรรมชาติเป็นแหล่งอนุบาล ข้อเสนอแนะจากเวทีสาธารณะ ให้ข้อเสนอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อรองรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านนิเวศวิทยา ซึ่งการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดกระบี่ และการพัฒนาแผนงานโครงการพัฒนา พื้นฟู รักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนท่องเที่ยว และโครงการพัฒนาเครือข่ายในการจัดการแหล่งเรียนรู้โดยเชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีวัฒนธรรมร่วมกัน และ

ผลกระทบทางลบ พบว่า พื้นที่ที่มีความอ่อนไหวของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งมีชีวิตจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเกินขีดจำกัด ข้อเสนอแนะจากเวทีสาธารณะ เสนอให้ ควรมีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดจำกัด โดยเฉพาะในแหล่งที่อ่อนไหว เสียหายง่าย เช่น พื้นที่ที่เป็นแหล่งอนุบาลกล้วยไม้ป่า และร่องเท้านารี ซึ่งเป็นกตึกาของการเข้าออกพื้นที่ระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ให้บริการ และจะไม่ให้มีการเก็บหินต่าง ๆ หรือโคลนในแหล่งท่องเที่ยวออกมา และมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ให้นำขยะไปในแหล่งท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด และนำขยะกลับออกมาให้หมด รวมทั้งเน้นการใช้วัสดุพวกชานอ้อย ใบตอง ปิ่นโต แทนโฟม ถุงพลาสติก

ชุมชนท่องเที่ยวบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือมีความโดดเด่นของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี ที่แสดงถึงความเข้มแข็งของเอกลักษณ์ของชุมชน ข้อเสนอแนะจากเวทีสาธารณะ มีประเด็นร่วมที่ทุกฝ่ายให้ข้อคิดเห็นในทิศทางเดียวกันถึงการคงไว้ของวัฒนธรรมดั้งเดิม และรื้อฟื้นวัฒนธรรม ประเพณีที่กำลังจะสูญหาย เช่น ภูมิปัญญาด้านประมงพื้นบ้าน วัฒนธรรมเปอรานากันจากแหลมมลายูตอนใต้ ทั้งเรื่องของอาหาร การแต่งกาย เป็นต้น รวมไปถึงข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาระบบโครงการพื้นฐาน อาทิ ระบบสาธารณสุขปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับความพร้อมของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้มาตรฐาน

ขณะที่ด้านเศรษฐกิจผลกระทบทางบวกชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ เริ่มมีการส่งเสริมให้ชุมชนเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของสินค้า และบริการทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ข้อเสนอแนะจากเวทีสาธารณะ ต้องการให้มีการส่งเสริมให้ชุมชนเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสม ผลักดัน และส่งเสริมให้ชุมชนท่องเที่ยวได้ดำเนินการตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการยอมรับของนักท่องเที่ยวคุณภาพในระดับสากลตามศักยภาพของชุมชน และการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดกระบี่ ดำเนินการโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอ มีโครงการ

พัฒนารูปแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน โครงการพัฒนาสร้างความรู้ในการยกระดับผลิต และการบริการสู่มาตรฐานที่สูงขึ้น โครงการการพัฒนาสินค้าชุมชน ให้เป็นแบรนด์ชุมชนที่ติดตลาด โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาสร้างมูลค่า คุณค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน

ขณะที่ สภาพเศรษฐกิจของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งราคาในการอุปโภค และบริโภค ต่อคนในชุมชน และส่วนใหญ่ลักษณะของการประกอบอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ทำกันเอง ในครัวเรือน หรือเครือข่ายที่ทำขึ้นนอกจากเป็นอาชีพหลัก

ข้อเสนอแนะจากเวทีสาธารณะ ควรมีการส่งเสริมให้มีการกระจายสินค้า และบริการ ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสามารถสร้างอาชีพเสริมที่เอื้อต่อกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน

5. อภิปรายผล

ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ชุมชนบ้านถ้ำเสือมีความอุดมสมบูรณ์ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าชุมชนบ้านแหลมสัก เนื่องจากชุมชนบ้านแหลมสัก เป็นชุมชนที่เพิ่งเริ่มมีการจัดการท่องเที่ยวในช่วง 4-5 ปีหลัง อย่างไรก็ตาม ทั้งสองชุมชนมีรูปแบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่คล้ายคลึงกัน ทั้งข้อตกลงเพื่อการดูแลสัตว์น้ำในพื้นที่ การส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน นโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่ส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม กฎ กติกา หรือมาตรการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สอดคล้องกับ พิมพ์ภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ซึ่งกล่าวว่า กระบวนทัศน์การพัฒนาแบบยั่งยืนด้านการมีจิตสำนึกที่ดี ในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งตัวผู้นำของชุมชนที่มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และสอดคล้องกับ Paula A. Ely (2013) ซึ่งพบว่า การสร้างคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยว โดยสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ควบคู่กับความสวยงามของธรรมชาติ Sun and Sea เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สื่อความหมายเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible tourism) อันจะเป็นการสร้างความตระหนักให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าและร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการดูแล อนุรักษ์

ด้านสังคม และวัฒนธรรม พบว่า การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ผสมผสานกับความสมดุลของวิถีชีวิตดั้งเดิม เพื่อดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้เสริม สอดคล้องกับการศึกษาของ อุดร วงษ์ทับทิม (2546) ซึ่งพบว่า กระบวนการพัฒนาจากรากฐานที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง จะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต และลดการผูกขาดโดยภาคธุรกิจลง ยิ่งไปกว่านั้น การดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ยังเป็นการส่งเสริมบทบาทของชาวบ้านในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม อันนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนโดยรวม นอกจากนี้ สมสมัย เอียดคง (2552) ได้ศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของ 5 จังหวัด ทำให้สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 จังหวัด ต้องพยายามพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด โดยการสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกกลุ่มและเครือข่าย โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ และเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น วัสดุ

อุปกรณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกช่องทาง เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนให้เป็นแหล่งเรียนรู้

ชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลแหลมสัก มีวัฒนธรรมแบบผสมผสานทั้งวัฒนธรรมไทย-พุทธ ไทย-มุสลิม และไทย-จีน โดยแต่ละกลุ่มได้ยึดเหนี่ยวขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตนไว้อย่างชัดเจน ทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความหลากหลาย ทั้งด้านวัฒนธรรมทางภาษา อาหาร ความเชื่อ พิธีกรรม พิธีแต่งงาน และอัตลักษณ์การแต่งกาย ส่วนชุมชนบ้านถ้ำเสือซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีการพัฒนาโครงการหมู่บ้านศิลป 5 เพื่อสร้างกลไก ปกป้องชุมชน สังคม พร้อมทั้งสร้างการเรียนรู้ร่วมบวญวิถีความเชื่อทางศาสนาของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนสู่ต้นแบบการเป็นแหล่งเรียนรู้การพัฒนา สอดคล้องกับ Winny Astuti และคณะ (2016) ซึ่งได้ศึกษาการดำเนินงานท่องเที่ยวโดยชุมชน ในชุมชนท่องเที่ยว Kampung Jayengan ประเทศอินโดนีเซียที่ยกเอาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่ คือ อาหาร วัฒนธรรม และศิลปะ มีอาคารสไตล์ Colonial buildings โดยมีศูนย์กลางของการรวมศูนย์ของชุมชนเป็นมัสยิดประจำถิ่น และมีการดำเนินการเพื่อเพิ่มคุณค่า และมูลค่าของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสม ผลักดัน และส่งเสริมให้ชุมชนท่องเที่ยวได้ดำเนินการตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการยอมรับของนักท่องเที่ยวคุณภาพในระดับสากลตามศักยภาพของชุมชน สอดคล้องกับ Mohd Hafiz Hanafiah (2016) พบว่า รัฐมีการวางเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดความสมดุลทั้ง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ผลจากการพัฒนาทางการท่องเที่ยวจะต้องมาคู่กับการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และการท่องเที่ยวโดยชุมชนส่งผลดีต่อชุมชนในทางเศรษฐกิจ โดยทำให้มีการจ้างงานมากขึ้น และมีการใช้บริการและสินค้าในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ด้านการศึกษาในท้องถิ่น ด้านสุขภาพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

10. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

10.1 สรุปผลการศึกษา

ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือต่อการเปลี่ยนแปลงปัจจัยกำหนดสุขภาพ ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป สรุปได้ดังนี้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ชุมชนตำบลแหลมสัก มีความอุดมสมบูรณ์ของของสิ่งมีชีวิต และพันธุ์ไม้ของป่าชายเลนในพื้นที่ หลังจากที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนตำบลแหลมสักจึงมีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการดูแลสัตว์น้ำในพื้นที่ โดยคนที่ประกอบอาชีพประมงต้องทำการประมงอย่างรับผิดชอบ การส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน ทั้งป่าโกงกาง ป่าจาก กัลยไม้ การจัดการขยะร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว การรณรงค์ให้ชุมชนมีการดูแล ขณะที่ชุมชนบ้านถ้ำเสือ การส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนบ้านถ้ำเสือมีรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถคงความอุดมสมบูรณ์ โดยการสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อการดูแลสัตว์น้ำ

ในพื้นที่ การส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน ทั้งป่าโกงกาง ป่าจาก และพัฒนาไปถึงนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกันของชุมชน และกำหนดกติกามาตรการในการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกัน ทั้งการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้ามาในพื้นที่อันไหน การเน้นใช้วัสดุพวกขานอ้อย ใบตอง ปิ่นโต การจัดการขยะ การจัดการน้ำมันเรือ รวมถึงการจัดให้มีโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนผ่านกิจกรรมการปลูกป่าชายเลน สป่าโคลน เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของนักท่องเที่ยวกับชุมชน

ด้านสังคม วัฒนธรรม การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสัก ยังกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มที่ดำเนินการท่องเที่ยวชุมชนโดยตรง ประชาชนที่อาศัยในชุมชนเริ่มเข้ามามีส่วนในกิจกรรมบางกิจกรรมที่ท่องเที่ยวชุมชนจัดขึ้นเท่านั้น และมีการบริหารจัดการร่วมกันในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ขณะที่ วัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมของชุมชนท่องเที่ยวแหลมสัก ยังได้รับการฟื้นฟูจากกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการนำวิถีชีวิต เช่น อาชีพของชาวประมงพื้นบ้าน และภูมิปัญญาด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น เป็นต้น มาสร้างการเรียนรู้ร่วมกับคนในชุมชน ทำให้เกิดสำนึกร่วมในการรักษา พื้นฟู และคงไว้ซึ่งวิถีดั้งเดิม ขณะเดียวกันก็เผยแพร่ วัฒนธรรม และประเพณีดังกล่าวให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึงคุณค่าของชุมชนด้วย ขณะที่ชุมชนบ้านถ้ำเสือเป็นชุมชนวิถีพุทธ และยังคงรูปแบบความเป็นเครือญาติ ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ประกอบกับชุมชนใช้แนวคิด บ ว ร หรือ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงระหว่างชุมชน และนักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมนันทนาการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีของ นั่นคือ การนำศิลปวัฒนธรรมมาเป็นฐานในการดำเนินการท่องเที่ยว เช่น การแสดง “รองเง็ง” ซึ่งมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น และการรื้อฟื้น “มโนราห์” ซึ่งเป็นการแสดงแบบดั้งเดิมของภาคใต้และของชุมชนเอง ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญ และเกิดสำนึกในการรักษาและเรียนรู้วัฒนธรรม โดยเริ่มจากการบรรจุในวิชาเรียนท้องถิ่นศึกษาในโรงเรียน และขยายมายังกลุ่มมัคคุเทศก์น้อย เพื่อให้เกิดความรู้ และสร้างความตระหนักในต้นทุนของชุมชน จึงเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนกำหนดรูปแบบในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้มาเยือนเรียนรู้ และเข้าใจบริบทตามสภาพความเป็นจริงของชุมชนนั้น ๆ

ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสัก และชุมชนบ้านถ้ำเสือ ได้มีการดำเนินการเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างชุมชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งกลุ่มนำเที่ยว, กลุ่มเรือหัวโทง, กลุ่มอาหาร, กลุ่มอนุรักษ์และเพาะพันธุ์กล้วยไม้พื้นถิ่น, กลุ่มผ้าบาติก, กลุ่มศิลปะการแสดงรองเง็ง, กลุ่มนวดและสปา, กลุ่มค้ายศ และที่พักโฮมสเตย์ และชุมชนท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงในอำเภออ่าวลึก ทั้งชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกน้อย ชุมชนท่องเที่ยวบ้านกลาง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ ขณะเดียวกันมีการใช้ทรัพยากรบางส่วนร่วมกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น การใช้เรือร่วมกับบ้านโคกไคร้ จังหวัดพังงา ในการนำนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมธรรมชาติบริเวณคลองมะลุ่ย นอกจากนี้ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในกิจกรรม หรือธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนเป็นวัตถุประสงค์ที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น เช่น ปลาต่าง ๆ ซึ่งชุมชนบ้านแหลมสัก ตำบลแหลมสัก ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มประมง และพืชผักสวนครัวซึ่งชุมชนสามารถปลูก และนำมาขายภายในชุมชนได้ เช่น ผักเหมียง เป็นต้น ส่วนวัตถุประสงค์ภายนอกอื่น ๆ ที่ไม่มีในชุมชน เช่น หัวหอม และกระเทียม จะนำเข้าจากภายนอก

การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสัก ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มที่ทำท่องเที่ยวชุมชนโดยตรง และมีการกระจายรายได้ไปยังกลุ่มเชื่อมโยงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามรูปแบบกิจกรรมที่ชุมชนท่องเที่ยวจัดขึ้น โดยในภาพรวม ราคาสินค้าในการอุปโภค และบริโภคยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง คนในชุมชนบางส่วนยังมีอาชีพ และรายได้จากการประกอบอาชีพเดิม และส่วนใหญ่ลักษณะของการประกอบอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ทำกันเอง ในครัวเรือน หรือเครือข่ายที่ทำขึ้นนอกจากเป็นอาชีพหลักแล้วยังเป็นอาชีพเสริมที่เอื้อต่อกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน ขณะที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือทำให้เศรษฐกิจของคนที่ทำดำเนินการโดยตรงดีขึ้น เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังกลุ่มต่าง ๆ เช่น ร้านขายของชำ ร้านอาหารของชุมชน ชาวบ้านในชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือนี้อาชีพหลัก คือ ทำสวนปาล์ม ยางพารา เกษตรกรรม และประมงบางส่วน ทำให้ในพื้นที่มีวัตถุดิบต่าง ๆ สำหรับการทำกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ผักเหมียง ผักสวนครัวต่าง ๆ รวมถึงผักปลอดสารพิษ ซึ่งผู้ประกอบการหรือแม้แต่นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้ในชุมชน มีการขยายกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มผ้ามัดย้อม ผ้าปาเต๊ะพิมพ์ลาย กลุ่มแม่บ้านสปา กลุ่มนันทนาการ และกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง เกิดการสร้างงาน พัฒนาเศรษฐกิจผ่านการหมุนเวียน และกระจายรายได้ โดยคำนึงถึงฐานทรัพยากรที่มีอยู่ทั้ง ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตดั้งเดิม เป็นต้น

การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลแหลมสักและชุมชนบ้านถ้ำเสือ มีการดำเนินการจัดการผลประโยชน์ร่วมกันในรูปแบบการดำเนินการกิจการเอื้อสังคม (Social Enterprise) โดยผู้ประกอบการทำธุรกิจท่องเที่ยวที่หวังผลกำไร แต่คิดเผื่อแบ่งปันต่อสังคมหรือชุมชนด้วย โดยการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเข้าสู่ชุมชน ซึ่งท่องเที่ยวชุมชนของบ้านถ้ำเสือ ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2556 จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 5 ปี โดยวัตถุประสงค์เพื่อนำผลกำไรส่วนหนึ่งคืนให้กลับสังคม ตามแนวคิด บ ว ร คือ บ้าน วัด โรงเรียน โดยในแต่ละปีมีการกำหนดสัดส่วนที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ และการพิจารณาของคณะกรรมการกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น ขณะที่การดำเนินการของชุมชนท่องเที่ยวบ้านแหลมสัก มีรูปแบบการดำเนินการผลประโยชน์ที่คล้ายคลึงกัน โดยเริ่มให้ผลประโยชน์กับคนที่เป็นสมาชิกก่อน แล้วจึงมีการจัดสรรงบประมาณบางส่วนตามการพิจารณาของคณะกรรมการ และสมาชิกให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเกิดการสร้างงาน พัฒนาเศรษฐกิจผ่านการหมุนเวียน และกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงฐานทรัพยากรที่มีอยู่ทั้ง ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตดั้งเดิม เป็นต้น สอดคล้องกับสุขภาวะซึ่ง เป็นภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกัน เป็นองค์รวมอย่างสมดุล

10.2 ข้อเสนอแนะ

10.2.1 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการทำให้เกิดผลกระทบทั้งเชิงบวก และลบ ทั้งในเรื่องของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านนิเวศวิทยา การพัฒนา ฟื้นฟู รักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายในการจัดการแหล่งเรียนรู้โดยเชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีวัฒนธรรมร่วมกัน การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้

เกินขีดจำกัด โดยเฉพาะในแหล่งที่อ่อนไหว เสียหายง่าย การคงไว้ของวัฒนธรรมดั้งเดิม และรื้อฟื้น วัฒนธรรม ประเพณีที่กำลังจะสูญหาย การพัฒนาระบบโครงการพื้นฐาน อาทิ ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับความพร้อมของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้ มาตรฐาน และการส่งเสริมให้ชุมชนเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของ แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสม ผลักดัน และส่งเสริมให้ชุมชนท่องเที่ยวได้ดำเนินการตาม มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสร้างรูปแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้เป็นแบรนด์ ชุมชนที่ติดตลาดซึ่งควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน และ องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หอการค้า สำนักงานท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวโดย ชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทบทวน พร้อมทั้งพัฒนาผลกระทบไปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อเพิ่ม มาตรการลดผลกระทบทางลบ และยกระดับผลกระทบทางบวกในวงกว้างให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างมี ส่วนร่วมในทุกกระดับ

10.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การติดตามและประเมินผลโดยสาธารณะ (Public Monitoring and Evaluation) เป็น ขั้นตอนสำคัญที่สามารถศึกษาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในอนาคต และสามารถใช้ในการตัดสินใจเชิง นโยบายต่อไปได้ เพื่อค้นหาบทสรุปจากการติดตาม และประเมินผลว่า ควรมีการปรับปรุงหรือเพิ่ม มาตรการใดๆ ที่จะช่วยให้การดำเนินนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมส่งผลดีต่อสุขภาพของ ประชาชน รวมถึงกำหนดมาตรการเยียวยา ชดเชย ฟื้นฟูผลกระทบ การรับมือและบทลงโทษ ตลอดจนการทบทวนหรือยกเลิกนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม ในกรณีที่มีผู้ได้รับ ผลกระทบทางลบจากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (ม.ป.ป.). **แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พ.ศ.2559-2563**. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาร่วมกับ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- ฐิติ ฐิติจำเริญพร, พจนา สวนศรี และกฤตดา อีราทิตยกุล. (2558). *การศึกษาคำความต้องการของตลาดที่มีศักยภาพเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทยและอาเซียน*(รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธวิษ สุตสาคร, ฉัตรฉวี คงดี และจักรพันธ์ กิตตินรรัตน์. (2558). *การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ งานวิจัยโครงการวิจัยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ปี 2556*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- บริษัท อินโนเวทีฟ เนตเวิร์ค จำกัด. (2555). *รายงานขั้นสุดท้าย โครงการศึกษาสถานการณ์และโอกาสการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มนิเวศและผจญภัย*. ม.ป.ท.: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- บุษบา สิทธิการ ,คำแสน จันทร์คอน และใจมา สิริวัฒนา. (2549). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย*. ชุดโครงการการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา. ม.ป.ท.: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พจนา สวนศรี.(2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. พิมพ์ครั้งแรก. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ: กรุงเทพฯ.
- พงศ์เทพ วิวรรณเดชะ, มยุรา วิวรรณเดชะ. (2552). *การประเมินระบบเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจากหมอกควัน ในจังหวัดเชียงใหม่*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- พงศ์เทพ สุธีรภูมิ. (2558). *กระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพระดับชุมชน*. [เข้าถึงเมื่อ 2 ต.ค. 2558]. เข้าถึงได้จาก : <http://consumersouth.org/paper/1016>
- ภัทรานิษฐ์ ศรีจันทร์พานธุ์ และคณะ. (2550). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติของจังหวัดเชียงราย*. ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา. ม.ป.ท.: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศิริวรรณ เจนการ, ศรีกุล บุญยศศักดิ์, ประจักษ์ ยกย่อง, อัญชัญ แกมเขย, และภัทรพล มนูญญา. (ม.ป.ป). *โครงการพลังแผ่นดิน: กรณีศึกษาด้านธุรกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2559, จาก <http://google.co.th/search?newwindow=1&q=โครงการพลังแผ่นดิน+กรณีศึกษาด้านธุรกิจชุมชน&oq=โครงการ...>
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. (2560, ธันวาคม 13) *แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน พ.ศ.2561-2564* สืบค้นจาก

[http://www.te.psu.ac.th/webte2015/wp-content/uploads/2015/06/ ยุทธศาสตร์
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน](http://www.te.psu.ac.th/webte2015/wp-content/uploads/2015/06/ ยุทธศาสตร์
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน)

สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2557. **แผนพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนจังหวัดกระบี่ พ.ศ.2557-2561**

สืบค้นจาก http://www.krabi.go.th/krabi2015/m_lifetravel.php

ศูนย์ประสานงานการพัฒนาและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการ
สุขภาพแห่งชาติ. (2553). **สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการระบบเอชไอเอประเทศไทยควร
เป็นอย่างไรในอีก 5 ปีข้างหน้า**. กรุงเทพมหานคร : แปลนพรีนติ้ง

ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2546). **ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้าพรีนติ้ง.

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560. **รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว**. ฉบับที่ 7
มกราคม-มีนาคม 2560.

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT-I) . (ม.ป.ป.). CBT. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559, จาก
http://www.cbt-i.org/?ge=show_pages&gen_lang=20112012094103#TR2

สมชัย เบญจชัย. (2552). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559, จาก
<http://masterorg.wu.ac.th/file/step-20081113-163147-raJQf.doc>

สมประสงค์ น่วมบุญลือ. (2545). **เอกสารการสอนชุดวิชา ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย**.
นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สิริโฉม พิเศษบุญเกียรติ ,อัครา โรจนพิบูลธรรม และปองสุข ศรีชัย. (2549). **รายงานวิจัยฉบับ
สมบูรณ์ พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติใน
ครุหมิง มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ล้านนา เชียงราย. ชุดโครงการการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน. ม.ป.ท.:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สมสมัย เอียดคง. (2552). **กระบวนการพัฒนาและจัดการการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : ผ่านกระบวนการเรียนรู้การเชื่อมโยงและ
การมีส่วนร่วมของเครือข่าย**. มหาวิทยาลัยทักษิณ:สงขลา.

เสถียม ศรีไพล. (2554). **การศึกษาต้นทุนและศักยภาพชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการอนุรักษ์และการ
ใช้ประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมและยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วม
ของชุมชนทุ่งเพลและหน่วยพิทักษ์ป่าทุ่งเพล ต.ฉมัน อ.มะขาม จ.จันทบุรี**.มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

อนามัย (ธีรวิโรจน์) เทศกะทีก. (2556). **การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อำพล จินดาวัฒน์. (2553). **เอช ไอ เอ หนุน หรืออุดการพัฒนา**. ศูนย์ประสานงานการพัฒนาและ
กลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. นนทบุรี :
คุณาไทย

อุดร วงษ์ทัมทิม. (2546). **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมชุมชนบ้านทรายขาวและ
บ้านแม่ปิง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.

- Cernat, L. (2010). Is the concept of sustainable tourism sustainable? Developing the Sustainable Tourism Benchmarking Tool. France: CERDI, Etudes et Documents.
- Choi, H. C., & Sirakaya, E. (2006). Sustainability indicators for managing community tourism. *Tourism Management*, 27(6), 1274–1289.
- Giampiccoli, A., & Mtapuri, O. (2014). The role of international cooperation in community-based tourism. *Mediterranean Journal of Social Science*, 5(4), 638-644. Doi: 10.5901/mjss.2014.v5n4p638
- Goeldner, C. R., & Ritchie, J. R. B. (2009). *Tourism principles, practices, philosophies* (11thEd.). New Jersey, NJ: John Wiley & Sons.
- Gossling, S. (2015). New performance indicators for water management in tourism. *Tourism Management*, 46(February 2015), 233-244.
- Green Destinations. (n.d.). More sustainable in six steps. Retrieved October 17, 2014, from <http://greendestinations.info/more-sustainable-in-six-steps/>
- Gulilck, L. & Urwick, L. (1937). *Paper on the Science of Administration*. Clifton: Augustus M. Kelley.
- Guzman-lopez, T., Borges, O., & Castillo Canalejo, A.M. (2011). Local economic development and community-based Tourism in development countries. A case study. *Revista de Ciencias Sociales*, 17(3), 432-446.
- Harris, P. J., Harris-Roxas, B. F., Harris, E., & Kemp, L. A. (2007). Health impact assessment: A Practical Guide, Sydney: Centre for Health Equity Training, Research and Evaluation (CHETRE). Part of the UNSW Research Centre for Primary Health Care and Equity, The University of New South Wales.
- Hafiz, M., Jamakuddin, M. R., Zulkifly, M. I., & Othman, N. (2014). Exploring responsible tourism development facet. In Theory and practice in hospitality and tourism research – proceeding, International Hospitality and Tourism Conference. 2nd, Penang; Malaysia; 2-4 September 2014.
- Han, G., Wu, P., Huang, Y., & Yang, Z. (2014). Tourism development and the disempowerment of host residents: Types and formative mechanisms. *Tourism Geographies*. 1, 24p.
- Hudson, S. (2008). *Tourism and hospitality marketing: A global perspective*. Los Angeles: Sage.
- Heller, J., Malekafzali, S., Todman, L.C., Wier, M., (2013). Promoting Equity through the Practice of Health Impact Assessment. Policy Lin, Adler School of Professional Psychology, Human Impact Partners, SFDPH Environmental Health.
- Kayat, K. (2010). The nature of culture contribution of a community-based homestay programme. *Tourismos*, 5(2), 145-159.

- Kayat, K., Ramli, R., Mat-Kasim, M., Abdul-Razak, R. (2014). Community-based rural tourism as a sustainable development alternative: An analysis with special reference to the community-based rural homestay programmes in Malaysia. In International Hospitality and Tourism Conference. 2nd, Penang; Malaysia; 2-4 September 2014.
- Kemm, J. (2005). The future challenges for HIA. *Environmental Impact Assessment Review*, 25(7-8), 799–807.
- Kontogeorgopoulos, N., Churyen, A., Duangsaeng, V. (2013). Homestay tourism and the commercialization of the rural home in Thailand. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, Retrieved from <http://www.scopus.com/record/display.url?eid=2-s2.0-84887>
- Kontogeorgopoulos, N., Churyan, A., Duangeaeng, V. (2014). Success factors in community-based tourism in Thailand : The role of luck, external support, and local leadership. *Tourism Planning and Development*, 11(1), 106-124.
- Latinopoulos, D. & Vagiona, D. (n.d.). Sustainable indicators as a tool of tourism impact assessment and management protected areas. Retrieved 2 กันยายน 2559 from http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/31263335/%CE%93_42.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJ56TQJRTWSMTNPEA&Expires=1474365994&Signature=2YkTW3ulQZdvJZ%2FLsug7eDY8ljw%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3D42._D._Latinopoulos_and_D._Vagiona_2012.pdf
- Lopez-Guzman, T., Sanchez-Canizares, S., Pavon, V. (2011). Community-based tourism in developing countries : A case study. *Tourismos*, 6(1), 69-84.
- McCallum, L. C., Ollson, C. A., & Stefanovic, I. L. (2015). Advancing the practice of health impact assessment in Canada: Obstacles and opportunities. *Environmental Impact Assessment Review*, 55, 98–109.
- McCool, S. F. (1995). Linking tourism, the environment, and concepts of sustainability: setting the stage. *General Technical Report - Intermountain Research Station, USDA Forest Service 23 (223)*.3-7. Retrieved from <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/19961806036>
- Mattig, T., Cantoreggi, N., Simos, J., Favre Kruit, C., & Christie, D. P. T. H. (2017). HIA in Switzerland: strategies for achieving Health in All Policies. *Health Promotion International*, 32(1), 149–156.
- Milner, S. ., Bailey, C., & Deans, J. (2003). “Fit for purpose” health impact assessment: a realistic way forward. *Public Health*, 117(5), 295–300.
- Putters, K. (2005). HIA, the next step: Defining models and roles. *Environmental Impact Assessment Review*, 25(7-8), 693–701.

- Public Health Advisory Committee. (2005). A Guide to Health Impact Assessment: A Policy Tool for New Zealand. Wellington. New Zealand.
- Queensland Health. (2003). Health Impact Assessment: A Guide for Service Providers. Public Health Services, Queensland Health. Brisbane . Australia :Southern Public Health Unit Network.
- Reed, M.G. (1997). Power relations and Community-based tourism Planning. *Annals of Tourism Research*, 24(3), 566-59.
- Ross, S., & Wall, G. (1999). Ecotourism: towards congruence between theory and practice. Pergamon, 20 , 123-132.
- Sakata, H., Prideaux, B. (2013). An alternative approach to community-based ecotourism : A bottom-up locally initiated non-monetised project in Papua New Guinea. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(6), 880-899.
- Scott-Samuel, A., Birley, M., Ardern, K., (2001). The Merseyside Guidelines for Health Impact Assessment. Liverpool: Merseyside Health Impact Assessment Steering group.
- Sally A., Louise B., Naomi C.,& Michael P. (2010). *Effective Community Based Tourism, University of Technology Sydney*. Sydney: Gold Coast Campus.
- Shafaei, F., & Mohamed, B. (2015). A Stage-Based Model Development Study on Tourism Social Impact Assessment. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 3(5), 1-6.
- Simpson, M. C. (2008). Community Benefit Tourism Initiatives—A conceptual oxymoron? *Tourism Management*, 29(1), 1–18.
- Sin,H.L, & Minca, C. (2014). Touring responsibility: The trouble with ‘going local’ in community-based tourism in Thailand. *Geoforum*, 51, 96–106. doi.org/10.1016/j.geoforum.2013.10.004
- Sukkumnoed, D., Sabrum, N., & Nuntavorakarn, S. (2009). THAILAND’S HIA DEVELOPMENT REPORT 2007-2008. Chiangmai : Wanida press.
- Thitthongkam, T., Walsh, J.C. (2010). An Analysis of Factors Influencing the Competitiveness of the Thai Tourism Industry. *2010 International Conference on Business and Economics Research* (pp. 138-141). Kuala Lumpur, Malaysia. IACSIT Press.
- Tsaur, S.-H., Lin, Y.-C., & Lin, J.-H. (2006). Evaluating ecotourism sustainability from the integrated perspective of resource, community and tourism. *Tourism Management*, 27(4), 640–653.
- White, S. (2010). Measuring Tourism Locally Guidance Note Four: Tourism Benchmarking and Performance Indicators. South Wales: The Government Statistical Service.

- World Tourism Organization, & United Nations Environment Programme. (2008). *Climate change and tourism: responding to global challenges*. Madrid, Spain: WTO and UNEP.
- Zhang, Y., Cole, S. T., & Chancellor, C. H. (2013). Residents' preferences for involvement in tourism development and influences from individual profiles. *Tourism Planning and Development*, 10(3), 267-284.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

เรื่อง การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

แบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

สถานที่เก็บข้อมูล   ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ   ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ในกลุ่มผู้แทนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดกระบี่ ผู้แทนหน่วยงานป่าชายเลน อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแหลมสัก โรงพยาบาลอ่าวลึก กำนันผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนเทศบาลตำบลแหลมสัก องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่นๆในพื้นที่ เช่น กลุ่มเรือคายัค กลุ่มกระชังสาหร่าย กลุ่มเพาะพันธุ์กล้วยไม้ กลุ่มสมาคมโรงแรม รีสอร์ทในพื้นที่ เป็นต้น และ ตัวแทนนักท่องเที่ยว/ผู้บริโภคนักวิชาการในพื้นที่บ้านแหลมสัก ตำบลแหลมสัก และบ้านถ้ำเสือ ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

- 1.ข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งประกอบด้วย อายุ ของครอบครัว ตำแหน่งทางสังคม/ตำแหน่งในชุมชน ระดับการศึกษา
- 2.ผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ

ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อผู้ให้ข้อมูล..... อายุ ..... ปี

ตำแหน่งทางสังคม/ตำแหน่งในชุมชน..... การศึกษา.....

หน่วยงาน..... เบอร์โทรศัพท์.....

ที่อยู่..... E-mail.....

คำชี้แจง กรุณาตอบคำถามโดย กาเครื่องหมาย / หน้าข้อที่ท่านเลือก และกรุณาอธิบายเหตุผลเพิ่มเติมในช่องว่าง

1.ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

1.1. ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชน

1.1.1 เปรียบเทียบความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมก่อนที่มีการท่องเที่ยวชุมชน

สัตว์น้ำ พื้นน้ำ ต้นไม้	ไม่ เปลี่ยนแปลง	เปลี่ยนแปลง			อย่างไร
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	คงเดิม	
พวกที่อาศัยอยู่ ตามพื้นผิวดิน ปลาตีน					
ปูเสฉวน					
หอยทะเลบาง ชนิด					
อื่นๆ ระบุ.....					
พวกที่อยู่ตามใต้ ผิวดิน ใต้เดือน ทะเล					
ปูเสฉม					
ปูก้ามดาบ					
กุ้งตืดชั้น					
อื่นๆ ระบุ.....					
พวกที่อยู่ในน้ำ					
กุ้งแชบ๊วย					
ปลา นวลจันทร์ทะเล					

สัตว์น้ำ พื้นน้ำ ต้นไม้	ไม่ เปลี่ยนแปลง	เปลี่ยนแปลง			อย่างไร
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	คงเดิม	
ปลากะพงขาว					
ปลาเก๋า					
กุ้งกุลาดำ					
ปลากะบอก					
ปลาตะกรับเสื่อ ดาว, กระจะ, แปบลาย, เสื่อ ดาว, ตะกรับ					
ปลาเฉี่ยว ผีเสื่อเงิน หรือ สะโหร่งแขก					
อื่นๆ ระบุ.....					
พวกที่อาศัยอยู่ ตามต้นไม้ ใบไม้ รากโกงกาง หอยนางรม					
தாகทะเล					
หอยขี้ก					
ปูแสม					
เพรียงหิน					
แมลง					
นกชนิดต่าง ๆ					
อื่นๆ ระบุ.....					
โกงกางใบเล็ก					

สัตว์น้ำ พื้นน้ำ ต้นไม้	ไม่ เปลี่ยนแปลง	เปลี่ยนแปลง			อย่างไร
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	คงเดิม	
โกงกางใบใหญ่					
โกงกางหัวสุม					
แสม					
ลำพู					
ลำแพน					
อื่นๆ ระบุ.....					

1.2 การท่องเที่ยวชุมชนทำให้เกิดกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร?

1.2.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น สัตว์ป่า ป่าชายเลน หาดทราย ฯลฯ

ไม่มี

มี อะไร/อย่างไร.....

.....

.....

1.2.2 ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเสีย มลพิษทางเสียง ฯลฯ

ไม่มี

มี อะไร/อย่างไร.....

.....

.....

1.3 โปรแกรม การท่องเที่ยวของชุมชนมีกิจกรรม ที่ส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

มี ระบุ .....

.....

.....

1.4 ท่องเที่ยวชุมชนมี มีกฎ กติกาหรือ มาตรการในการจัดการ การท่องเที่ยวร่วมกันอย่างไร

ไม่มี

มี ระบุ .....

.....
 2.ด้านสังคม วัฒนธรรม

ด้านสังคม

2.1 ชุมชนท่องเที่ยวมีความเข้มแข็งและสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน:

ประเด็น	มี	ไม่มี	อย่างไร
1.กลุ่มทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน			
2.สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร			
3.การมีส่วนร่วมในการจัดการและวางแผนในทรัพยากร			
4.การมีส่วนร่วมในบริการจากการพิจารณาตัดสินใจของชุมชน			

2.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิตแก่คนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ไม่ช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิต

ช่วยยกระดับ ระบุ.....

2.3 การท่องเที่ยวชุมชน ทำให้คนในชุมชนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร

เปลี่ยนแปลง

ไม่เปลี่ยนแปลง ระบุ.....

2.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนทำให้เกิดสำนึกในการรักษาวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมอย่างไร

เปลี่ยนแปลง

ไม่เปลี่ยนแปลง ระบุ.....

ด้านวัฒนธรรม

2.5 มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ของท้องถิ่นหรือไม่

ไม่มีทรัพยากรทางวัฒนธรรม

มี ระบุ.....

2.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนทำให้มีการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชน หรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

มี ระบุ กิจกรรม .....

2.7 กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่จัดขึ้นของคนในชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้และศึกษาวัฒนธรรม ท้องถิ่น

ไม่มี

มี ระบุ การเรียนรู้และศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น.....

2.8 การท่องเที่ยวชุมชน ช่วยเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

มีการเผยแพร่ระบุ .....

3 ด้านเศรษฐกิจ

3.1 รายได้ -รายจ่าย

3.1.1 จำนวนรายได้จากการท่องเที่ยว	.....	บาท/ เดือน
3.1.2: แหล่งที่มาของรายได้ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)		
☐ ร้านอาหาร	รายได้.....บาทต่อ เดือน	รวม..... บาทต่อปี
☐ ชั้บเรือ	รายได้.....บาทต่อ เดือน	รวม..... บาทต่อปี
☐ ชั้บรถรับจ้าง	รายได้.....บาทต่อ เดือน	รวม..... บาทต่อปี
☐ ขายของที่ระลึก	รายได้.....บาทต่อ เดือน	รวม..... บาทต่อปี
☐ ที่พัก โฮมสเตย์	รายได้.....บาทต่อ เดือน	รวม..... บาทต่อปี
☐ ไกด์ นำเที่ยว	รายได้.....บาทต่อ เดือน	รวม..... บาทต่อปี
☐ บริษัท ธุรกิจจัดนำ เที่ยว	รายได้.....บาทต่อ เดือน	รวม..... บาทต่อปี
☐ สถาบันเทิง คาราโอ เกะ	รายได้.....บาทต่อ เดือน	รวม..... บาทต่อปี

- การนัด สปา รายได้.....บาทต่อ เดือน รวม..... บาทต่อปี
- อื่น ๆ ระบุ รายได้.....บาทต่อ เดือน รวม..... บาทต่อปี

3.2 รายจ่าย

3.2.1 จำนวนรายจ่ายที่ใช้ในการจัดทำกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน ..... บาท/เดือน

3.2.2: แหล่งที่มาของรายจ่าย (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ค่าน้ำมัน รายจ่าย.....บาทต่อเดือน รวม..... บาทต่อปี
- ค่าจ้าง รายจ่าย.....บาทต่อเดือน รวม..... บาทต่อปี
- ค่าวัสดุ อุปกรณ์ รายจ่าย.....บาทต่อเดือน รวม..... บาทต่อปี
- อื่น ๆ ระบุ..... รายจ่าย.....บาทต่อเดือน รวม..... บาทต่อปี

3.3 ตั้งแต่มีชุมชนท่องเที่ยวมีการจ้างงานในพื้นที่เพิ่มขึ้น หรือไม่อย่างไร

- ไม่มี
- มี ระบุ .....

3.4 ในการทำกิจกรรม หรือธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน ท่านจ้างลูกจ้าง/แรงงานหรือไม่?

- 3.4.1 จ้าง จำนวน..... คน อัตราค่าจ้าง ต่อคน .....ต่อเดือน
- แรงงาน/ลูกจ้างเป็นคนนอกพื้นที่ .....คน
- แรงงาน/ลูกจ้าง เป็นคนในพื้นที่ .....คน

3.4.2 กิจกรรม หรือธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนของท่าน เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับ ธุรกิจ อื่น ๆ ในพื้นที่ หรือไม่?

- ไม่เกี่ยว
- เกี่ยวข้อง ระบุ ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง.....

3.4.3 กิจกรรม หรือธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนของท่าน ใช้วัสดุดิบอะไรในพื้นที่ หรือไม่?

- ไม่ใช่
- ใช้ ระบุ.....

3.5 กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ทำให้เกิดกลุ่ม/ชมรม /สมาคม ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้าน เศรษฐกิจ อะไรบ้าง

- ไม่เกิด

เกิด ระบุ เกิดกลุ่มอะไร อย่างไร.....

3.6 ท่านคิดว่าห้องเที่ยวชุมชน สามารถทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร

ไม่ดีขึ้น

ดีขึ้นระบุ ว่าดีขึ้นอย่างไร.....

3.7 กิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจอะไรบ้าง อย่างไร

3.8 ชุมชนท่องเที่ยวมีการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของชุมชน หรือไม่ อย่างไร

3.9 ห้องเที่ยวชุมชนมีการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้กับท่าน และชุมชนอย่างไร

แบบสัมภาษณ์ (นักท่องเที่ยว)

แบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจาก การท่องเที่ยว โดยชุมชน กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

สถานที่เก็บข้อมูล

ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ

ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก

ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อผู้ให้ข้อมูล..... อายุ ..... ปี
 อาชีพ..... E-mail .....

เชื้อชาติ..... ภูมิลำเนา.....

คำชี้แจง กรุณาตอบคำถามโดย กาเครื่องหมาย / หน้าข้อที่ท่านเลือก และกรุณาอธิบายเหตุผลเพิ่มเติมในช่องว่าง

1. ท่านเคยเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มาก่อนหรือไม่
 เคย จำนวน ครั้งที่มา ..... ครั้ง (รวมครั้งนี้) ไม่เคย
2. ในการเดินทางมาครั้งนี้ท่านพักค้างแรมหรือไม่
 พัก จำนวน ..... คืน ไม่พัก
3. การมาท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านมาอย่างไร
 มาเป็นหมู่คณะ มาเองตามลำพัง
 มากับบริษัททัวร์ มากับหน่วยงานภาครัฐ
 อื่นๆ ระบุ.....
4. ท่านมีวัตถุประสงค์อะไรในการมาในครั้งนี้
 ศึกษาดูงาน มาท่องเที่ยว
 มาจัดกิจกรรมอบรม / เข้าค่าย อื่นๆ ระบุ.....
5. ท่านใช้จ่ายงบประมาณเฉลี่ยเท่าไรในการมาเที่ยวครั้งนี้
 1. น้อยกว่า 5,000 บาท 3.7,501-10,000 บาท
 2. ระหว่าง5,001-7,500 บาท 4. มากกว่า 10,000 บาท
6. ท่านคิดว่าราคาของสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ มีความเป็นธรรมหรือไม่ อย่างไร
 เป็นธรรม
 ไม่เป็นธรรม ระบุรายละเอียด.....

7. ทำไมท่านถึงเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวสถานที่แห่งนี้

.....

.....

8. ความพึงพอใจของท่านในกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนครั้งนี้เป็น อย่างไร

กิจกรรมท่องเที่ยว	พอใจ	ไม่พอใจ	อย่างไร
1.ชมแหล่งท่องเที่ยวโบราณคดี ชุมชนบ้านถ้ำเสือ			
2.กิจกรรม สปาธรรมชาติ หาดทรายร้อน			
3.มหัศจรรย์ถ้ำโบราณบ้านถ้ำเสือ ย้อนรอยเรียนรู้ศึกษามนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์			
4.กิจกรรม ประชุมสัมมนา ในไร่ปรีดา			
5.กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวิถี วัฒนธรรมแหลมสัก			
6.การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา (เส้นทางจักรยาน)			
7.การท่องเที่ยวธรรมชาติ เชียงนิเวศ			
8.กิจกรรมเพื่อสังคม Corporate Social Responsibility (CSR)			

9. ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติตามกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี

มี เช่น กิจกรรมกล้วยไม้คืนป่า ปลูกต้นจาก หรืออื่น ๆ ระบุรายละเอียด.....

10.ท่านเดินทางท่องเที่ยวสถานที่แหล่งท่องเที่ยวใดบ้างบริเวณชุมชนท่องเที่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ถ้ำเทพนิมิต	☐ น้ำพุคปรบมีอ
☐ ถ้ำเสือน้อย	☐ หาดทรายร้อน
☐ ไร่ปรีดา โฮมสเตย์	☐ ถ้ำเพชร
☐ ถ้ำนางฟ้า	☐ ถ้ำคลัง
☐ วัดแหลมสัก	☐ เขาเหล็กโคน
☐ ศาลเจ้าชกโปซี่เอี้ย	☐ แหลมไฟไหม้
☐ ชุมชนย่านไทย จีน	☐ เส้าหินบ่อนไซ
☐ ถ้ำชาวเล	☐ ถ้ำคลัง
☐ หาดทรายกลางน้ำ	☐ หาดอ่าวชิงซัง
☐ อื่นๆ ระบุ.....	

11. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การสำรวจข้อมูล ระดับทุติยภูมิ

1. ชุมชนได้รับการสนับสนุนเพื่อจัดการท่องเที่ยวชุมชนจากหน่วยงานใดบ้าง เท่าไหร่ อย่างไร (เช่นงบที่ท้องถิ่นสนับสนุนเท่าไรเพื่อจัดการท่องเที่ยวชุมชน)

.....

.....

.....

.....

.....

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับรายได้ของภาษี และเงินสนับสนุนจากกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน หรือไม่ อย่างไร (ย้อนหลัง 3 ปี)

.....

.....

.....

.....

.....

3. งบประมาณ ที่หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ในการ ลงทุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน มีอะไรบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ
ผู้อำนวยการสถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงอรุณ อิศระมาลัย
ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. นายแพทย์สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจะนะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
<p>ความอุดมสมบูรณ์ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 1. สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ตามพื้นผิวดิน ได้แก่ ปลาตีน ปูเสฉวน และหอยทะเลบางชนิด</p>	<p>ปลาตีน ปูเสฉวน มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เป็นผล เนื่องมาจากสภาพของผิวดินที่ไม่เอื้อต่อการอยู่อาศัย ดังคำ กล่าวที่ว่า “หลังสึนามิเปลี่ยนแปลงไปเยอะ เหมือนออกเรือไป วางกุ้งบริเวณใกล้นี้ไม่ได้เลย มันพลิกหน้าดิน ต้องออกไป ประมาณ 10-20 กิโลทะเละ เมื่อก่อนเนี่ยพวกกุ้ง เขาวางริมน้ำ เหมือนอวนกุ้ง 5-6 กิโล ก็วางกุ้งได้แล้ว แต่ตอนนี้พอวางจะ เจอหอย หนาม เศษไม้ที่ไม่ต้องการอะนะกลายเป็นว่าต้อง ออกไปอีก”</p> <p>ส่วนปูเสฉวนเดิมบริเวณนี้พบปูเสฉวนไม่มากอยู่แล้ว จึงมองว่าสภาพยังปกติอยู่ ขณะที่หอยทะเลบางชนิด เช่น หอยแครงซึ่งเดิมมีจำนวนมากในบริเวณชายฝั่ง ออกเรือแต่ละ ครั้งสามารถหาได้ 3-5 กิโลกรัม แต่ในปัจจุบันแม้ในช่วง ฤดูกาลยังหาได้ไม่ถึง 1 กิโลกรัม ซึ่งชาวประมงที่ให้ข้อมูล บางส่วนตั้งข้อสันนิษฐานว่า สาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ของหน้าดินหลังจากที่มีสึนามิ และปัญหามลพิษทางน้ำที่เกิด จากการทำบ่อกุ้ง และการทำแมงกะพรุน ซึ่งมีการใช้สารเคมี</p>	<p>ปลาตีน นาคทะเล ปูดำ แมงดา หอยทะเล เช่น หอยตลับ หอยหวาน หอยน้ำพริก หอยตาแดง มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น ในขณะที่ปูเสฉวนไม่ค่อย พบในพื้นที่ จะพบมากบริเวณทะเลนอกและความ อุดมสมบูรณ์ของปูเสฉวนยังมีคงเดิม ปูดำในพื้นที่มี ความอุดมสมบูรณ์มาก ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า “พอลงไปทำเรือเราก็ก็นั่นแล้ว” ในขณะที่แมงดาพบ จำนวนมากขึ้นโดยเฉพาะในช่วงน้ำใหญ่ ส่วนหอย ทะเลพบจำนวนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น หอยตลับ (ภาษาถิ่นเรียก หอยปากหนา) เดิมก่อนหน้าที่จะมี การส่งเสริมการท่องเที่ยว พบไม่มากนัก แต่ในช่วง 4-5 ปีหลัง พบจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วง เดือนเมษายน-พฤษภาคม</p> <p>การเก็บหอยเป็นอาชีพหลักอีกหนึ่งอาชีพ ของคนถ้ำเสือดั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหอยตลับ จัดเป็นสัตว์เศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งที่สามารถสร้าง รายได้เพิ่มให้กับชาวบ้านในพื้นที่ได้ นอกจากนี้ยังพบ</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
	<p>น้ำยาฆ่าเชื้อ และมีการปล่อยสารเคมีบางอย่างลงทะเลโดยตรง ทำให้เกิดการสะสมสารเคมีบริเวณผิวดิน ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“ในกลุ่มที่เราทำแมงกะพรุน ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน เราจะใช้ มีเกลือ สารส้ม โซดาไฟ พอเราทำแถวหน้าบ้านเนี่ยต้นตาลอะไรเนี่ยตายหมดเลย” และก็บ่อกุ้งเมื่อก่อนมีเยอะ แต่ตอนนี้ไม่เยอะแล้ว พวก กากชาที่ใส่ไปในบ่อกุ้ง ทั้งสองถูกปล่อยลงทะเล”</p> <p>นอกจากนี้ชาวประมงยังพบว่า หอยพง (ภาษาถิ่น) ซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายหอยแมลงภู่แต่ขนาดตัวเล็กกว่า หอยพงจะโตเต็มที่ในช่วง 15 ค่ำ และ 1 ค่ำ และอาศัยอยู่บนรากของป่าชายเลน ชาวบ้านจะไปหาในช่วงน้ำขึ้น มีจำนวนลดลง ซึ่งชาวประมงบางส่วนตั้งข้อสันนิษฐานว่า เป็นผลเนื่องจากการที่คนนอกพื้นที่เข้ามาหาหอย โดยใช้วิธีการโกย และเก็บไปโดยที่หอยยังไม่โตเต็มที่ และยังพบว่าหอยดิบซึ่งเดิมเคยเป็นอาหารของชาวบ้านในพื้นที่ โดยจะเกาะตามโขดหิน และหอยแครงบริเวณหน้าแหลมสักก็ลดลงมาก</p>	<p>นาคทะเล ออกมาเล่นน้ำให้เห็น จากเดิมที่ไม่ค่อยพบในพื้นที่</p> <p>ความอุดมสมบูรณ์ของป่าก้ามดาบยังคงอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิม ส่วนปูแสม มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น สังเกตได้จากจำนวนคนที่มาจับเยอะขึ้น</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
2. สิ่งมีชีวิตที่อยู่ตามใต้ผิวดินรวมทั้งที่ขุดรูอยู่ ได้แก่ ปูก้ามดาบ ปูแสม และ ปูม้า	<p>ปูก้ามดาบยังคงมีความอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิม ส่วนปูแสมมีจำนวนลดลง จากเดิมที่ปูแสมมีความอุดมสมบูรณ์มาก ทำให้ชาวบ้านนิยมมาจับเยอะขึ้น เพื่อนำไปหมักและทำปูเค็มประกอบอาหาร</p> <p>ส่วนปูม้าพบว่ามีจำนวนลดลง สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการไม่มีมาตรการในการจัดการอนุบาลปูไข่นอก ซึ่งควรเอามาฟักก่อนเอาแม่พันธุ์ไปขาย</p>	
3. สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำ ได้แก่ ปลา กุ้งชนิดต่าง ๆ โดยพบว่าปลาบางชนิด	<p>ปลาทูมีจำนวนลดลง จากเดิมที่พบมากในช่วงเดือนเมษายน และพฤษภาคม ซึ่งปลาทูจะเข้ามาวางไข่ในช่วงเดือนมิถุนายน กรกฎาคม และโตเต็มที่ หรือเรียกว่า ปลาสาว ในช่วงเดือน กันยายน-ธันวาคม ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“ปลาทูแหลมสักเมื่อก่อนบรรทุกเป็น 1000 โหลตอนนี้ไม่มีเลย มีก็ถ้าอวนกุ้งก็ได้สัก 3-4 ตัว”และ</p> <p>“ไม่มีอะไรคนเลแถวนี้เขาจะวางปลาทูอย่างเดียว กินกันจนเบื่ออะ หายไปประมาณ 7-8 ปีแล้ว คนทำเลทั้งหมดจะรู้สึกเหมือนกัน หลักๆคนทำเลแหลมสักจะทำเบ็ดราว อวนปลาทู</p> <p>เขาจะมีเครื่องมืออยู่มีอวนจระเม็ดนี้บางส่วน อวนกุ้ง พอฤดูกาลไหนขึ้นก็จะทำอันนั้น ถึงปรากฏว่าตอนนี้ขายอวนปลาทูกันหมดแล้ว”</p>	<p>ปลาช่อนทะเล ปลาตุ๊กทะเลยังคงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ และในพื้นที่ยังเป็นแหล่ง แอ่งของปลากะพงขาว ปลากะพงแดง ซึ่งยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก นอกจากนี้ยังพบปลาเก๋า ปลากระบอก ปลาจีน ปลาตะกวด ปลาชี่ตั้ง (ภาษาถิ่น) บางครั้งยังพบปลาโลมาซึ่งเข้ามาเป็นจิ้งหะในช่วงหลบมรสุมพายุ หรือบางครั้งก็ตามฝูงลูกปลา</p> <p>ส่วนความอุดมสมบูรณ์ของกุ้ง เช่น กุ้งลายเสือ กุ้งขาว กุ้งหวาย กุ้งหัวแข็ง กุ้งเคย ยังคงเป็นปกติตามช่วงฤดูของมัน แต่กุ้งก้ามกรามซึ่งเดิมจะมีคนมาตกเยอะในช่วงฤดูน้ำหลาก มีความอุดมสมบูรณ์น้อยลง สาเหตุอาจเป็นเพราะการตื่นเขิน</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
3. สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำ ได้แก่ ปลา กุ้งชนิดต่างๆ โดยพบว่าปลาบางชนิด (ต่อ)	<p>สาเหตุที่ปลาทูลดลงมาก ชาวประมงบางส่วนตั้งข้อสันนิษฐานว่า เกิดจากการจับปลาในลักษณะของการประมงแบบทำลายล้าง โดยใช้อุปกรณ์ เช่น อวนชิงชัง อวนลาก อวนล้อม และรูปแบบการจัดการประมงในพื้นที่ในอ่าวและนอกอ่าว ที่เอื้อต่อนายทุน และประมงพาณิชย์ ซึ่งจะใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการจับปลา เช่น เครื่องเรดาร์ในการจับสัญญาณปลา ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“เรามีการปิดอ่าวก็จริง ปิดอ่าวเรือเล็กใช้ตาอวนตาถี่ ประมงพื้นบ้านใช้ตาถี่ไปวางตรงนี้ ไปไม่เขี้ยวจับ ถามว่าปลามาวางไข่ตรงอ่าวนี้จริงอะ แต่พอเวลาปลาออกไปแต่มีอวนล้อมไปค้อยอยู่ข้างนอก ไปไม่เขี้ยวไม่ได้ออกไปจับ เพราะปิดอ่าวเฉพาะบริเวณนี้ ประมงพื้นบ้านจะวางได้เท่าไร วางเสร็จ อวนไม่ใช้ก็ผืน ที่หน่วยงานมองไม่เห็นเขาไม่มีมาตรการไรเลยนอกอ่าว ดูเหมือนกฎหมายเอื้อให้นายทุนประมงพาณิชย์”</p> <p>“ที่จริงเขาไม่ได้มองว่าประมงพื้นบ้านหากินแบบไม่ใช้ว่าจะเอาหมด หาพอเพียงเอาได้แค่เรือลำเท่านั้นเองแต่หันไปดูเรืออวนลากเอาไปไม่รู้เท่าไร เราต้องออกทะเลไปไกลขึ้นเหมือนอวนกุ้งประมาณ 10-20 กิโลเมตร แต่ว่าเหมือนเบ็ดราวต้องออกไปไกลถึงภูเก็ต ฟังงา เวลาวิ่งเรือไปกลับประมาณ 4</p>	ของคลอง ส่วนกุ้งแชบ๊วยจะพบบริเวณแถวปลายคลอง

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
<p>3. สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำ ได้แก่ ปลา กุ้งชนิดต่าง ๆ โดยพบว่าปลาบางชนิด (ต่อ)</p>	<p>ช่วงโมง ธรรมชาติแถวนี้ยังมีสัตว์น้ำให้จับเยอะแต่พวก เขามีเครื่องเรดาร์จับว่ามีฝูงปลา แต่ประมงไม่ใช้เห็นว่ามีฝูงปลาใหม่”</p> <p>ส่วนความอุดมสมบูรณ์ของกุ้ง เช่น กุ้งแชบ๊วย กุ้งเคย ยังคงเป็นปกติตามช่วงฤดูของมัน ซึ่งจะพบความสมบูรณ์มาก กุ้งแชบ๊วยหรือกุ้งคอกคัง (ภาษาถิ่น) จะหากินได้ทั้งปี มีลักษณะเปลือกหนา ภาษากลาง เรียก กุ้งโอคัง พบมาก บริเวณบ้านหินราวมาถึงบ้านอ่าวน้ำ ทั้งอ่าวแหลมสักตลอดไป จนถึงอ่าวพังงา</p> <p>ส่วนกุ้งเคยตัวเล็กซึ่งใช้ทำกะปิพบมากช่วงน้ำ 7 คำถึง 12 คำ มีความอุดมสมบูรณ์มากเช่นกัน คนขับเรือสามารถช้อนให้นักท่องเที่ยวดูได้เลย สำหรับปลากะพงขาวจะพบตามฤดูกาล ปลาเก๋าพบทั้งปีแต่ปริมาณไม่เยอะ ยังคงเดิมอยู่ ส่วนปลากะบอกซึ่งชาวบ้านนิยมทำปลาแดดเดียวขาย มีจำนวนลดลง จากเดิมพบมากในช่วงเดือนพฤษภาคม และมีถุนายน โดยเคยหาได้ถึง 200-300 กิโลกรัม แต่ในปัจจุบัน พบว่าในช่วงเวลาดังกล่าวหาได้เพียงลำหนึ่งประมาณ 20 กิโลกรัม</p>	

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
<p>4. สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ตามต้นไม้ ใบไม้ รากโกงกางได้แก่ หอยนางรม นกชนิดต่าง ๆ ในส่วนของหอยนางรม</p>	<p>ระบบนิเวศของพื้นที่แหลมสัก มีความเค็มค่อนข้างสูง จึงไม่เอื้อต่อการอาศัย และเพาะพันธุ์ของหอยนางรม อาจมีบ้างแต่พบได้น้อย จึงไม่เปลี่ยนแปลง</p> <p>สำหรับนกชนิดต่าง ๆ ที่พบเป็นจำนวนมากในพื้นที่ ได้แก่ นกกระยาง พบมากในช่วงหน้าฝน นกแก้ว นกพุดจิง (ภาษาถิ่น) จะมาหากินพวกปลาตีน</p>	<p>ในส่วนของหอยนางรม พบว่า แหล่งผลิตหอยนางรมในพื้นที่คือคลองมะรุ่ยทั้งหมด โดยอาศัยเชื้อจากธรรมชาติ หอยนางรมมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากหลาย ๆ ปัจจัย เช่น การเลี้ยงกุ้งในพื้นที่น้อยลงทำให้สภาพน้ำในคลองดีขึ้น</p> <p>คนในพื้นที่ที่ทำหอยนางรมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และปัจจุบันเน้นขายหอยใหญ่ ไม่เก็บลูกหอยขายเหมือนสมัยก่อน หอยนางรมจัดเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญในพื้นที่ แต่เดิมมีการทำหอยนางรมแล้วส่งขายที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ปัจจุบันเมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามารู้ว่าพื้นที่แห่งนี้แหล่งผลิตหอยนางรมอีกแห่งหนึ่ง มีการบอกเล่าปากต่อปาก ส่งผลให้ราคาหอยนางรมค่อยขยับขึ้น</p> <p>สำหรับนกชนิดต่าง ๆ ที่พบเป็นจำนวนมากในพื้นที่ ได้แก่ นกกระยาง ซึ่งพบมากในช่วงเช้าที่น้ำลด นกฟังกา (King fisher) นกกระเต็นทั้งชนิดสีเขียว สีเหลือง และนกบั้งคะซึ่งเป็นสัญลักษณ์น้ำขึ้น น้ำลง</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
5. ความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ของป่าชายเลน	พื้นที่บ้านแหลมสักมีความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ต้นไม้ในป่าชายเลนอยู่มาก ทั้ง โกงกางใบเล็ก ใบใหญ่ และหัวส้ม โดยพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากคือ บริเวณตั้งแต่ หมู่ 3 บ้านหัวแหลม (บ้านต้นบก)จนถึง หมู่ที่ 2 บ้านอ่าวน้ำ ส่วนแสมลำพูลำแพน ยังปกติ อยู่เช่นกัน	พื้นที่บ้านถ้ำเสือมีความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ต้นไม้ในป่าชายเลนอยู่มาก และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีการส่งเสริมการปลูกป่าทั้งป่าโกงกาง ป่าจาก ประกอบกับหน่วยงานอุทยานในพื้นที่ไม่อนุญาตให้ตัดไม้ โดยพันธุ์ไม้ที่พบประกอบด้วย โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ โกงกางหัวส้ม จาก แสม ลำพู ลำแพน ตะบูนขาว และตะบูนดำ
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่	<ol style="list-style-type: none"> มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการดูแลสัตว์น้ำในพื้นที่ เช่น การหาหอย ให้ชาวบ้านหาหอยด้วยมือ และห้ามการใช้เรือลากและใช้ตะแกรงเหล็กลากหอย และให้สิทธิคนในพื้นที่ได้ทำมาหากินมากกว่าคนที่อยู่ชุมชนข้างนอก มีข้อตกลงร่วมกันของคนประกอบอาชีพประมง ต้องทำอย่างรับผิดชอบ คือใช้เครื่องมือในการประมงอย่างถูกกฎหมาย การส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน ทั้งป่าโกงกาง ป่าจาก กล้วยไม้ ทั้งที่เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านในพื้นที่ทำร่วมกัน และเป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว เช่นการปลูกกล้วยไม้ รองเท้านารีที่ ภูเขาช้างมอบ บ้านอ่าวน้ำ และให้ชุมชนให้ตรวจสอบสภาพของธรรมชาติ ร่วมกับสำนักงานป่าชายเลน 	<ol style="list-style-type: none"> มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการดูแลสัตว์น้ำในพื้นที่ เช่น การหาหอย ให้ชาวบ้านหาหอยด้วยมือ และห้ามการใช้เรือลากและใช้ตะแกรงเหล็กลากหอย ครอบคลุมพื้นที่แหล่งน้ำทั้งสองฝั่ง คือ ฝั่งบ้านถ้ำเสือ และฝั่งโคกไคร้ จังหวัดพังงา การส่งเสริมการปลูกป่าชายเลน ทั้งป่าโกงกาง ป่าจาก ทั้งที่เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านในพื้นที่ทำร่วมกัน และเป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว พื้นที่ปลูกป่าส่วนหนึ่งเป็นบ่อกึ่งร้าง โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของพื้นที่ อีกส่วนหนึ่งปลูกในพื้นที่ป่าชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากราชการ มีการ

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
<p>การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ (ต่อ)</p>	<p>4. การจัดการขยะร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว ทุกครั้งที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวลงทะเล ขยะทุกชิ้นจะถูกเก็บกลับมาบดฝัง</p> <p>5. การรณรงค์ให้ชุมชนมีการดูแล และจัดการสิ่งแวดล้อมรอบบ้าน และชุมชน ร่วมกับองค์กรภาครัฐในพื้นที่ เช่น เทศบาลตำบลแหลมสัก องค์กรการบริหารส่วนตำบลบ้านแหลมสัก โรงเรียนวัดสถิตยโพรธาราม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแหลมสัก ได้แก่ การตัดหญ้า กิจกรรม Big cleaning โดย อสม.แต่ละเดือน</p> <p>6. การสร้างความเข้าใจ และมอบนโยบายของสำนักงานป่าชายเลน และอุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี ให้ให้ชาวบ้านอยู่กับป่าได้ มีคณะกรรมการของชุมชนร่วมในการดูแล</p>	<p>ดำเนินการทำเรื่องขอคืนพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อปลูกป่าจำนวน 100 กว่าไร่ มีคณะกรรมการป่าชุมชนของหมู่บ้านและชาวบ้านช่วยกันดูแล สำหรับต้นกล้าที่ใช้ปลูกป่า บางครั้งจะมีการประสานขอต้นกล้ากับหน่วยงานราชการ และชาวบ้านดูแลเพาะกล้าให้นักท่องเที่ยวที่มาปลูกป่าจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อต้นไม้ แต่บางครั้งการปลูกป่าในบางแห่ง เช่น ที่วัด นักท่องเที่ยวก็ต้องซื้อต้นไม้บ้าง กิจกรรมการปลูกป่าทำให้พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น อย่างเช่นพื้นที่บริเวณถ้ำเสือนอกซึ่งเดิมเป็นป่าโล่ง นักท่องเที่ยวมาช่วยกันปลูกป่าจนปัจจุบันกลายเป็นป่าเต็ม</p> <p>3. นโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อม ใช้หลักบ้าน วัด โรงเรียน ในการบริหารจัดการของหมู่บ้านของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการผ่านเด็ก</p> <p>4. มีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ได้แก่ การตัดหญ้าเก็บขยะข้างถนน หรือการจัดกิจกรรมแข่งเรือ ซึ่งใช้เป็นเหตุผลที่ไม่ให้มีสิ่งกีดขวางในคลอง</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่ส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	<p>โปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนโดยปกติจะมีกิจกรรมที่เสนอร่วมกัน ซึ่งหากนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นหมู่คณะ ก็จะมีการผนวกกิจกรรมดังกล่าวเข้าไปด้วย เช่น การปลูกกล้วยไม้คืนสู่ป่า การปลูกจาก โดยกล้วยไม้ที่ให้นักท่องเที่ยวร่วมทำ หากปลูกจากต้นละ 50 บาท และกล้วยไม้ต้นละ 50 บาทซึ่งกลุ่มกล้วยไม้ถูกแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 1.การเพาะพันธุ์เพื่อคืนกลับธรรมชาติ 2. การเพาะพันธุ์ต่อ และ 3.เอาไว้อำนาจซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน</p>	<p>โปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนโดยปกติจะมีกิจกรรม CSR การปลูกป่าชายเลน ปรับภูมิทัศน์ และให้นักท่องเที่ยวเข้ามาจัดการตามโปรแกรม ซึ่งตัวนี้ก็เป็นสร้างรายได้ให้กับชุมชนด้วย อย่างเช่น โปรแกรมสปาโคลน ก็อาจมีกิจกรรมปลูกป่าซึ่งแล้วแต่แพคเกจ อย่างไรก็ตาม รายได้ส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวในโปรแกรมก็เอาเข้ากองกลางท่องเที่ยวของบ้านถ้ำเสือ เพื่อใช้ในการรักษาทรัพยากร โดยในแต่ละปีได้จ่ายเงินให้กับการพัฒนาหมู่บ้าน และหมู่บ้านก็เอาเงินส่วนนี้ไปจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องขยะ ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม หรืออื่น ๆ ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบ้านถ้ำเสือทุกคนมีส่วนช่วยดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับบทบาทหลักในการท่องเที่ยวชุมชนคือการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
<p>กฎ กติกาหรือ มาตรการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน</p>	<p>1. การจัดการขยะ โดยการชี้แจงเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่นักท่องเที่ยว การจัดอบรมให้กับไกด์ เกี่ยวกับสำนึกรักษ์บ้านเกิด มีข้อตกลงร่วมกันกับนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ ให้นำขยะไปในแหล่งท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด และนำขยะกลับออกมาให้หมด บางครั้งก็ให้ไกด์เป็นผู้จัดการเก็บขยะ หรือบางครั้งไกด์กับนักท่องเที่ยวร่วมกันเก็บขยะ เช่น บริเวณอ่าวซิงซังซึ่งมีขยะ มาจากที่อื่นและถูกซัดขึ้นฝั่ง รวมถึงมาตรการจัดการขยะจากที่พัก ซึ่งขณะนี้ยังไม่พบปัญหาการจัดการขยะจากการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นของการท่องเที่ยว ส่วนมาตรการของชุมชน มีการดำเนินการโดยเทศบาลแหลมสัก แต่ความร่วมมือของคนในชุมชนยังน้อย ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p><i>“ขยะความร่วมมือไม่ได้ 20 เปอร์เซ็นต์ การจัดการส่วนใหญ่มาจากเทศบาลเลย เข้าไปคุยกี่ยังเหมือนเดิม โห้ลมสแต่ย์ปริมาณไม่มาก เขาจะเก็บใส่ถุง และใส่ถังขยะ ให้ความร่วมมือดี”</i></p> <p>โดยเทศบาลแหลมสักได้นำร่อง การดำเนินการกองทุนขยะซึ่งพัฒนานำร่องรูปแบบในหมู่ 4 ทุ่งสีทอง และโรงเรียนวัดสถิตยไพธาราม มีการแยกขยะใช้ได้ ใช้ไม่ได้ ขยะอันตราย ขยะมูลฝอย ทั้งนักเรียนชุมชนทำร่วมกัน และพบว่า</p>	<p>การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ จัดการให้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืน ดังคำกล่าวที่ว่า <i>“เป็นอุดมการณ์ ที่ชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรเอง เสียหายมันไม่เยอะ สร้างกลไกในการปกป้องได้ง่าย กติกาที่ทำร่วมกันตอนนี้คือ ทุกคนต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”</i> โดยในบ้านถ้ำเสือได้มีกฎ กติกาหรือมาตรการในการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกัน ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกติกาก่อนการเข้าออกพื้นที่ระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ใช้บริการ อย่างเช่นแหล่งทะเลไม่เข้าไปมากเกินไปจำนวน 40-50 คนต่อวัน หรือเข้าถ้าก็ไม่เกิน 60 คนต่อวัน ไม่เกินขีดจำกัดในแหล่งที่อ่อนไหว เสียหายง่าย และจะไม่ให้มีการเก็บหินต่าง ๆ หรือโคลนในแหล่งท่องเที่ยวออกมา 2. การเน้นใช้วัสดุพวกขานอ้อย ใบตอง ปิ่นโต แทนโฟม ถุงพลาสติก ถุงกบแกบ 3. การจัดการขยะ โดยการชี้แจงเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่นักท่องเที่ยว การจัดอบรมให้กับไกด์ เกี่ยวกับสำนึกรักษ์บ้านเกิด มีข้อตกลงร่วมกัน

ตารางแสดง ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
<p>กฎ กติกาหรือ มาตรการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ต่อ)</p>	<p>โรงเรียนวัดสถิตย์โพธาราม มีการแยกขยะใช้ได้ ใช้ไม่ได้ ขยะอันตราย ขยะมูลฝอย ทั้งนักเรียนชุมชนทำร่วมกัน และพบว่า</p> <p>2. การจัดการน้ำมันเรือ จะไม่มีการถ่ายน้ำมันลงทะเล จะถ่ายน้ำมันใส่กระป๋อง ซึ่งจะมีคนรับซื้อต่อทั้งนี้ยังคงไม่พบปัญหาน้ำเสีย เพราะไม่มีการใช้จากโรงแรม ส่วนมลพิษอื่น ๆ เช่น เสียงจากเรือ ยังคงมองได้ 2 ด้าน คือ ผู้ประกอบการเห็นว่าเสียงของเรือดังปกติ ประกอบกับเรือมีจำนวนน้อยไม่น่าจะเกิดปัญหามลพิษทางเสียง ในขณะที่มุมมองของมัคคุเทศก์เห็นว่า แม้วิวสวยแต่เสียงเครื่องเรือดังซึ่งเคยคุยกับเจ้าของเรือแล้ว แต่การไปเปลี่ยนเขาค่อนข้างยาก คงต้องค่อย ๆ ทำต่อไป</p>	<p>กับนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการให้นำขยะไปในแหล่งท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด และนำขยะกลับออกมาให้หมด บางครั้งก็ให้ไกด์เป็นผู้จัดการเก็บขยะ หรือบางครั้งไกด์กับนักท่องเที่ยวร่วมกันเก็บขยะ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) จะเป็นผู้มาจัดการขยะจากแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ รวมถึงขยะจากที่พักต่อไป ซึ่งขณะนี้ยังไม่พบปัญหาการจัดการขยะจากการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นของการท่องเที่ยว</p> <p>4. การจัดการน้ำมันเรือ ซึ่งมีจำนวน 10 กว่าลำ จะไม่มีการถ่ายน้ำมันลงทะเล จะถ่ายน้ำมันใส่กระป๋อง ซึ่งจะมีคนรับซื้อต่อ</p> <p>ทั้งนี้ยังคงไม่พบปัญหาน้ำเสีย เพราะไม่มีการใช้จากโรงแรม ส่วนมลพิษอื่น ๆ เช่น เสียงจากเรือ ยังคงมองได้ 2 ด้าน คือ ผู้ประกอบการเห็นว่าเสียงของเรือดังปกติ ประกอบกับเรือมีจำนวนน้อยไม่น่าจะเกิดปัญหามลพิษทางเสียง ในขณะที่มุมมองของมัคคุเทศก์เห็นว่า แม้วิวสวยแต่เสียงเครื่องเรือดังซึ่งเคยคุยกับเจ้าของเรือแล้วแต่การไปเปลี่ยนเขาค่อนข้างยาก คงต้องค่อย ๆ ทำต่อไป</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน	<p>การท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสัก มีรูปแบบการบริหารจัดการร่วมโดยดำเนินการผ่านตัวแทนของแต่ละกลุ่มอาชีพ และกลุ่มผู้นำในพื้นที่ในรูปแบบของคณะกรรมการชุมชนครอบคลุมทั้ง 6 หมู่บ้าน จำนวน 28 คน โดยมี นายชาญฤทธิ์ เพิ่มทรัพย์ เป็นประธาน ร่วมรับทราบข้อมูล ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชน และร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อการพัฒนาโดยใช้เวทีประชาคมของหมู่บ้าน กำหนดเป็นข้อตกลง และแผนการดำเนินกิจกรรมของท่องเที่ยวชุมชน</p>	<p>การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านถ้ำเสือ ได้ใช้โครงการหรือกิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อน โดยโครงการหรือกิจกรรมเหล่านี้จะต้องผ่านการพิจารณาจากเวทีประชาคมหมู่บ้าน จะมีการชี้แจงรายละเอียดความเป็นมาของโครงการเพื่อประกอบการพิจารณา ซึ่งผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และกลุ่มผู้นำ เช่น ตัวแทนคณะกรรมการท่องเที่ยว และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ ยังใช้แนวคิด บ ว ร หรือ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้วย</p>
การครองชีพและคุณภาพชีวิต	<p>การท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสักเริ่มดำเนินการประมาณ ปี พ.ศ.2557 ซึ่งระยะของการพัฒนายังสั้นมาก ทำให้มาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนยังกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มที่ดำเนินการท่องเที่ยวชุมชนโดยตรง ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p><i>“การครองชีพเราต้องดีขึ้นค่ะ รายได้นักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาเยอะ เหมือนกันตอนนี้เราเป็นสุดยอดเส้นทางท่องเที่ยวว่าโครงการหลาย ๆ โครงการที่เข้ามาได้รับการ</i></p>	<p>การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน มีการเชื่อมโยงระหว่างชุมชน และนักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งนอกจากจะสร้างความประทับใจ และสนุกสนานแล้ว ยังส่งผลต่อคนในชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการเรียนรู้ คือ ชุมชนเกิดการเรียนรู้จากนักท่องเที่ยว ทั้งจากข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวเอง และจากการทำทิมันนันทนาการ (Building) ส่งผลให้คนในชุมชนมีการปรับตัว สามารถ</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
การครองชีพและคุณภาพชีวิต (ต่อ)	<p>พัฒนาศักยภาพพวกนี้ รายได้ในครอบครัวดีขึ้นครอบครัวก็น่าจะดีขึ้น”</p> <p>ซึ่งหากการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถสร้างอาชีพได้มากขึ้นกลุ่มเด็ก เยาวชนที่มีปัญหาพวกละเลยหรือความรุนแรงจะลดลง</p>	<p>สร้างคุณค่าในตัวเอง และในด้านทักษะ คือ การท่องเที่ยวชุมชนช่วยพัฒนา ทักษะด้านการบริการทัศนคติในการให้บริการ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“การพูดที่เคยพูดไม่ดีก็เริ่มเปลี่ยน การท่องเที่ยวชุมชนสอนให้รู้ว่าเวลาพูดต้องพูดบวก” และ “ใช้ด้วยภาษากายให้เป็นเจ้าบ้านดี ครอบคลุมตั้งแต่การแต่งกาย การพูด ภาษา อารมณ์ทุกอย่างเลย”</p> <p>นอกจากนี้ การท่องเที่ยวชุมชนยังช่วยยกระดับเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งที่เป็นอาชีพหลัก และอาชีพเสริม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ตัวอย่างเช่น อาชีพหลักรับจ้างกรีดยางเดิมได้ 200-300 บาทต่อวัน เมื่อเข้ามาร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนซึ่งเป็นอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น 400-500 บาทต่อวัน</p>
วิถีชีวิต วัฒนธรรม	<p>การท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรมของคนในชุมชนตำบลแหลมสัก ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“วัฒนธรรม คนบ้านเรายังเป็นหนึ่งเดียวกันดี ทำให้วิถียังโอเค เพราะมองว่าเป็นเครือญาติเดียวกัน คนอิสลามกับคนจีนหน้าตลาดสามารถไปกินข้าวในแหลมสักได้ คนไทย</p>	<p>การท่องเที่ยวชุมชนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีของชุมชน โดยพบว่า เมื่อมีการท่องเที่ยวชุมชนเข้ามาส่งผลให้ลักษณะของสังคมและความเป็นอยู่ของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยมีการเล่นพนัน ต้มสุรา และสูบบุหรี่ในชุมชน ดังคำกล่าวที่ว่า</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
วิถีชีวิต วัฒนธรรม (ต่อ)	<p>พุทธสามารถไปกินบ้านต้นบก ชุมชนมุสลิมได้ แต่รุ่นหลัง ๆ อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ สามวัฒนธรรมตรงนี้อยู่กันได้”</p> <p>หากแต่คนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งประกอบด้วย พนักงาน ผู้ประกอบการ มีคฤหบดี คนเรือ กลุ่มจัดตั้งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มกะปิ กลุ่มกล้วยไม้ เป็นต้น ได้รับการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านการบริการที่ดี การแต่งกาย ทักษะการสื่อสาร และการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“คนที่เกี่ยวข้องโดยตรงเนี่ยก็ดีขึ้นนะ แต่คนนอกที่ไม่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเพราะเราเริ่มต้นมาไม่กี่ปี จิตบริการเขา เขาได้สื่อให้นักท่องเที่ยวเห็น การตรงต่อเวลา วิถีเดิมไม่เปลี่ยนนะ”</p> <p>“.....เขาใช้ชีวิตของเขาปกติ หาปลาก็ยังหาเหมือนเดิม แต่กลุ่มที่เปลี่ยนคือกลุ่มที่ดำเนินการ เช่นไกด์ กลุ่มพวกนี้ต้องได้รับการพัฒนาทักษะ การพูดเป็นมืออาชีพขึ้น การมีส่วนร่วม เรามีการนำเสนอข้อมูลกับนักท่องเที่ยว เขาจะรู้สึกตื่นเต้นไปด้วย ชาวบ้านก็จะมีคุณภาพจิตใจมากขึ้น ในอัตลักษณ์ทั้ง 3 วัฒนธรรม อัตลักษณ์ทางธรรมชาติด้วย เช่นเราเป็นแหลม เรามีภาพเขียนสี เรามีทั้งวัด ศาลเจ้า มัสยิด เป็นเอกลักษณ์”</p>	<p>“เราจะมีความรู้สึกว่าคนของเราเปลี่ยนพฤติกรรมไปจากเมื่อก่อนเล่นไพ่กัน การพนันเป็นปัญหาหลักเลยนะในชุมชน การพนันเป็นปัญหามากกว่าสุราระนะ หลายคนที่มาอยู่กับผม พวกเขาเล่นการพนันทุกวัน เหมือนกับลูกเลี้ยงในวงการพนัน ตอนนี้เขาเลิกหมด เขามาสร้างรายได้กลับไปบ้านเขา ที่สำคัญที่สุด เขาจะรู้สึกว่าตัวเองสำคัญ คนที่เข้ามาเขาจะเรียกพวกเขาว่า อาจารย์ จากการทำที่เคยสูบบุหรี่ก็ต้องแอบแหละ”</p> <p>นอกจากนี้ การจัดการท่องเที่ยวชุมชนแบบโฮมสเตย์ ที่ใช้ในไร่ปรีดา โฮมสเตย์ และโฮมสเตย์อื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียง จะเน้นรูปแบบให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน โดยนักท่องเที่ยวและไกด์ผู้ดูแลจะมีการตกลงร่วมกันตามวัตถุประสงค์ และข้อจำกัดของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนไม่เข้าไปรบกวนวิถีเดิมของชุมชน ขณะเดียวกันคนในชุมชนก็สามารถจัดการวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวที่เข้ามาได้อย่างดี เช่น หากมีกิจกรรมที่ต้องกรีดยาง หรือทำสวนก็สามารถแบ่งเวลาในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนควบคู่ไปได้ ดังคำกล่าวที่ว่า</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
วิถีชีวิต วัฒนธรรม (ต่อ)		“จริง ๆ แล้วการท่องเที่ยวของถ้ำเสือ เราเดินด้วยเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเอารากเหง้าของศิลปวัฒนธรรมมาเป็นฐานของการท่องเที่ยว”
การรักษาวัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิม	<p>การรักษาวัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมของชุมชนท่องเที่ยวแหลมสัก ได้การฟื้นฟูจากกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการนำวิถีชีวิต เช่น จากอาชีพของชาวประมงพื้นบ้าน หรือการนำเอาวัฒนธรรม ประเพณี และศิลปะการแสดงซึ่งมีแนวโน้มจะสูญหายไปตามช่วงเวลา และผู้เฒ่า ผู้แก่ที่อาศัยในพื้นที่ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“ลูกป้าก้อมินะ แต่เริ่มสูญหายไปกันคนแก่ๆที่เสียชีวิตไปแล้ว แต่คนแก่ๆเขาจะเล่าให้ฟัง”</p> <p>และนำมาสร้างการเรียนรู้ร่วมกับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเข้าใจและเห็นถึงคุณค่า และเกิดสำนึกร่วมในการรักษา ฟื้นฟู และคงไว้ซึ่งวิถีดั้งเดิม ขณะเดียวกันก็เผยแพร่วัฒนธรรม และประเพณีดังกล่าวให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึงคุณค่าของชุมชนด้วย</p>	<p>การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือ ได้นำเอาศิลปวัฒนธรรมมาเป็นฐานในการดำเนินการท่องเที่ยว เช่น การแสดง “รองเง็ง” ซึ่งมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นสู่รุ่น การรื้อฟื้น “มโนราห์” ซึ่งเป็นการแสดงแบบดั้งเดิมของภาคใต้ และของชุมชนเอง ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญและเกิดสำนึกในการรักษาวัฒนธรรม</p>
เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น	<p>ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสักมีรูปแบบวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งไทย-พุทธ ไทย-มุสลิม และไทย-จีน โดยเชื่อมต่อในรูปแบบวัฒนธรรมสามสาย โดยมีวัดแหลมสัก มีสียัดชอลาฮุดดีน (บ้านหัวแหลม) และศาลเจ้าชกโปซี่เอี้ย</p>	<p>ลักษณะของชุมชนบ้านถ้ำเสือที่เป็นวิถีพุทธ และยังคงรูปแบบความเป็นเครือญาติ ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยวัดในชุมชนที่สำคัญ คือ “วัดทิพย์ปริดาราม”ซึ่งมีการยึด</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น (ต่อ)	<p>ซึ่งมีระยะห่างจากจุดบอกตำแหน่งประมาณ 200 เมตร แยกออกไปในแต่ละทิศ ส่วนลักษณะการสร้างบ้านเรือน หรือสถาปัตยกรรม และการแต่งกายของชาวบ้านจะมีรูปแบบแตกต่างกันออกไป ตามความเชื่อ และศาสนาที่นับถือ เช่น บ้านไม้โบราณแบบบาบ๋า ของชุมชนหน้าตลาด การแต่งกายแบบบาบ๋า-หย่าหย่า การแต่งกายแบบมุสลิม หรือการแต่งกายของชาวบ้านมุสลิมชายฝั่ง ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“การแต่งกายแบบบาบ๋า หรือเรียกว่า “ผ้าหน้าห้อย” ตัวหน้าจะย้อย มาจากคนเชื้อสายจีนจากแหลมมาอยู่พอตอนหลังมารู้ว่าเป็นการแต่งกายแบบบาบ๋า หย่าหย่า คำพูดที่หลงเหลือยังมีอยู่มาก เช่น ค้อ (กางเกง)”</p> <p>ด้านอาหาร ตำบลแหลมสักมีทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ จึงเป็นแหล่งอาหารทางทะเลที่มีความสำคัญ และมีอาหารตามวิถีการดำเนินชีวิต เช่น ต้มส้มกุ้ง ปลาจะระเม็ดทอดตัวอ้ว ปลาทอดเครื่อง สับปะรดผัดกะปิ หรือแม้แต่ขนมก็มีความหลากหลายด้วยเช่นกัน เช่น ขนมอาโปง ขนมป้าวหล้าง ขนมท้อ ขนมท่อนใต้ เป็นต้น</p>	<p>โยงความเป็นเครือญาติ 4 ตระกูลใหญ่ คือ คำมี รัตนานันท์ ทองเกลี้ยง และพัฒแก้ว และทำให้เกิดความเชื่อมโยงของกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ช่วยเอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มที่ชัดเจนและมีสัมพันธ์ภาพอันดีร่วมกัน</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
<p>การฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชน</p>	<p>การฟื้นฟูภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพ ด้วยท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสักในอดีตเป็นชุมชนเมืองท่าที่สัญจรของชุมชนชาวเกาะ ทั้ง เกาะยาว และเกาะหมากน้อย จังหวัดพังงา ด้วยนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงเป็นหลักโดยเฉพาะประมงชายฝั่ง ทำให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น แลกเหลนหาหอยแครง การเลี้ยงปลาในกระชัง การวางอวนกุ้ง-ปลา การเซาอวน (ซ่อมอวน) การช้อนกุ้งเคย และการตอกหมันเรือ (ซ่อมเรือ) ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“คนแก่ๆเขาจะเล่าให้ฟัง ตอกหมันเรือ ใช้ด้ายดิบตอก ต่อระหว่างซี่ของไม้อย่าให้น้ำเข้าแล้วเอาซี่ขึ้นมายาคล้ายๆปูน”</p> <p>การฟื้นฟูภูมิปัญญา ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น ซึ่งมีการแสดงที่ถ่ายทอดต่อกันมา หลายหลาย เช่น การแสดงรื่องเงตั้งเดิม การแสดงรื่องเงตั้งประยุกต์ การแสดงตีเกร์ฮูลูของชาวไทยมุสลิม การแสดงรำพัดจีน การแสดงกลองยาว การแสดงมโนราห์ของชาวไทยที่นักถือศาสนาพุทธ และการประยุกต์การแสดงที่รวมสามวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p>	<p>การท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนบ้านถ้ำเสือ ทั้งในเรื่องของการแสดงรื่องเงตั้ง ผ้าปาเต๊ะพิมพ์ลายภาพเขียนสีโบราณซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่เรียนรู้ผ่านภาพเขียนสีบริเวณถ้ำต่าง ๆ ซึ่งมีความเฉพาะตัว และการนวดพื้นบ้านด้วยการประคบหิน หล่นไฟแล้ววางตามจุดประคบ</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
การฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชน (ต่อ)	<p>“เหมือนรองเง็ง กลองยาวจะเอามาฟื้นฟูจากที่อยู่หมู่บ้านอื่น แต่ตัวกลองยาวยังไม่ชัดเจน รองเง็งก็ฝึกไปแล้ว สิ่งที่เราคาดหวังไปบ้างที่เราต้องใช้ทุน บางที่เราเลยต้องใช้ร่วมกันระหว่างถ้ำเสือ แม้แต่ลูกสาวสามปีกว่าเต็นร่องเง็งเสียแล้ว ไม่ยอมเลยถ้าไม่ได้เต็น”</p>	
การเรียนรู้และศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนในชุมชน	<p>ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก สร้างการเรียนรู้และศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่จากโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการอบรมนักสื่อสารชุมชน โครงการเยาวชนแหลมสักรักบ้านเกิด โครงการอบรมเจ้าบ้านที่ดี และสามารถสร้างกลุ่มเยาวชนรุ่นเล็ก เรียกว่า ลูกเจี๊ยบ และเยาวชนรุ่นใหญ่ เรียกว่า ลูกไก่ ในการเรียนรู้และร่วมดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“เราสร้างลูกไก่ขึ้นมา เหมือนในแหลมสักมีแต่คนแก่ๆ เราก็คิดว่าถ้ามีงานที่บ้านเขาอยากกลับมาอยู่พ่อแม่อยู่แล้ว”</p>	<p>การท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นและเกิดการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเริ่มจากการบรรจุในวิชาเรียนท้องถิ่นศึกษาในโรงเรียน และขยาย พัฒนามาในกลุ่มมัคคุเทศก์น้อย เพื่อให้เกิดความรู้ และสร้างความตระหนักในต้นทุนของชุมชน</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
การเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม	<p>การเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชน ซึ่งเป็นลูกหลานของคนในพื้นที่ ให้สามารถเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน และสามารถอธิบายกับนักท่องเที่ยวผู้ว่าเยือนได้ เช่น วัฒนธรรมสามสาย ประวัติความเป็นมาของชุมชน และพัฒนาเป็นมัคคุเทศก์น้อยได้</p> <p>การเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมภายนอกพื้นที่ ชุมชนดำเนินการพัฒนาโดยการใช้สื่อออนไลน์ต่างๆให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงได้ เช่น Facebook ,เวปไซต์ และรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ การบอกปากต่อปากของนักท่องเที่ยวที่มาพัก และการดำเนินการพัฒนาศูนย์ประชาสัมพันธ์ของชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมของทุกคนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยว</p>	<p>การท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยในชุมชนบ้านถ้ำเสือได้มีการดำเนินการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม โดยครูภูมิปัญญา และผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ มาสอนเทคนิค วิธีการแก่คนในชุมชน โดยการนำมรดกทางวัฒนธรรมมาเรียนรู้ร่วมกัน ในขณะที่การเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมภายนอกชุมชนได้ดำเนินการโดยจัดการแสดงในโอกาสต่าง ๆ ทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ</p> <p>นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น รายการโทรทัศน์ต่าง เวปไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ และเอกสารนำเที่ยว เป็นต้น</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านด้านเศรษฐกิจของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
รายได้ – รายจ่าย	<p>รายได้และรายจ่ายในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลแหลมสัก พบว่า</p> <p>รายได้ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน เฉลี่ยต่อปีโดยรวม 8,424,000 บาท กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนแยกเป็น ร้านอาหาร 72,000 บาท กลุ่มสหรัย 36,000 บาท ขับรถรับจ้าง 180,000 บาท ขายของที่ระลึก (ผ้าปาเต๊ะ) 240,000 บาท ที่ปัก โฮมสเตย์ 1,200,000 บาท ไกด์ นำเที่ยว 240,000 บาท กลุ่มกะปิ และแปรรูปอาหารทะเล 1,440,000 บาท กลุ่มแปรรูปอาหารแหลมทอง 360,000 บาท กลุ่มจักสานบ้านคลองแรด 240,000 บาท กลุ่มแปรรูปปลาทางทะเล 648,000 บาท กลุ่มกะปิ หมู 2 บ้านอ่าวน้ำ 960,000 บาท กลุ่มเครื่องแกงคลองแรด 720,000 บาท กะปิแม่สุมล 360,000 บาท ปลาแดดเดียว ไร่ก้าง 624,000 บาท กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ 72,000 บาท เครื่องตกแต่งจากมุก 1,032,000 บาท</p> <p>รายจ่ายในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน เฉลี่ยต่อปี พบว่า ภาษีโรงเรือน ที่ดิน 9,274.33 บาทภาษีป้าย 1,733.33 บาท</p>	<p>รายได้และรายจ่ายในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือ พบว่า</p> <p>รายได้ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน เฉลี่ยต่อปีโดยรวม 7,378,800บาท กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนแยกเป็น ร้านอาหาร 2,400,000 บาท ขับเรือ 64,800 บาท ขับรถรับจ้าง 48,000 บาท ขายของที่ระลึก (ผ้าปาเต๊ะ) 36,000 บาท ที่ปัก โฮมสเตย์ 4,200,000 บาท ไกด์ นำเที่ยว 54,000 บาท กลุ่มผ้ามัดย้อม, บาติกพิมพ์ลาย 240,000 บาท การนวด สปา 120,000 บาท อื่น ๆ (พี่เลี้ยงค่ายนันทนาการ) 216,000 บาท</p> <p>รายจ่ายในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน เฉลี่ยต่อปี 2.416,200 บาท กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนแยกเป็น ค่าน้ำมัน 364,200 บาท ค่าจ้าง 1,620,000 บาท ค่าไฟ 240,000 บาท ค่าน้ำ 18,000 บาท ค่า Wifi/net 30,000 บาท อื่น ๆ (Vat รายเดือนของสรรพากร) 120,000 บาท ภาษีห้องพัก 12,000 บาท ภาษีโรงเรือน ที่ดิน และภาษีป้าย 10,160 บาท ภาษีบำรุงท้องที่ 2,000 บาท</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านด้านเศรษฐกิจของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
การจ้างงาน	พบการจ้างงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น และพบว่าแรงงาน/ลูกจ้างเป็นคนในพื้นที่ร้อยละ 100	พบการจ้างงานคนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น โดยสัดส่วนค่าเฉลี่ยแรงงาน/ลูกจ้างที่เป็นคนนอกพื้นที่และในพื้นที่ คือ 2.6 คน : 5.4 คน จำนวนลูกจ้างโดยเฉลี่ย 8 คน
การเชื่อมโยงกับธุรกิจอื่น ๆ ในพื้นที่	<p>การท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสัก ได้มีการเชื่อมโยงกับธุรกิจของชุมชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งกลุ่มนำเที่ยว , กลุ่มเรือหัวโทง, กลุ่มอาหาร,กลุ่มอนุรักษ์และเพาะพันธุ์กล้วยไม้พื้นถิ่น, กลุ่มผ้าบาติก, กลุ่มศิลปะการแสดงรองแง็ง,กลุ่มนวดและสปา,กลุ่มค้ายัค และที่พักโฮมสเตย์ เช่น แหลมสักซีฟู้ด แอนด์ โฮมสเตย์ บุหลันอันดา บาบ่า รีสอร์ท ริมเลโฮมสเตย์ ระเบียบเลโฮมสเตย์ และแหลมทองโฮมสเตย์ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“ในโปรแกรมการท่องเที่ยวว่าเหมือนชาวบ้านจะไม่ได้มีส่วนร่วมเยอะ แต่ชาวบ้านพยายามเสนอแลกเปลี่ยนให้ชาวบ้านมีรายได้ตรงนั้น เราไม่ได้มองข้ามเขา ไหนก็เป็นชุมชนสามวัฒนธรรมแล้ว มีบ้างที่จัดงานของบุหลันก็จะเชิญเชิญกลุ่มต่าง ๆ มาร่วม”</p>	<p>ชุมชนบ้านถ้ำเสือ ได้มีการดำเนินการเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวระหว่างชุมชนท่องเที่ยวแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงในอำเภออ่าวลึก ทั้งชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกล็กน้อย บ้านกลาง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ ขณะเดียวกันมีการใช้ทรัพยากรบางส่วนร่วมกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น การใช้เรือร่วมกับบ้านโคกไคร จังหวัดพังงา ในการนำนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมธรรมชาติบริเวณคลองมะรุ่ย ในส่วนของอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวภายในพื้นที่ ส่วนใหญ่โฮมสเตย์ที่นักท่องเที่ยวเข้าพักจะดำเนินการเอง ซึ่งพบว่ายังมีการเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจอื่นน้อย พบบ้างในร้านค้าที่เป็นร้านขายของชำ ร้านขนมจีน และร้านข้าวแกง</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านด้านเศรษฐกิจของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
<p>วัดฤทธิในในพื้นที่ที่ใช้ใน กิจกรรม หรือ ธุริกิจท่องเที่ยวชุมชน</p>	<p>ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก มีลักษณะของพื้นที่ เป็นหัวแหลมที่เอื้อต่อการทำประมง และหมู่อื่นๆ เช่น หมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 6 ทำสวน และยางพาราเป็นอาชีพหลัก ทำให้ วัดฤทธิในในพื้นที่ส่วนใหญ่สามารถหาได้ในท้องถิ่น เช่น ปลา ต่าง ๆ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสักได้รับการ รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มประมงจำนวน 12 ชนิด คือ ปลาสาก หรือ ปลาน้ำดอกไม้ ปลากระพงขาว ปลา ช่อนทะเล ปลาเสียด ปลาเก๋า ปลากระบอก ปลาทุเร้า ปลาครีตคราด ปลาอินทรี ปลาจะละเม็ดขาว ปลาจะละเม็ด ดำ ปลาจะละเม็ด (เต่าเตี้ย)</p> <p>ส่วนวัดฤทธิในพวกพืชผักสวนครัว ชุมชนสามารถ ปลุก และนำมาขายภายในชุมชนได้ เช่น ผักเหมียง เป็นต้น ส่วนวัดฤทธิในภายนอกอื่น ๆ ที่ไม่มีในชุมชน เช่น หัวหอม กระเทียม เป็นต้น จะนำเข้ามาจากภายนอก</p>	<p>ชาวบ้านในชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือมีอาชีพ หลัก คือ ทำสวนปาล์ม ยางพารา เกษตรกรรม และ ประมงบางส่วน ทำให้ในพื้นที่มีวัดฤทธิในต่าง ๆ สำหรับ การทำกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ผักเหมียง ผักสวนครัว ต่าง ๆ รวมถึงผักปลอดสารพิษ ซึ่งผู้ประกอบการ หรือ แม่แต่นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้ในชุมชน</p>
<p>กลุ่ม/ชมรม /สมาคม ที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ทำให้เกิดกลุ่มนำเที่ยว, กลุ่ม เรือหัวโทง, กลุ่มอาหาร,กลุ่มอนุรักษ์ และเพาะพันธุ์กล้วยไม้ พื้นถิ่น, กลุ่มผ้าบาติก, กลุ่มศิลปการแสดงรองเง็ง, กลุ่ม นวด และสปา, กลุ่มค้ายัด ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้ จากคำกล่าวที่ว่า</p>	<p>การท่องเที่ยวชุมชนบ้านถ้ำเสือทำให้เกิดกลุ่ม และมีการ ขยายกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มผ้ามัดย้อม ผ้าปาเต๊ะ พิมพ์ลาย กลุ่มแม่บ้านสปา กลุ่มนันทนาการ และกลุ่ม เศรษฐกิจพอเพียง</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านด้านเศรษฐกิจของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
กลุ่ม/ชมรม /สมาคม ที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)	<p>“หลังจากตั้งกลุ่มแปรรูปสัตว์น้ำอินทรีย์ ก็จะมีกลุ่มกะปิ 2 กลุ่ม ในหมู่ 2 กลุ่มผ้ามัดย้อมของจ๊ะไก่หมู่ 3 กลุ่มของโกเพียนปลาแดดเดียว ก็มีกลุ่มที่สร้างรายได้ให้ แรกๆ อะนะ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุคนอายุมาก ๆ ไม่ใช่กลุ่มแต่มีการจ้างงานในชุมชนตนเอง จ๊ะก็เอาคนที่มาทำไม้ก็คน 3-4 คนเองพยายามดึงคนที่ว่าไม่มีงานทำ วัยรุ่นเด็ก ๆ ให้มาทำงานพยายามหมุนเวียนกันมีทุกกลุ่มคะเด็ก แม่บ้านคนแก่ก็มี”</p>	
กลยุทธ์ทางการตลาดของชุมชน	<p>การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแหลมสัก ดำเนินการพัฒนาทั้งในตัวบุคคลผลิตภัณฑ์ และความพร้อมของชุมชน กล่าวคือ การพัฒนาบุคลากร ดำเนินการพัฒนามัคคุเทศก์น้อย และมีมัคคุเทศก์ชุมชน การพัฒนาทักษะด้าน การสื่อสาร ภาษาอังกฤษ จีน และมลายู และการแลกเปลี่ยนต่างพื้นที่ การพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ปลาแดดเดียว กะปิกุ้งตัก และผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก</p>	<p>ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือมีการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด โดยการกำหนดกลุ่มลูกค้าหลัก และกลุ่มลูกค้ารอง เช่น ลูกค้าหลักซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน ที่เข้ามาเพื่อพัก และร่วมทำกิจกรรม นันทนาการ ในขณะที่เดียวกันมีการพัฒนาโดยจัดกิจกรรมการตลาดทุกเดือน ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“การสื่อสารสิ่งที่มี และเจาะให้ตรงตลาด”</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านด้านเศรษฐกิจของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
กลยุทธ์ทางการตลาดของชุมชน (ต่อ)	<p>การพัฒนาด้านความพร้อมของชุมชน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน มีโครงการ จำนวน 4 โครงการ คือ โครงการก่อสร้างทางเดินศึกษาเรียนรู้ป่าชายเลน และเส้นทางคีนกล้วยไม้สุสุป่า โครงการก่อสร้างศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวและปะติมากรรมสามวัฒนธรรม โครงการก่อสร้างประตูสู่ชุมชนท่องเที่ยวแหลมสัก และศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน และโครงการปรับปรุงชุมชนเมืองเก่า บาบ่า ยาทยา และการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนที่หลากหลาย และการสร้างเครือข่ายในการส่งนักท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนให้สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างเป็นระบบ</p>	
การจัดการผลประโยชน์	<p>การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแหลมสักมีการดำเนินการจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน ในรูปแบบการดำเนินการกิจการเอื้อสังคม (Social Enterprise) โดยผู้ประกอบการทำธุรกิจท่องเที่ยวที่หวังผลกำไร แต่คิดเผื่อแบ่งปันต่อสังคมหรือชุมชนด้วย โดยการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเข้าสู่ชุมชน ซึ่งในแต่ละปีหลังสรุปผลประกอบการชุมชนจะนำรายได้ซึ่งหักค่าใช้จ่ายแล้ว เป็นกำไรมาแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ</p>	<p>การจัดการผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ ใช้แนวทางการจัดการกิจการเพื่อสังคม (social enterprises) ซึ่งได้ดำเนินการมาแล้ว 5 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลกำไรส่วนหนึ่งคืนให้กับสังคมตามแนวคิด บ ว ร คือ บ้าน วัด โรงเรียน โดยในแต่ละปีมีการกำหนดสัดส่วนที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับผลประกอบการและการพิจารณาของคณะกรรมการกลุ่มที่</p>

ตารางแสดง ผลกระทบด้านด้านเศรษฐกิจของชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ (ต่อ)

ดัชนี/ตัวชี้วัด	ชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมสัก	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
มิติด้านเศรษฐกิจ		
การจัดการผลประโยชน์ (ต่อ)	<p>ส่วนที่ 1 ร้อยละ 70 จ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่สมาชิกตามสัดส่วนการถือหุ้นซึ่งการถือหุ้น กำหนดสมาชิกขั้นต่ำอย่างน้อย 1 หุ้น (100 บาท) แต่ไม่เกิน 300 หุ้น (30,000 บาท)</p> <p>ส่วนที่ 2 ร้อยละ 20 เก็บไว้เป็นทุนสำรองสำหรับพัฒนาองค์กรของชุมชน และ</p> <p>ส่วนที่ 3 ร้อยละ 10 เก็บไว้เป็นกองทุนชุมชนสำหรับเป็นสวัสดิการให้แก่ชุมชน โดยคณะกรรมการตำบลร่วมพิจารณา ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า</p> <p>“ค่าที่พัก เฉพาะบุหลันตัดให้หัวละ 10 บาทก็จะมีผู้ซื้อหุ้นจำนวนคนประมาณ 300 กว่าคน หุ้นละ 100 บาทไม่เกิน 30000 บาท ปีที่แล้วปันไปแล้วหุ้นละ 10 บาทโดยคนที่เป็สมาชิกต้องเป็นคนแหลมสัก หรือถ้าหากจะเป็นสมาชิกต้องย้ายมาตามลำเนาะเบียนบ้านอย่างน้อย 2 ปี”</p>	<p>จัดตั้งขึ้น โดยชุมชนบ้านถ้ำเสือได้ดำเนินการเปิดรับสมาชิกให้กับคนในชุมชน ในการร่วมลงทุนละ 10 บาทไม่เกิน 20,000 บาทต่อคน ปัจจุบันมีงบประมาณ อยู่ 50,000 บาท และในปี พ.ศ. 2560 ได้ดำเนินการแบ่งหุ้นในสัดส่วน คือ หมู่บ้านร้อยละ 50 วัด ร้อยละ 10 โรงเรียน ร้อยละ 10 นำเข้ากองกลางเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ ร้อยละ 10 และผู้ถือหุ้นร้อยละ 20</p>

บทความวิจัยที่ส่งตีพิมพ์

การกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดกระบี่ The Scoping of Health Impact Assessment for Community Based Tourism in Krabi Province, Thailand

ประวิช ขุนนิคม^{1*}, และ เพ็ญ สุขมาก¹
Prawit Kunnikom^{1*} and Phen Sukmag¹
สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์^{1*}

บทคัดย่อ

การกำหนดขอบเขตการศึกษา และแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) เป็นขั้นตอนการกำหนดทิศทางในภาพรวมของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ จากปัจจัยกำหนดสุขภาพทั้งระดับบุคคล สิ่งแวดล้อม ระบบกลไก ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสุขภาพ โดยเป็นขั้นตอนที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการพัฒนา การเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้แสดงความคิดเห็น ข้อห่วงกังวล การเสนอแนะทางเลือกในการพัฒนา

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการประเมินทางเทคนิค และการกำหนดขอบเขตการประเมินโดยชุมชน จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 50 คน ประกอบด้วย ผู้แทนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา 10 คน คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน 15 คน ตัวแทนภาครัฐ และเอกชน 10 คน ผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่นๆในพื้นที่ 10 คนและ ประชาชนผู้สนใจทั่วไป 5 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ ตารางการสกัดข้อมูล (Data Extraction Sheet) เก็บรวบรวมข้อมูลโดย การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การระดมสมอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ดัชนีและตัวชี้วัดสำคัญสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถแบ่งได้เป็น 3 มิติ คือ 1. มิติด้านเศรษฐกิจ พบตัวชี้วัดสำคัญ คือการกระจายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยว การซื้อสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม และประสิทธิภาพในการจัดสรรรายได้ 2. มิติด้านสังคม วัฒนธรรม พบตัวชี้วัดสำคัญ คือ การรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชนในพิจารณาตัดสินใจด้านการจัดการ วางแผน และให้บริการ และการให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชน ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และประเพณีสามารถใช้เป็นจุดขายในการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ และจะส่งผลให้ชุมชนเกิดสำนึกในการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม และ 3. มิติด้านทางนิเวศน์/สิ่งแวดล้อม พบตัวชี้วัดสำคัญ คือ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ชุมชนต้องให้ความสำคัญคุ้มครองและตระหนักถึงคุณค่า มูลค่าเพื่อส่งต่อให้ลูกหลานจากรุ่นสู่รุ่น ดัชนีและตัวชี้วัดทั้ง 3 มิติ มีความเชื่อมโยงกับปัจจัยทางสังคมที่กำหนดสุขภาพ และสามารถใช้เป็นกรอบในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดกระบี่

คำสำคัญ: การกำหนดขอบเขต ,การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ,การท่องเที่ยวโดยชุมชน

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: kunnikom@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 089-5921797)

Abstract

The scoping step is an essential component of health impact assessment, which intends to identify the determinants of health, public concern, set the boundary and, determine the indicator for assessing. This Participatory Action Research aimed to explore the indicators for community health impact assessment (CHIA) of community based tourism (CBT) in Krabi province, Thailand. We systematically reviewed and conducted the public scoping workshop to identify and established the scope of health effected from community based tourism. Content analysis method was used for analyzed data.

The results revealed that three particular issues should be addressed in the CHIA process for CBT. The first domain was economic aspect: the equitable distribution of revenue from goods & services and the effective income allocation. The second was society and culture: the social integration to strengthen community relationships, the promotion of resources conservation, the community participation in resources management, the community involvement in service consideration, and the value of local wisdom. The last domain was ecological & environment: the quality of natural resources database and the abundance of natural resources. All of the domain will use for creating tools and method for the assessment step. Understanding and assessing the impact of community based tourism is vital to maintaining sustainability and long term success of CBT industry.

Keywords: health impact Assessment, scoping, community based tourism

บทนำ

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เป็นเครื่องมือในการประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับสุขภาพของประชาชน และมีแนวโน้มการกระจายของผลกระทบในวงกว้าง ของนโยบาย โครงการ หรือแผนงาน ที่เกิดขึ้น (WHO, 1999) ซึ่งวัตถุประสงค์ของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เป็นการประเมินผลและคาดการณ์ตามผลการศึกษาในผลกระทบที่เป็นลบ และผลกระทบที่เป็นบวก ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงปัจจัยกำหนดสุขภาพรวมถึงความเสมอภาคทางด้านสุขภาพจากการดำเนินการนโยบาย หรือโครงการนั้น ๆ เพื่อใช้สำหรับสนับสนุนการตัดสินใจทั้งระดับนโยบาย โครงการ แผนงานนั้น ๆ (WHO, 1999; Samuel, 2001; Inmuong, U., Inmuong, Y., and Rithmak, P. 2011; Kemm, 2013)

ขั้นตอนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ มีความหลากหลาย ขึ้นกับบริบทและวัตถุประสงค์ของการประเมิน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ได้นำเครื่องมือในการประเมินผลเป็นเครื่องมือทางนโยบายสาธารณะ ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ ไปพร้อม ๆ กันนั้น ขั้นตอนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในทุกขั้นตอนจะเน้นการมีส่วนร่วมของสาธารณะ รายละเอียดขั้นตอนดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 การกลั่นกรองนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมโดยสาธารณะ (Public Screening)
 ขั้นตอนที่ 2.การกำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping)
 ขั้นตอนที่ 3. การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (Assessing)
 ขั้นตอนที่ 4 การทบทวนร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Review)
 ขั้นตอนที่ 5 การผลักดันเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ (Influencing) และขั้นตอนที่ 6. การติดตามและประเมินผลโดยสาธารณะ (Public Monitoring and Evaluation) (National Health Commission Office, nd.)

ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ คือ ขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) ซึ่งเป็นขั้นตอนการกำหนดทิศทางในภาพรวมของการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ จากปัจจัยกำหนดสุขภาพทั้งระดับบุคคล สิ่งแวดล้อม ระบบกลไก ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสุขภาพ และความอยู่ดีกินดี โดยเป็นขั้นตอนที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการพัฒนา การเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้แสดงความคิดเห็น ข้อห่วงกังวล การเสนอแนะทางเลือกในการพัฒนา และการเปิดรับความรู้รอบด้านทั้ง ภูมิปัญญา องค์ความรู้ในชุมชน ในบุคคล หรือความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์เฉพาะ จึงเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวของรูปแบบการจัดการเกี่ยวกับขั้นตอนในการประเมินผลกระทบสุขภาพและการกำหนดขอบเขต ทำให้ประเด็นในการศึกษาและประเมินผลกระทบมีความคมชัด และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

จากนโยบายรัฐบาลที่ต้องการเร่งเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว และรักษาสสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เป้าประสงค์ตามแผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ.2555-2558) ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2555-2559) ที่มีแผนในการสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษและผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจากการพัฒนา โดยควบคุมคุณภาพน้ำ พื้นฟูคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง การจัดการขยะ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และยุทธศาสตร์การพัฒนภาคใต้ เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้มีความสมดุล และเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน โดยการจัดการท่องเที่ยวแบบคู่ขนานกับการท่องเที่ยวหลัก คือ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งมีแนวคิดในการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นกระบวนการค้นหาความเท่าเทียมระหว่างการรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ และการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมร่วมกัน (Tsaur, Lin, & Lin, 2006) การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ผู้ที่เข้ามาเยือนมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และไม่รบกวนพื้นที่ทางธรรมชาติในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อความบันเทิงและชื่นชมธรรมชาติ แต่เป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ ซึ่งผู้มาเยือนส่วนน้อยจะทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบ ขณะเดียวกันเป็นการให้ผลประโยชน์ทางสังคม เศรษฐกิจจากการร่วมมือของคนในชุมชนหรือพื้นที่เอง (Ceballos-Lascurain, 1996 as cited in Choi & Sirakaya, 2005) สอดคล้องกับ ความสำคัญของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ไว้ 4 ด้าน คือ การคำนึงถึงความเป็นประชาธิปไตย ความเท่าเทียม การพัฒนาที่ยั่งยืน และการอ้างอิงข้อเท็จจริงหรือข้อมูลอย่างมีจริยธรรม

การกำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะจึงเป็นขั้นตอนที่สร้างความมั่นใจว่ามีการวางแผนเกี่ยวกับการประเมินอย่างดี เป็นระบบ และตรงตามคุณลักษณะของการประเมินผลกระทบสุขภาพ และเกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เกิดการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม และมีความยั่งยืน วัตถุประสงค์หลักของการการศึกษาครั้งนี้ สามารถระบุปัจจัยกำหนดสุขภาพที่อาจเปลี่ยนแปลงไปจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน และได้ตัวชี้วัด ของแต่ละปัจจัยกำหนดสุขภาพ เป็นแนวทางและเครื่องมือสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ซึ่งสามารถระบุเนื้อหาที่จะประเมิน ช่วงเวลา และแผนการประเมินได้

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อกำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) ตามแนวปฏิบัติกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ปี พ.ศ.2559 วิธีการศึกษา ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดขอบเขตการประเมินทางเทคนิค (Technical Scoping) โดยทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) จากฐานข้อมูล Science Direct ,BMJ และเว็บไซต์ google ระหว่างปี ค.ศ.1999 - 2015 จำนวน 15 เรื่อง เพื่อศึกษาตัวชี้วัดสำคัญตามมิติที่เกี่ยวข้องและเปรียบเทียบความเหมือนความต่างโดยใช้ตารางการสกัดข้อมูล (Data Extraction Sheet) เพื่อกำหนดเป็นดัชนี (Index) และตัวชี้วัดสำคัญ (Indicator) สำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสรุปเป็นร่างรายงานการพัฒนาดัชนี ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลนำเข้าสำหรับการดำเนินการในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดขอบเขตการประเมินโดยชุมชน (Public Scoping) ดำเนินการดังนี้

1. การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรึกษา ขอข้อคิดเห็นต่อร่างรายงานการพัฒนาดัชนี ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจะถูกวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขดัชนี ตัวชี้วัดตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2. การจัดเวทีระดมสมองในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตัวแทนนักวิชาการในพื้นที่ โดยนำเสนอร่างรายงานการพัฒนาดัชนี ตัวชี้วัด เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ซึ่งจะช่วยให้ตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพมีความเหมาะสม สอดคล้องของบริบทของพื้นที่ และสามารถนำไปใช้ได้จริง

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ร่วมให้ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 จำนวน 50 คน ประกอบด้วย ผู้แทนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา 10 คน คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน 15 คน ตัวแทนภาครัฐ และเอกชน 10 คน ผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่น ๆ ในพื้นที่ 10 คนและ ประชาชนผู้สนใจทั่วไป 5 คน

ผลการศึกษา

การกำหนดขอบเขตการประเมินทางเทคนิคโดยวิธีการทบทวนเอกสารทางวิชาการ (Ross, 1999; Tsaura, 2005; Choi, 2005; Simpson, 2007; White, 2010; World Tourism Organization (UNWTO), 2013; Shafaei, 2015; Latinopoulos, nd; Sudsakorn, 2015) สามารถจัดกลุ่มดัชนี และตัวชี้วัดสำคัญตามมิติที่เกี่ยวข้อง 10 มิติ ประกอบด้วย มิติด้านเศรษฐกิจ (รายได้ การกระจาย-จัดสรรรายได้ การจ้างงาน), สังคม (การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน วิถีชีวิต มาตรฐานการครองชีพ คุณภาพชีวิต), วัฒนธรรม (ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม), นิเวศน์/สิ่งแวดล้อม (ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม), กายภาพ (โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง สื่อสาร), องค์กรชุมชน (การรวมกลุ่มอาชีพ), การจัดการ (วิธีการจัดการ กฎ นโยบาย), การเรียนรู้ (การเรียนรู้ของชุมชน), การเมือง (นโยบาย แผนชุมชน) และเทคโนโลยี (การจัดการข้อมูล การใช้เทคโนโลยี)

เมื่อนำร่างดัชนี และตัวชี้วัดทั้ง 10 มิติ มาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอในเวทีระดมสมองกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตัวแทนนักวิชาการในพื้นที่ เพื่อรับฟังความคิดเห็นโดยสาธารณะ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างหลักฐานทางวิชาการของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น กับความกังวลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งผู้เข้าร่วมเวทีได้ร่วมพิจารณา คัดเลือก กำหนดดัชนี และตัวชี้วัดที่ชุมชนให้ความสำคัญและมีความสอดคล้องกับบริบท

ของพื้นที่ จำนวน 3 มิติ คือ 1) มิติด้านเศรษฐกิจ พบว่าชุมชนให้ความสำคัญต่อการกระจายรายได้ และการจัดสรรรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) มิติด้านสังคม วัฒนธรรม พบว่าชุมชนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดการ วางแผน และตัดสินใจ และให้ความสำคัญต่อการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และ 3) มิติด้านนิเวศน์/สิ่งแวดล้อม พบว่าชุมชนให้ความสำคัญต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ขอบเขตตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดกระบี่

ดัชนี	ตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน
1. มิติด้านเศรษฐกิจ	การกระจายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม จากการซื้อสินค้าและบริการ ประสิทธิภาพในการจัดสรรรายได้
2. มิติด้านสังคม วัฒนธรรม	ความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการจัดการและวางแผนในทรัพยากร การมีส่วนร่วมในบริการจากการพิจารณาตัดสินใจของชุมชน การให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นพื้นฟู และสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนท้องถิ่น
3. มิติด้านนิเวศน์/สิ่งแวดล้อม	ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา สามารถการกำหนดขอบเขตดัชนี และตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดกระบี่ ใน 3 มิติ คือ

1. มิติด้านเศรษฐกิจ พบตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ การกระจายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ทั้งรายได้จากการซื้อสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงประสิทธิภาพในการจัดสรรรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ross (1999), Tsaura et al. (2005), Choi (2005), Simpson (2007), White (2010), World Tourism Organization (2013), Shafaei (2015), Latinopoulos (nd.) และ Sudsakorn (2015) ซึ่งรายได้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเริ่มมีการกระจายไปในหลายภาคอย่างค่อนข้างชัดเจน เช่น การเดินทาง ที่พัก การซื้อของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านค้าต่าง ๆ จึงทำให้การประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมมีการขยายตัวมากขึ้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของสถานที่พัก ทั้งโรงแรมขนาด 5 ดาว 4 ดาว ไปจนถึงที่พักแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า โฮมสเตย์ การเพิ่มขึ้นของร้านอาหาร และแหล่งบริการอื่น ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม นามิ และ เรวดีโรจนกานนท์ (2559) ได้ทำการศึกษาการท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่เชื่อมโยงภูกระดึง หนองหิน และภูหลวง จังหวัดเลย พบว่า การกระจายรายได้และการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวยังกระจุกตัวเฉพาะบางพื้นที่ และบางกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการท่องเที่ยว

2. มิติด้านสังคม วัฒนธรรม พบตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ การรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เช่น การรวมกลุ่มอาชีพ การสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการและวางแผนในทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพิจารณาตัดสินใจในการบริการล้วนเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการท่องเที่ยว นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การฟื้นฟู และสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนท้องถิ่น เมื่อนักท่องเที่ยวสนใจและสามารถเป็นจุด

ขายได้ ชุมชนจะเกิดสำนึกในการรักษาวัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมไว้ (Ross, 1999; Tsaura, 2005; Choi, 2005; Simpson, 2007; White, 2010; World Tourism Organization, 2013; Shafaei, 2015; Latinopoulos, nd.; Sudsakorn, 2015)

3. มิติด้านทางนิเวศน์/สิ่งแวดล้อม พบตัวชี้วัดที่ให้ความสำคัญ คือ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Ross, 1999; Tsaura, 2005; Choi, 2005; Simpson, 2007; White, 2010; World Tourism Organization, 2013; Shafaei, 2015; Latinopoulos, nd.; Sudsakorn, 2015) ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครอง และเป็นตัวชี้วัดที่ชุมชนต้องตระหนักถึงคุณค่า และมูลค่าที่จะส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ขั้นตอนการกำหนดขอบเขตเชิงเทคนิคในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งการนำขอบเขตหรือตัวชี้วัดดังกล่าวไปปรับใช้ในพื้นทีนั้น ควรมีการดำเนินการกำหนดขอบเขตอีกส่วนควบคู่กันคือ Public/Community Scoping เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของสาธารณชน การเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ การเสนอแนะทางเลือกในการพัฒนา และการเปิดรับความรู้รอบด้านทั้ง ภูมิปัญญา องค์ความรู้ในชุมชน บุคคล หรือความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีประสบการณ์เฉพาะ ซึ่งจะสามารถทำให้หน่วยงานที่ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมได้รับทราบ เข้าใจถึงข้อห่วงกังวลของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงสิ่งที่ชุมชนสังคมนำให้คุณค่าหรือให้ความสำคัญ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจว่า อะไรคือปัจจัยทางสังคมที่กำหนดสุขภาพที่ชุมชนสังคมนำให้ความสำคัญ และสามารถมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับปัจจัยทางสังคมที่กำหนดสุขภาพ และรู้ว่าทางเลือกในการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพมีอะไรบ้าง และควรเลือกแนวทางใดในการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่ง ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดกระบี่ ผู้แทนหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานป้าชายเลน อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแหลมสัก โรงพยาบาลอ่าวลึก นักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เทศบาลตำบลแหลมสัก องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมสัก องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ ผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่น ๆ ในพื้นที่ เช่น กลุ่มเรือคายัค กลุ่มกระชังสาหร่าย กลุ่มเพาะพันธุ์กล้วยไม้ นักท่องเที่ยว และนักวิชาการ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาตัวชี้วัด สำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

บทความนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปี 2561 ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ วช. ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน และให้การสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

References

Namee, J & Roachanakanan, R (2016). *Strategic Environmental Assessment For Tourism: A Case Study of Tourism Group Area of PhuKradueng, NongHin and PhuLuang , Loei Province, Thailand*. Dissertation of Master of Science Program in Technology of

- Environment Management .Faculty of Graduate Studies.Mahidol University (in Thai).
- National Health Commission Office, (nd).*Guidline for health impact assessment on public policy, 2016*.Cite 2018 March 15. Available from:
<https://www.nationalhealth.or.th/node/1563> (in Thai)
- Inmuong, U., Inmuong, Y., Rithmak, P. (2011). *The Assessment of Community Health Impact Factor of Thapra Subdistrict, Muang District, Khon Kaen Province* . Faculty of Public Health, Khon Kaen University (in Thai)
- Kemm, J. (2005). The future challenges for HIA. *Environmental Impact Assessment Review*, 25(7-8), : 799–807.
- WHO.(1999). *Health Impact Assessment Main Concept and Suggested Approach Gothenburg Consensus paper*. Brussels : European Centre for Health Policy
- Sudsakorn,T.(2015).Analysis Synthesis and Total Economic Value of Tourism and Service Industry Research Project, of 2013. *The Thailand Research Fund*. Cited 2018 March 10 Available from URL:
http://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5650064 (in Thai)
- Scott-Samuel, A., Birley, M., Arden, K., (2001). *The Merseyside Guidelines for HealthImpact Assessment*. Liverpool : Merseyside Health Impact Assessment Steering group.
- Ross, S. (1999). Ecotourism:towards congruence between theory and practice. *Pergamon*, 20(1) :123-132.
- Tsaur, S. (2005). Evaluating ecotourism sustainability from the integrated perspective of resource, community and tourism. *Sciencedirect*, 27(4) :640–653
- Choi, H. C.(2005). Sustainability indicators for managing community tourism. *Sciencedirect*, 27(6) : 1274–1289.
- Simpson, M (2007). Community Benefit Tourism Initiatives—A conceptual oxymoron?. *Sciencedirect*, 29 : 1–18
- White, S. (2010). *Measuring Tourism Locally Guidance Note Four: Tourism Benchmarking and Performance Indicators*. South Wales: The Government Statistical Service.
- Cernat, L . (2010). *Is the concept of sustainable tourism sustainable? Developing the Sustainable Tourism Benchmarking Tool*. France: CERDI, Etudes et Documents.
- Shafaei, F & Mohamed B. (2015). A Stage-Based Model Development Study on Tourism Social Impact Assessment. *International Journal of Scientific and Research Publication*,3(5):279-284

แผนที่ ตามเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลแหลมสัก
และชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นายประวิช ชุนนิคม
รหัสประจำตัวนักศึกษา 5810024008

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตรบัณฑิต (สาธารณสุขชุมชน)	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา สบทบ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	2552

ทุนการศึกษา (ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา)

- ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ หัวข้อการแก้ไขปัญหาชุมชน ประจำปี 2560 จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทบัณฑิตศึกษา ประจำปี 2561 จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

ประวิช ชุนนิคม และเพ็ญ สุขมาก. 2562. การกำหนดขอบเขต และแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดกระบี่.วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ 3 (6): (กันยายน-ธันวาคม 2562).